

SE PIENI HETKI, KUN JOLLAKIN TOISELLA AIKUISELLA ON
VETOVASTUU

Perhepalvelut hyvinvoinnin tukena Lappeenrannassa

Laura Peltoniemi ja Sari Tiainen
Opinnäytetyö, kevät 2014
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK) +
diakonian virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Peltoniemi, Laura & Tiainen, Sari. Se pieni hetki, kun jollakin toisella aikuisella on vetovastuu. Perhepalvelut hyvinvoinnin tukena Lappeenrannassa. Kevät 2014, 95 sivua ja 6 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, diakonisen sosiaalitoiminnan suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + diakonian virkakelpoisuus / sosionomi (AMK).

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, minkälaista tukea lappeenrantalaiset perheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia, kokevat tarvitsevansa arkipäivän elämässään. Etsimme vastauksia myös siihen, mistä, minkälaista sekä keneltä lapsiperheet saavat tai odottavat saavansa tukea arkeensa.

Tutkimuksemme teoreettinen viitekehys käsittelee suomalaista lapsiperhettä muuttuvassa yhteiskunnassamme sekä lapsiperheiden hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, kuten yhteisöllisyyttä sekä vanhemmuuden ja perheiden tukemista. Lapsiperheille tarjotut palvelut monituottajamallin mukaisesti ovat keskeinen osa teoriaamme.

Tutkimuksessa käytimme kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksen kohteena olivat lappeenrantalaiset alle kouluikäisten lasten vanhemmat. Aineistonkeruumenetelmämme oli kyselylomake sekä syventävä teemahaastattelu. Lomakekyselyn toteutimme kahdessa seurakuntayhtymän perhekerhossa sekä yhdessä kaupungin avoimessa päiväkodissa. Lomakekyselyn vastauksista esiin nousseiden pääteemojen pohjalta teimme tarkentavan ja syventävän haastattelun kuudelle vanhemmalle.

Tutkimuksemme vastaajaryhmä edusti kotiäitejä. Keskeisinä tuloksina vastauksissa nousi esille se, että perheiden kokema tuen tarve korostuu elämään liittyvien muutosten ja kriisien aikana. Tukea ja apua tarvitaan myös tavallisessa arjessa. Vastausten perusteella lapsiperheet saavat parhaiten apua vertaistuen eli sosiaalisen verkoston kautta. Nykypäivän vanhemmat kaipaavat kuitenkin erilaista yhteisöllisyyttä kuin ennen. Tukea haetaan omaisten ja tuttavien lisäksi erilaisista sosiaalisista verkostoista. Vanhemmat toivovat tukea ja apua arkeensa monipuolisesti monituottajamallin mukaisesti. Eniten kritiikkiä sai palvelujen saavutettavuus.

Asiasanat: kvalitatiivinen tutkimus, lapsiperhe, hyvinvointi, vertaistuki, welfare mix

ABSTRACT

Peltoniemi, Laura & Tiainen, Sari. The little moment when somebody else takes the responsibility. Family Services supporting welfare in Lappeenranta. Language: Finnish. Spring 2014, 95 pages and 6 appendices. Diaconia University of Applied Sciences. Diak East Pieksämäki. Degree Programme in Social Services: Bachelor of Social Services + diakon.

The purpose of our thesis was to find out what kind of support families with children under school age need in their everyday life in the Lappeenranta area.

We also aimed to find out how the families get support or from who they expect to get support in their day-to-day life.

The theory of our thesis deals with Finnish families in a changing society and the things that matter considering family welfare as communality, parenthood and family support. The family support arranged by mixed welfare is our mainline theme.

In this study we used qualitative research methods. The subject of our research was parents with children under school age. The material was collected by questionnaire form and interviews. The questionnaire form was put in to practice in two parish family circles and in an open day care. The advanced material was collected by interviewing six parents.

The parents involved in our research were full-time mothers. The result showed that families support is highlighted during crisis and when there are changes in their lives. According to the result the families receive main support by peer support and social networks. Parents need nowadays a different kind of communality than before. In addition to relatives support, parents search support in social networks. The support parents need should be very multifaceted and arranged by many levels. The criticism that rose up from the results was that the support should be available more easily.

Keywords: qualitative research, family, welfare, peer support, welfare mix

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 SUOMALAISET LAPSIPERHEET	8
2.1 Lapsiperheet muuttuvassa yhteiskunnassa.....	8
2.2 Vanhemmuus	12
2.3 Lapsiperheiden hyvinvointi.....	14
2.4 Lapsiperheiden yhteisöllisyys	17
3 LAPSIPERHEIDEN PALVELUT	19
3.1 Vanhemmuuden ja perheiden tukeminen julkisissa palveluissa	19
3.2 Yksityinen sektori ja kolmas sektori	22
3.3 Welfare mix	24
3.4 Lappeenrannan seurakuntayhtymän palvelut lapsiperheille	25
3.5 Hyvinvointipalvelujen tuottamisstrategiat	27
3.5.1 Avoin varhaiskasvatus	29
3.5.2 Vapaaehtoistyö	31
3.5.3 Vertaistuki	32
4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	34
5 TUTKIMUSPROSESSI	37
5.1 Tutkimuksen tavoitteet	37
5.2 Tutkimuksen kohde	38
5.3 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmä	39
5.4 Aineiston keruu	40
5.5 Aineiston analyysi	44
6 TUTKIMUSTULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELU	47
6.1 Taustatiedot	47
6.2 Lapsiperheiden tarvitsema tuki arkipäivän elämässä.....	49
6.3 Perheiden tarvitsemien tukien palveluntuottaja tai palveluntuottajat	54
6.4 Tuen tarve omaisilta ja läheisiltä	57
6.5 Palvelujen monipuoliseen kysyntään vastaaminen.....	60
7 POHDINTA.....	65
7.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	65
7.2 Johtopäätökset ja jatkotutkimus haasteet	69
LÄHTEET	73

LIITTEET.....	84
LIITE 1: Kyselylomakkeen saatekirje.....	85
LIITE 2: Suostumus tutkimukseen osallistumisesta.....	86
LIITE 3:Kyselylomake.....	87
LIITE 4: Ennakkokirje syventävästä haastattelusta	90
LIITE 5: Syventävän haastattelun haastattelukysymykset	91
LIITE 6: Tutkimuksen luokittelu	92

1 JOHDANTO

Yhteiskuntamme tärkeimpinä tukipilareina pidetään perhettä ja parisuhdetta. Niiden merkityksinä nähdään läheisyys, vastuu muista, yhdessä oleminen ja henkinen tuki. Eri-laisten arvo- ja asennetutkimuksien tuloksissa on perheen ja parisuhteen todettu olevan terveyden jälkeen elämän tärkeimpiä asioita. (Lainiala 2010, 7.)

Lokakuussa 2013 uutisoinnissa nousivat vahvasti esille kuntien tarpeet taloudellisiin leikkauksiin. Kuntien säästöjen nähdään uhkaavan lapsiperheiden hyvinvointia. Mannerheimin Lastensuojeluliiton (tässä työssä tämän jälkeen MLL) Uudenmaan piiri toteaa tiedotteessaan kantavansa huolta lapsiperheiden asemasta, kun kunnat joutuvat hallituksen ohjeistamiin säästötalkoisiin, tavoitteena 2 miljardin säästöt. MLL:ssa on todettu jo nyt perheiden yhteydenottojen lisääntyneen järjestöihin. Apua pyytävät perheet, joiden omat voimavarat alkavat hiipua, ja oma kotikunta ei kykene auttamaan. Avun tarve on suurta, mutta kunnat eivät esimerkiksi tarjoa apua jaksamisongelmista kärsiville perheille. Kunnissa ei aina osata katsoa tilannetta kauaskantoisesti, vaikka tutkimuksissa on osoitettu, että ennaltaehkäisevä työ säästää kuluja myöhäisemmässä vaiheessa. (Metsähuone 2013.)

Pelastakaa Lapset ry, MLL sekä Ensi- ja turvakotien liitto halusivat muistuttaa kannanotollaan valtiovaltaa ja kuntien päättäjiä. Järjestöt toivat esille, kuinka kalliiksi lapsiin, nuoriin ja perheisiin kohdistuvat leikkaukset tulevat. Lapsuusiän olosuhteilla on merkittävä vaikutus koko myöhempään elämään. Hyvinvointi koostuu arjen kasvuympäristöstä. Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen karsinta voi tuoda lyhytaikaista säästöä. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltaessa lasku on yhteiskunnalle suuri. (Pelastakaa Lapset 2013.)

Yhteiskunnalliset ja kulttuuriset muutokset eivät tue kansalaisiaan parhaalla mahdollisella tavalla. Lapsiperheiden eristyneisyys muusta yhteiskunnasta ja sosiaalisen tuen puute ovat lisääntyneet. Monessa tilanteessa lapsilta, nuorilta ja perheiltä puuttuu normaali yhteisön tuki ja turva, joka heillä ennen oli. Monilla vanhemmilla ei ole muita auttajatahoja kuin viranomaiset. Kuntien työvoima ja taloudelliset resurssit eivät enää riitä kuin lähinnä korjaavan työn tekemiseen. Tukeva ja ennaltaehkäisevä työ vaikuttaa

olevan minimissään. Toisaalta voidaan miettiä, kuuluuko lähimmäisestä välittäminen, kuunteleminen ja elämän sisällön antaminen kunnan työntekijöille vai perheenjäsenille ja sukulaisille. (Miettinen 2013, 24–25.) Haasteena on kehittää vanhemmuuden tukemiseen sellaisia tapoja ja muotoja, jotka parhaiten sopisivat nykyvanhemmille vastaten myös heidän haasteisiinsa ja tarpeisiinsa (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 68).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, minkälaista tukea perheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia, kokevat tarvitsevansa arkipäivän elämässään. Olemme tutkineet julkisen, yksityisen sekä kolmannen sektorin tarjoamia tukia perheiden näkökulmasta. Pyrkimyksenä on selvittää, onko perheiden tuen tarve ammatillista, vertaistuellista, yhteisöllistä tai jotain muuta.

Ajatus opinnäytetyöhömmme lähti alun perin omasta ja lähiyhteisöjemme kokemuksista arjen tuen tarpeisiin. Ajatuksenamme oli tutkia, onko Lappeenrannassa asuvilla lapsiperheillä tarvetta vapaaehtoistyöhön pohjautuvalle varamummi ja -vaari tyyppiselle toiminnalle. Tutkimuksen jälkeen tarkoituksenamme oli edetä tutkimuksen tuloksien mukaisesti, eli mahdollisesti etsiä Lappeenrannasta yhteistyötahoja, jotka olisivat kiinnostuneita aloittamaan perheiden arkea tukevaa vapaaehtoistyöhön pohjautuvaa toimintaa. Lähdimme etsimään tietoa Lappeenrannassa toimivista vapaaehtoistyön organisoijista. Sitä kautta meille selvisi, että MLL:n Kymen piirillä on tavoitteena aloittaa kaupungissa Perhekummitoiminta. Otimme MLL:n Kymen piirin toiminnanjohtajaan yhteyttä. Sovimme tekemämme järjestön kanssa yhteistyötä opinnäytetyömme tiimoilta. Meidän tehtäväksemme tuli tutkia, minkälaista tukea ja palveluita Lappeenrannassa asuvat lapsiperheet kokevat saavansa ja tarvitsevansa arjessa. Tutkimuksen avulla pääsemme tuomaan vanhempien äänen kuuluviin heidän omista kokemuksistaan tähänastisesta arjen tuesta ja siihen liittyvistä palveluista. Tutkimuksen avulla pyrimme selvittämään perheiden näkökulmasta, onko vapaaehtoisuuteen perustuvalla perhekummitoiminnalle tarvetta vai olisiko lapsiperheiden arkeen liittyvä tuen tarve mahdollisesti jotain muuta.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset liittyvät lapsiperheiden arkeen ja lapsiperheiden omaan kokemukseen siitä, kuinka lapsiperheille tarjotut palvelut kohtaavat tuen tarpeen. Vapaaehtoistyö ja sen mahdollistavat järjestöt ovat nyt ja tulevaisuudessa tärkeä osa yhteiskuntaamme. Tutkimuksemme painopiste on perheiden näkökulmassa.

2 SUOMALAISET LAPSIPERHEET

2.1 Lapsiperheet muuttuvassa yhteiskunnassa

Perheen ja sitä ympäröivän yhteisön välinen suhde sekä ekonomisen toiminnan muodot vaikuttavat perheiden ja yksilöiden elämäntyyliin. Kyseiset asiat ovat muuttuneet mittavasti yhteiskuntamme historian aikana. (Vilèn ym. 2006, 57.) Järventie ja Sauli (2001, 11) erittelevät yhteiskunnan kolmitasoiseksi. Systeemitasolla tarkoitetaan yhteiskunnan rakenteita, kuten lakia, politiikkaa, kulttuuria sekä taloudellisia suhteita. Systeemitasolla tarkoitetaan myös instituutioita, kuten kasvatusta, uskontoa, koulutusta, työtä, perhejärjestelmiä ja luokkia. Toisena on elämämpiirin taso, johon kuuluvat sosiaaliset yhteisöt ja ryhmätoimijat. Näitä ovat sosiaali- ja terveystalvelut, työyhteisöt, perhe, koulu ja päiväkoti. Kolmantena on yksilötoimijoiden taso, joka käsittää konkreettisia ihmisiä, kuten aikuisia ja lapsia.

Yhteiskunnallinen historiamme voidaan karkeasti jakaa kolmeen vaiheeseen: maatalousyhteiskunnan aikaan, teolliseen aikaan sekä palvelu- ja tietoyhteiskunnan aikaan. Jokaisella vaiheella on luonnollisesti ollut oma elämäntapa ja ajanjaksolle ominaiset perhe-elämän muodot, perhekäsitykset, aikuisten roolit ja lasten asema. (Vilèn ym. 2006, 57.) 1860-luvulla maamme oli maatalousvaltainen maa, suurin elannon antaja oli maatalous. Syntyvyys oli tuolloin suurta, ja väestö lisääntyi etenkin yhteiskunnan alimmissa luokkayhteisöissä. (Jokinen & Saaristo 2006, 77, 82.) Perhe oli keskeinen taloudellinen yksikkö, joka turvasi yksilön toimeentulon. Perhe tuotti enemmistön tarvittavista tarvikkeista ja palveluista, johon kuuluivat perusturva ja hoivapalvelut. Perhekäsitys oli laaja ja perheeseen katsottiin kuuluvan kaikki sukulaiset. Perheen keskeisenä määrittäjänä katsottiin olevan biologinen suhde, joka myös turvasi elintason ja hyvinvoinnin. Perheellä ja suvulla oli ensisijainen velvollisuus huolehtia lapsista, sairaista sekä ikäihmisistä. Lähiyhteisö auttoi tarvittaessa. Vain köyhäinhuolto ja satunnainen hyväntekeväisyys olivat yhteiskunnan tarjoamia sosiaalipalveluita. Miehen ollessa perheen päänä hänen tuli huolehtia, että perhe elää yhteisön sääntöjen mukaisesti. Mies huolehti myös perheen yhteyksistä ulkomaailmaan. Naisella oli vastuu kodista sekä lasten kasvatuksesta ja hoitamisesta. (Vilèn ym. 2006, 57–58.)

Maaseudun yhteisöllinen elämäntapa alkoi kadota 1800-luvun lopulla teollistumisesta johtuvan muuttoliikkeen, palkkatyön ja väestönkasvun myötä. Perhekäsitys muuttui vähitellen ydinperheen käsittäväksi, jolloin lähiyhteisöön ja laajempaan sukulaisuuteen perustuva perusturvajärjestelmä loppui toimimasta. Maastamme muotoutui teollisuusvaltio toisen maailmansodan jälkeen (Vilèn ym. 2006, 58). Tavallisin perhe muodostui toimeentulon tuovasta isästä sekä kodista ja lapsista huolehtivasta äidistä (Forsberg & Nätkin 2003, 44). Sodanjälkeisen ajan muutos Suomessa oli kansainvälisestä ja ajallisesta näkökulmasta tarkasteltuna laajaa ja nopeaa. 1950-luku oli jälleenrakennuskautta, ja syntyvyys lähti huomattavaan nousuun. (Karisto, Takala & Haapola 1999, 57–58.) Tällöin vielä tavallisin perhemuoto oli maaseudun suurperhe. Yhteydet lähiyhteisön muihin jäseniin olivat tavanomaisempia kuin nykypäivänä. Yhteiskunta ei juuri puuttunut perheiden elämään. (Lämsä 2009, 21–22.)

Maataloudesta edettiin kaupunkimaisiin elinoloihin. Tämä vaikutti ihmisten elinympäristöön ja elämäntapaan koko elinkeinorakenteen ohella. Muutosta on pidetty niin merkittävänä, että aikaa on kutsuttu nimellä suuri muutto. Suomi siis modernisoitui 1960-luvulla. Modernisoituminen oli nähtävissä muuttoliikkeenä etelään lähiöihin, koulutustason nousuna, kaupungistumisena, teollistumisena, julkisen sektorin laajentumisena sekä palvelualojen työpaikkojen lisääntymisenä. Mukaan tulivat elämisen laadun ongelmat, jotka aiheutuivat nopeasta yhteiskunnallisesta kehityksestä, sekä huonostikin hallitusta ja viivästyneestä yhteiskuntamuutoksesta. Yhteiskuntamme sai myös ideologisen rakenteen, josta esimerkkeinä ovat modernin tulopolitiikan syntyminen ja työmarkkinajärjestöjen voiman sekä vaikutusvallan kasvu. (Jokinen & Saaristo 2006, 87, 90–93.) Suuren muuton nopea kaupungistuminen aiheutti maaseuduilla haasteita. Maaseutujen väestöpohja pieneni, mikä vaikutti siellä olevaan ostovoimaan, palveluihin ja sosiaalisiin suhteisiin. (Karisto, Takala & Haapola 1999, 67.)

1960-luvulla perhekäsitys oli familistinen, joka korosti perheen pysyvyyttä ja etua (Vilèn 2006, 58). Familismilla tarkoitetaan tietynlaista poliittista liikehdintää. Se painottaa perinteistä perhekäsitystä. Suomalaisen familismille on tyypillistä keskittyminen lapseen, hyvä vanhemmuus ja kotiäitiys. Familismi voidaan määrittää myös perhemyönteisyytenä. (Jallinoja 2006, 24–26, 97.) 1960-luvun vanhemmuuskeskusteluihin liittyivät sukupuoliroolit ja niihin liittyvät tasa-arvokeskustelut. Tavoitteena oli naisten toimintakentän

avartaminen. Tasa-arvopolitiikan nimissä vaadittiin päivähoito-oikeutta kaikille sitä tarvitseville. (Forsberg & Nätkin 2003, 51, 165–166.)

1960-luvulla lasten ja perheiden palveluihin tuli muutoksia, kun yhteiskunnassamme alettiin ajatella, että sosiaalinen turvallisuus kuuluu kaikille. Tuloksena olivat universaalit hyvinvointipalvelut. Lapsi- ja perhepolitiikan aikaansaamia muutoksia tuli useita. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 53.) Hyvinvointipalveluiden kehittyessä ja lisääntyessä perheinstituutio muuttui osaltaan syntyvyyden alenemisen, perheiden pienenemisen ja erilaisten perhemuotojen myötä (Sauli & Kainulainen 2001, 43). Perhemalli vakiintui kahden sukupolven ydinperheeksi, missä elivät yhdessä vanhemmat lapsineen (Vilén 2006, 58).

Hyvinvointivaltion rakentamisen aikaan julkiselle vallalle kohdennettiin uusia vaateita. Valtion piti selvittää, kuinka ratkaista päivähoito, jotta naiset pääsivät siirtymään työelämään. Valtiolta odotettiin myös toimenpiteitä kunnallisen sosiaalihuollon ja laitoshoidon parantamiseen sekä sukupuolten välisen tasa-arvoisuuden edistämiseen. Tähän asti päivähoitopalvelut oli tarkoitettu perheille, jotka tarvitsivat tukea hyvään kasvatukseen tai hyvään hoitoon. Lastentarhat oli suunnattu yksinhuoltajien lapsille tai henkilöille, joiden oli taloudellisen pakon edessä käytävä työssä. 1960-luvun taloudellinen kasvu toi työpaikkoja, ja perheeseen pienentyessä se mahdollisti naisten työelämään hakeutumisen. Yhteiskunta kuitenkin katsoi pienten lasten äidin paikan olevan kotona. Käytiin kamppailua päivähoito vastaan kotihoito. Tuolloin tapahtunut yhteiskuntamme edistymisen sosiaalipalveluiden kehityksessä nähdään olevan yhteydessä naisten työssäkäyntiin sekä naisten poliittisen tarmon kasvuun. (Anttonen & Sipilä 2000, 110–111, 115, 126–127.)

1960-luvulla tehtiin myös lainsäädännöllisiä uudistuksia. Vuoden 1966 laki kunnallisesta kodinhoidonavusta on mainittu olevan ensimmäinen varsinainen sosiaalipalvelulaki maassamme. Muita uudistuksia olivat sosiaalivakuutus, erilaiset työeläkelait ja sairausvakuutuslaki. (Anttonen & Sipilä 2000 72, 116.) Kansanterveyslaki säädettiin 1970-luvun alkupuolella, samoin päivähoitolaki (Aaltio 2013, 32).

1980–90-luvuilla isyys oli keskeinen teema vanhemmuudessa. Lainsäädäntö muuttui enemmän äitiyttä määrittävistä laeista sukupuolineutraalimpaan suuntaan koskemaan

vanhempien oikeuksia sekä velvollisuuksia. 1980-luvun puolivälissä hyväksytty lakipaketti sisälsi useita pienten lasten hoitoon liittyviä seikkoja, kuten hoitopaikkatakuun alle 3-vuotiaille lapsille sekä työssäkäyville oikeus hoitovapaaseen. (Forsberg & Nätkin 2003, 52, 173–174.) Yhteiskuntamme kehitysvaihe, joka oli alkanut toisen maailmansodan loppumisesta, jatkui 1980-luvun loppupuolelle. Tämän jälkeen maamme sisäisessä kehityksessä tapahtui käänne ja maan talous painui lamaan. Suomessa lama johti joukkotyöttömyyteen sekä velkaiseen valtiontalouteen. Pankkijärjestelmämme romahti kiihdyttäen huomattavasti valtion velkaantumista. (Karisto, Takala & Haapola 1999, 91–94.) 1990-luvun lama vaikutti luonnollisesti myös maamme sosiaaliturvaan. Etuuksia alettiin karsia säästöohjelmien myötä. Myös kunnat olivat haasteellisen tilanteen edessä. (Karisto, Takala & Haapola 1999, 317, 329.) Palvelujen supistamisen myötä tarjontaa sekä saantiehtoja kiristettiin muun muassa lapsiperheiden kotipalvelussa ja mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Useiden arvioiden mukaan lama muutti hyvinvointivaltion rakenteita lopullisesti. (Aaltio 2013, 30.)

Kotipalvelu on sosiaalihuollon perhetyön peruspalveluja (Sosiaalihuoltolaki 1982). Kotipalvelua annetaan perheille, joiden toimintakyky on alentunut esimerkiksi perhetilanteen tai sairauden takia. Tällaisen palvelumuodon merkitys varhaisen tuen muotona on tärkeää nimenomaan ehkäisemään tarvetta lastensuojelun asiakkuuteen. (Heino 2008, 37.) Lapsiperheiden kotipalveluja alettiin karsia 1990-luvulla, ja se on jatkunut näihin päiviin saakka. Vuonna 1985 lapsiperheasiakkuuksia oli noin 65 000, kun vuonna 1995 asiakkuuksia oli enää noin 30 000 ja viime vuosina noin 9000 (Stenroos 2012, 3). Puustinen-Korhosen mukaan (2013, 18) vuoteen 1990 verrattuna kotipalvelu jäi saamatta 43 193 lapsiperheeltä vuonna 2012.

Universaali sosiaalipolitiikkamme on siirtynyt lähemmäksi marginaalista sosiaalipolitiikkaa, jolloin yhteiskuntaamme on tullut uudenlaisia tuloloukkoja. Kansalaisten oikeudet ovat heikentyneet, syrjäytymiskokemukset lisääntyneet ja hallintokulut nousseet. Järjestöjen ja yritysten rooli erilaisten palvelujen tarjoajina on kasvanut. (Anttonen & Sipilä 2000, 275–276.) Sosiaalipalveluissa selkeä universalismi on poikkeuksellista. Esimerkiksi peruskoulun kaltainen palvelu, joka koskee lähes kaikkia ja on sisällöltään yhtäläinen, on sosiaalipalveluissa harvinaista. Päivähoito on kaiketi lähimpänä tällaista palvelua. Kotipalvelua saadakseen perheen tarve täytyy arvioida tarpeeksi suureksi. (Anttonen & Sipilä 2000, 168.)

Universaalia sosiaalipolitiikkaa arvioitaessa sen nähdään ottaneen ison vastuun etenkin lasten ja ikäihmisten hoivasta, mikä taas on passivoinut kansalaisia. Tästä syystä kansalaisyhteiskunnan kehitys on estynyt ja ihmiset ovat eläneet riippumattomina sukulaisistaan sekä läheisistään, jolloin sosiaaliset verkostot ovat heikentyneet. (Anttonen & Sipilä 2000, 181.)

2000-luvulla perheiden elämä muotoutuu hyvin paljon ajan sekä ajankäytön kautta. Aika perheelle on muuttunut yhteisestä päivällisajasta yhteiseksi laatuajaksi autossa matkalla harrastuksiin. Parisuhteessa ajankäyttö muuttuu lasten syntymän myötä. Pienten lasten vanhempien aikaa leimaa kiire ja jatkuva ajan puute. Aikaa täytyisi osata jakaa parisuhteelle, lapsille, työlle, kodin hoitamiselle, harrastuksille ja itselle. Perheen ajankäytöllä on merkitys lasten hyvinvoinnille. Lapsilla pitäisi olla sopivassa suhteessa koti-, hoito-, koulu- ja harrastusaikaa. Tämän ajan lisäksi lapsilla pitää olla tarpeeksi normaalia arki-aikaa. (Kuivakangas 2002, 43–45.)

Modernin pienperheen elämän tekee nykypäivänä haasteelliseksi se, että nykypäivän vanhemmat nähdään ensimmäisenä sukupolvena, joka ei voi kasvattaa lapsiaan tavalla, jolla heidät itsensä on kasvatettu. Vanhemmille kuuluvat kasvatus- ja socialisaatiotehtävät voidaan kokea vaikeiksi, etenkin jos perheeltä puuttuu sosiaalisen verkoston tuki, kuten sukulaiset ja ystävät. Nykypäivän perhe-elämään vaikuttavat vahvasti työmarkkina-tilanne ja työmarkkina-asema. Näillä taas on vaikutusta vanhempana toimimiseen sekä positiivisessa että negatiivisessa mielessä. (Lämsä 2009, 23–24.)

2.2 Vanhemmuus

Vanhemmaksi tuleminen on suurimmalle osalle ihmisistä iso käännekohta elämässä. Se on haastava elämänmuutos, mutta myös elämää rikastuttava tapahtuma. Vanhemmaksi kasvetaan lapsen kasvun myötä ja vanhemmuuteen liittyvät ilot ja surut ovat normaaleja, perhe-elämään kuuluvia asioita. Näistä rakentuu vanhemman ja lapsen välille vastavuoroinen suhde, jolla on merkitystä molempien osapuolten hyvinvoinnille. Arki on luonnollisesti erilaista eri-ikäisten lasten perheissä. (Lammi-Taskula & Bardy 2009, 60.)

Vanhemmuus on laaja ja monitahoinen käsite. Lastensuojelulakiin pohjautuvassa vanhemmuuden roolikartassa vanhemmuus sisältää useita tehtäviä ja rooleja. Roolikartan pääajatus on vanhemmuuden hahmottaminen mahdollisimman selkeästi ja luontevasti. Roolikartan mukaan vanhempien viisi tärkeintä tehtävää on huolehtia lapsen tarpeista, antaa lapselle rakkautta, asettaa rajoja, opastaa ja kannustaa ihmissuhteissa sekä olla elämän opettajana. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 11.) Käytännössä vanhemmuus tarkoittaa perusturvan antamista, kasvatusta ja sosiaalisten taitojen opettamista.

Vanhemmuus sekä näkemys lapsesta ja lapsuudesta ovat sidoksissa kulttuuriin. Aikaisemmin lapsuus oli välivaihe ennen nuoruutta ja aikuisuutta. Nyt lapsuus nähdään omalla, ainutkertaisena ja erityisenä elämänvaiheena. Lapsuus sisältää paljon arvokkaita asioita, joita pitää vaalia ja suojella, kuten luovuus, kyky leikkiä ja kuvitteellinen maailma. (Vilèn ym. 2006, 10, 12.) Lapsen tarpeet eivät ole muuttuneet ajan saatossa, vaan lapset tarvitsevat yhä kasvunsa tueksi välittäviä aikuisia. Toimiva lähiverkosto takaa lapselle suojaverkon, jonka antama tuki vaikuttaa keskeisesti lapsen kasvuun ja selviytymiseen. (Lämsä 2009, 32.)

Vanhemmuutta ja perheiden arjen sujumista on selvitetty Paletti-tutkimuksen avulla. Paletti-tutkimuksen mukaan vanhemmuus tuo äideille ja isille paljon tyydytystä ja elämäniloa. Vanhemmuuteen ja lasten hyvinvointiin panostetaan paljon. (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 275.) Kasvatusasioista keskustellaan paljon ja monipuolista tietoa on mahdollisuus saada useasta eri lähteestä. Vanhemmuutta voidaan käsitellä esimerkiksi vanhempien hyvinvoinnin kautta, vanhempien erilaisten roolien tai kasvatustyylin kautta. Tämänpäivän vanhemmat ovat hyvin tietoisia omasta tehtävästään vanhempina. Haasteellista on saada tämä tieto toimimaan käytännössä ja löytää ne vanhemmuutta parhaiten tukevat tavat ja muodot, jotka sopivat nykyvanhemmille mutta myös vastaavat tämän ajan vaateisiin ja tarpeisiin. Yksi keino on kasvatuskumppanuus, jolla tarkoitetaan vanhempien ja ammattihenkilöstön yhteistyötä kasvatuksessa, jossa lapsen etu ja tarpeet ovat lähtökohtana. (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 49, 68, 73, 275.)

Osalla vanhemmista ei ole voimia tai taitoa tukea lapsen kasvua. Toisissa perheissä vanhemmuus on jopa entistä vahvempaa. (Lämsä 2009, 29.) Vanhempien oman kertoman mukaan lapset halutaan kasvattaa auktoritatiivisten kasvatuseräpäätteiden mukaan, eli lasta kuuntelemalla, neuvomalla ja olemalla aidosti läsnä. Usein kuitenkin elämän-

kiireiden ja stressin vuoksi vanhemmat kokevat riittämättömyyttä toimia periaatteidensa mukaisesti. Belskyn (1984) mukaan vanhemmuuteen eniten vaikuttava tekijä on vanhemman kokemus omasta henkisestä hyvinvoinnistaan. (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 55–56.) Paletti -tutkimuksen mukaan vanhemmuus ei ole kadoksissa eikä vanhemmuutta myöskään koeta kohtuuttomana taakkana. Varhaisen tukemisen avulla pyritään siihen, että vanhemmuus koettaisiin avartavana ja antoisana roolina, jossa olisi mahdollisuus kasvaa ja kehittyä. (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 68.)

Vaarasen mukaan nuorten vanhempien auttamiseen ja tukemiseen kannattaa panostaa. Vaaranen arvioi, että nuoret vanhemmat tarvitsevat tietoa parisuhteen ja perheen ongelmista sekä selkeitä neuvoja ja ohjeita yhdessä elämiseen ja elämänlaadun parantamiseen. Vaarasen mukaan normaali kokemus vanhemmuudesta on myönteinen. Myönteisyys ei kuitenkaan ole itsestänselvyys, vaan se on seurausta niistä valinnoistamme, kuinka me toimimme kodissamme ja parisuhteessamme. Hyvät vuorovaikutustaidot, puhuminen ja ajatusten jakaminen ovat tärkeitä toimivassa parisuhteessa. (Vaaranen 2008.)

2.3 Lapsiperheiden hyvinvointi

Tilastokeskuksen määritelmän mukaan perheeksi katsotaan yhdessä asuvat avo-/ avioliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt lapsineen, toinen vanhemmista lapsineen sekä avo-/aviopuolisot ja rekisteröidyssä parisuhteessa olevat henkilöt, joilla ei ole lapsia. Tilastokeskus määrittelee lapsiperheen perheeksi, johon kuuluu vähintään yksi kotona asuva alaikäinen lapsi. (Tilastokeskus i.a.) Yhteiskunnassamme oli vuoden 2012 lopussa 1 466 000 perhettä. Näistä lapsiperheitä oli 578 000, joihin kuuluu 40 prosenttia koko väestöstämme. (Tilastokeskus 2013.)

Määritelmä perheestä on laajentunut sisältämään sateenkaariperheet ja uusperheet. Suurimmat muutokset suomalaisissa perheissä ovat lapsiluvun pieneneminen, perherakenteiden muutokset sekä se, että äidit ovat yhä iäkkäämpiä hankkiessaan lapsia. Paajasen (2007, 26) tutkimuksen mukaan, muutoksista huolimatta, perheen merkitys on säilynyt hyvin samanlaisena viimeisten kymmenen vuoden aikana. Tutkimuksen mukaan per-

heen tärkein merkitys on läheisyys, yhdessäolo ja psyykkinen tuki. Perhe koetaan myös turvana sekä suojana, ja tärkeäksi koetaan kuuluminen johonkin.

Hyvinvoinnin käsite on muuttunut aikojen saatossa. Edelleen käsite on laaja eikä sitä voi laittaa tiettyihin normeihin. Hyvinvointi voidaan määritellä kattavan inhimillisen elämän kaikki aspektit. Hyvinvointia tarkastellaan usein subjektiivisen ja objektiivisen jaon kautta. Subjektiivinen tarkastelutapa käsittää ihmisen oman kokemuksen hyvinvoinnista. Objektiivisessä tarkastelutavassa tarkastellaan hyvinvoinnin ulkoisia, lähinnä numeerisesti mitattavia tekijöitä. (Bardy 2009, 228.)

Erik Allardin määrittää pohjoismaisen käsityksen hyvinvoinnista kolmeksi pääulottuvuudeksi: Having, Loving ja Being/Doing. Kolmijako lähtee inhimillisistä perustarpeista. Having sisältää aineelliset ja ei henkilökohtaiset tarpeet kuten toimeentulo, työ, asuminen ja terveys. Loving käsittää ihmissuhteet kuten perhe, suku, ystävät ja paikallisyhteisöt. Being on osallistumista omaan ja yhteistä elämää koskevien toimien sekä päätösten tekemiseen, ja mahdollisuutta mielekkääseen vapaa-aikaan. (Bardy 2009, 229–230.)

Lapsiperheiden hyvinvointia liitetään usein elinoloihin. Hyvinvoinnin käsitteeseen voidaan liittää asuinolot, työ, toimeentulo, terveys, sosiaaliset suhteet ja ihmisen oma kokemus hyvinvoinnista. (Karvonen, Moisio & Simpura 2009, 20.) Vanhempien hyvinvointia voi kuvata myös elämänhallinnan kautta. Se toteutuu silloin, kun perheen taloudellinen tilanne on turvattu ja vanhemmilla on riittävästi resursseja lastenkasvatukseen, normaalin arjen hoitamiseen sekä uusien elämäntilanteiden kohtaamiseen. (Röpelinen 2008, 132.) Lammi-Taskula ja Salmi (2009, 38) toteavat myös, että perheiden kokemukseen hyvinvoinnista liittyy olennaisesti tunne tasapainoisesta elämästä, missä aikaa ja voimia riittää elämän eri osa-alueille.

Ei ole olemassa yksiselitteistä käsitettä siitä, mikä on hyvinvoiva perhe. Käsitteeseen hyvinvoivasta perheestä vaikuttavat kulttuuri ja yhteiskunnassa vallalla olevat perhekäsitykset. (Vilèn, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 11.) Perhekäsitysten kautta ymmärrämme paremmin perhettä koskevia ratkaisuja (Jallinoja 1985, 32). Familistisessa perhekäsityksessä korostuu perheen näkeminen kokonaisuutena, kun taas individualistisessa perhekäsityksessä korostuu yksittäisen perheenjäsenen tarpeet ja hyvinvointi (Vilèn, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 11).

Individualismi on määreenä moninainen, mutta tavallisesti termi kytketään modernisaatioon. Individualismilla voidaan tarkoittaa yksilön oikeuksia sekä velvollisuuksia koskevaa oppirakennelmaa, jossa painotetaan persoonallista riippumattomuutta sekä vapautta itsensä toteuttamiseen. (Nätkin 2007, 32–33.) Näin ollen individualismi juontuu sanasta *individuality*, joka suomennettuna tarkoittaa yksilöllisyyttä (Lehtonen 1990, 177). Individualismissa perheenjäsenet tekevät muusta perheestä riippumattomia asioita, ja perheenjäsenet nähdään enemmän yksilöinä. Perheiden lapsimäärän pieneneminen mahdollistaa vanhemmille enemmän vapautta. Lasten näkökulmasta katsottuna lapsilla on tällöin mahdollisuus olla enemmän yksilöitä pienessä kuin isoissa perheissä. (Jalilinoja 1985, 116.)

Lapsiperheiden tulokehitys on tilastokeskuksen mukaan keskimääräistä tulokehitystä heikompi. Vaikka suomalaisten vaurastuminen on lisääntynyt, varallisuus on jakaantunut yhä epätasaisemmin. (Karvonen, Moisio & Simpura 2009, 24, 94.) Huonoimmassa asemassa ovat yksinhuoltajien perheet, joissa kotitalouden käytettävissä olevat tulot vuonna 2010 olivat noin 17 900 € kun vastaavasti lapsettomilla pareilla tulot olivat 28 200 €. Neljäsosa yksinhuoltajaperheistä on luokiteltu pienituloisiksi. (Tilastokeskus 2010.) Lapsiperheiden köyhyysriskiin vaikuttaa myös vanhempien työllisyys / työttömyys, vanhempien alhainen koulutustaso ja perherakenne sekä perheen pääasiallisen huoltajan sukupuoli. Yksinhuoltajaperheiden lisäksi pienituloisuus on yleistä nuorissa perheissä ja suurissa perheissä. (Karvonen, Moisio & Simpura 2009, 85.) Erityistä tukea ja huomiota tarvitaan monikkoperheissä, sateenkaariperheissä ja monikulttuurisissa perheissä. Monikkoperheellä tarkoitetaan perhettä, johon syntyy kerralla useampi kuin yksi lapsi. Monikkoperheiden vanhemmat ovat alttiimpia mielenterveydellisiin oireisiin ja taloudelliseen ahdinkoon. Arjesta selviytymiseen tuo lisähaastetta pienipainoiset vauvat ja riittämättömyyden tunne monikkolasten hoitamisessa. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden lapsiperheet eli sateenkaariperheet ja maahanmuuttajataustaiset perheet tarvitsevat heidän tarpeensa ja lainsäädännön tunnistavia palveluja. (Karvonen, Moisio & Simpura 2009, 128, 138.)

2.4 Lapsiperheiden yhteisöllisyys

Yhteisö ja yhteisöllisyys käsitteiden käyttö on laajaa. Käsitteillä tarkoitetaan useita eri asioita. Yhteisö on toiminnallinen kokonaisuus. Tavoitteiden saavuttamiseksi siihen kuuluvilla jäsenillä on yhteisesti ymmärrettyjä arvoja, päämääriä sekä yhteistä toimintaa päämäärien saavuttamiseksi. Yhteisössä tapahtuva jäsenten välinen vuorovaikutus tuottaa yhteisöllisyyttä. Yhteisyyden tunteeseen vaikuttaa jäsenten tietoisuus heitä yhdistävästä asiasta. (Raina & Haapaniemi 2007, 34.) Yhteisöllisyydellä tarkoitetaan siis pääasiassa tunnetilaa ja kokemusta siitä, että kuuluu johonkin ryhmään (Koivula 2013, 23). Yhteiskuntamme on tilanteessa, missä tavanomaisia pysyviä ja luonnollisia yhteisöjä on yhä vain vähemmän. Nykypäivän ihmissuhdeverkostot ovat jatkuvasti muuttuvia ja laajoja. Uusiin yhteisöihin liittymistä pidetään tärkeänä kansalaistaitona. (Raina & Haapaniemi, 2007, 34.) Yhteisössä olemiseen liittyy olennaisesti osallisuus. Osallisuuden voidaan ajatella olevan syrjäytymisen vastavoima. Osallisuus vaikuttaa henkilön kokemukseen kuulumisesta osaksi yhteisöä ja yhteiskuntaa. (Särkelä 2011, 283.)

Jokaisella ihmisellä on tarve kuulua johonkin. Yhteisöjen tärkeyttä on alettu jälleen painottaa yhteiskunnassamme. Yhteisöön kuulumisen on todettu kohentavan elämänlaatua sekä lisäävän elinvuosia. (Marjanen, Marttila & Varsa 2013, 9.) Lapsi ei kykene kasvaamaan pelkästään omin voimin ja perheensä voimavaroin, vaan tarvitsee siihen yhteisön vaikutusta ja tukea. Lapsen tiedot ja taidot karttuvat, kun hän on vuorovaikutuksessa fyysisen ja sosiaalisen ympäristönsä kanssa. Varhaislapsuuden merkityksellisiä konteksteja ovat koti- ja päivähoitoympäristöt, sekä läheiset verkostot ja niissä vallitsevat vuorovaikutussuhteet. (Nurmi ym. 2009, 18.) Eri toimialat panostavatkin paljon lapsiin ja nuoriin. Vanhemmuuden tukemisella lapsen kehitysympäristössä, eli tutussa ympäristössä tuttujen ihmisten kanssa, saavutetaan hyviä tuloksia. (Hastrup, Hietanen-Peltola, Jahnukainen & Pelkonen 2013, 19.) Erilaiset perheyhteisöt ja palveluyhteisöt tuovat lapsen näkyville erilaista aikuisuutta, vanhemmuutta ja kasvattajuutta. Lisäksi yhteisöt synnyttävät lapsen elämään erilaista lapsuutta. (Kekkonen 2006, 20.) Sosiaaliset verkostot tukevat ihmistä kokonaisvaltaisesti ja ehkäisevät syrjäytymistä. Sosiaalisella verkostolla tarkoitetaan ihmisen kaikkia kontakteja. (Mikkonen 2009, 35.)

Lapselle yhteisöön kuulumisen tarjoaa henkilökohtaisen hyödyn lisäksi tilaisuuden harjoittaa tärkeitä taitoja, joita kasvamisen myötä tarvitaan yhteiskunnan jäsenenä. Lasten

yhteisöt antavat mahdollisuuden sosiaaliselle vertailulle. Sen kautta lapsi oppii paljon itsestään sekä minäkuvastaan. Lapsi, jolla on hyvät sosiaaliset taidot ja leikkitaidot, voi leikkiessään opettaa näitä taitoja toisille vertaisilleen. (Marjanen, Ahonen & Majoinen 2013, 47–49, 55.)

3 LAPSIPERHEIDEN PALVELUT

3.1 Vanhemmuuden ja perheiden tukeminen julkisissa palveluissa

Perhetyö toimintamuotona on vakiintunut osaksi kuntien toimintaa. Perhetyössä on usein yhdistynyt käytännön apu ja psykososiaalinen tuki. Perhetyötä voidaan tehdä monenlaisin eri menetelmin ja erilaisia toimintamuotoja apuna käyttäen. Sen yksiselitteinen määrittely on vaikeaa. Perhetyöllä voidaan tarkoittaa vanhempien tukemista heidän kasvatustehtävässään. Laajasti katsoen perhetyötä on kaikki perheiden kanssa tehtävä työ, ja perhetyötä voivat tehdä muutkin kuin viralliset perhetyöntekijät. (Vilèn, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 24.) Jos vanhemmuuden toimiminen epäilyttää, voidaan lapselle järjestää hänen hyvinvointiaan tukevaa toimintaa. Perhetyössä on kyse lapsen edun turvaamisesta. Perhetyö ei ole pelkästään tukea, vaan kontrollin elementti on aina myös läsnä. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2013a.)

Ennaltaehkäisevällä perhetyöllä tarkoitetaan lapsiperheille tarkoitettua suunnitelmallista ja kokonaisvaltaista tukemista (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2013a). Ehkäisevällä työllä ja avohuollon tukitoimilla pyritään hoitamaan ongelmatilanteet ajoissa moniammatillista osaamista hyödyntäen (Sarvimäki & Siltaniemi 2007, 32). Perhettä autetaan perheenjäsenten yksilöllisiä tarpeita huomioiden. Perhetyö voi olla vapaaehtoisuuteen perustuvaa, jolloin se ei vaadi lähetettä tai lastensuojelun asiakkuutta. Ennaltaehkäisevän perhetyön ajatuksena on perheiden elämänhallinnan ja omien voimavarojen tukeminen, sekä arjessa selviytymisen vahvistaminen. Se voi liittyä vanhemmuuden tukemiseen, lasten hoidon ja kasvatuksen ohjaamiseen, perheen toimintakyvyn vahvistamiseen uusissa tilanteissa, vuorovaikutustaitojen tukemiseen ja sosiaalisten verkostojen laajentamiseen sekä syrjäytymisen ehkäisyyn. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2013.)

Julkisilla palveluilla tarkoitetaan kunnan ja valtion tuottamia palveluja. Palvelut rahoitetaan verovarilla ja käyttäjien palvelumaksuilla. Palvelujen tuotantoa ohjailevat ja määräävät erilaiset lait ja asetukset. Julkisen sektorin toiminta ei perustu voiton tuottamiseen. (Pusa, Piirainen & Kettunen 2005, 48.) Yhteiskunnan lapsiperheille antamalla tuella tarkoitetaan sosiaali- ja terveystaloudellista tukea. Yleisiä sosiaalipalveluja ovat esimerkiksi kasvatusta- ja perheneuvonta. Päivähoito kuuluu myös yleisiin

sosiaalipalveluihin, vaikka sen toimintaa ohjaakin oma lainsäädäntö. (Ihalainen & Kettunen 2011, 28–29, 33.) Laissa todetaan kuntien vastaavan seuraavista sosiaalipalveluista: lasten ja perheiden palvelut, ikäihmisten palvelut, vammaispalvelut, sosiaalityö, sosiaalipäivystys, kotipalvelu, asumispalvelu, omaishoidon tuki, laitoshoido, perhehoito, kuntoutus sekä päihdetyö. (Aaltio 2013, 33.) Taloudellisista tuista merkittävimpiä ovat Kansaneläkelaitoksen maksamat tuet. Tärkeimmät tukimuodot ovat päivähoito, äitiysraha, lapsilisät, vanhempainrahat, lapsilisät, kotihoidontuki ja elatustuki (Kansaneläkelaitos i.a).

Lappeenrannassa päivähoiton toimintaa tukevat erityisvarhaiskasvatuksen erityisopettajat ja puheterapeutti sekä yhteistyö neuvolan kanssa (Lappeenranta i.a.b). Lapsiperheiden sosiaali- ja terveystyöjärjestää Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri. Lapsiperheille kuuluvia palveluja on muun muassa kotipalvelu, eron jälkeisen vanhemmuuden tukeminen, lasten ja nuorten talo johon on sijoitettu lasten- ja nuorten psykiatrian avotoiminnot, opiskeluterveydenhuolto, lastensuojelu, perheneuvolan toiminnot, perheasioiden yksikkö sekä lapsi- ja nuorisovastaanotto. (Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri i.a.b.)

Kunnilla on paljon haasteita lasten ja lapsiperheiden tukemisessa. Kuntien velvoitteet ovat lisääntyneet samalla, kun on pulaa pätevistä työntekijöistä, ja valtionosuuksia pienennetään. Kuntien kyky vastata lapsiperheiden palveluun on heikentynyt ja palveluiden järjestämisessä on alueellista eriarvoisuutta. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman KASTE 2012–2015 tavoitteena on siirtää lasten ja lapsiperheiden palveluiden painopiste ennaltaehkäisevään työhön ja kehittää jo olemassa olevia palveluja vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeita. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012, 22–23.) Perheiden tukemiseen tulisi löytää uusia keinoja ja toimintamalleja. Esimerkkeinä voisi olla järjestöjen tuottamat kevyemmän tuen mallit, erilaiset kerhot, vertaisryhmät ja harrastetoiminnot. (Puustinen-Korhonen 2013, 11, 15, 18, 23, 24.) Perhepolitiikan avulla tuetaan perheitä perhelainsäädännön kautta, verojärjestelmän kautta annettavalla tuella, lapsiperheille annettavien julkisten ja tuettujen palvelujen välityksellä sekä erilaisten tutkimusten kautta. (Aaltonen 2011, 22.)

Kunnalla on Sosiaalihuoltolain 13§:n mukaan velvollisuus järjestää sellaiset sosiaalipalvelut ja toimenpiteet, joilla pyritään auttamaan normaaliin lapsiperheen elämään kuu-

luvissa tehtävissä ja toiminnoissa (Sosiaalihuoltolaki 1982). Sosiaalihuollon järjestämisen lähtökohtana on perustuslaki, jonka mukaan julkisella vallalla on vastuu sosiaaliturvasta. Perustuslain 19 §:n 1 momentissa säädetään jokaisen oikeudesta välittömään huolenpitoon ja toimeentuloon sekä riittäviin sosiaali- ja terveystalouteihin. Lain mukaan julkisen vallan on myös tuettava perheiden mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. (Perustuslaki 1999.) Lastensuojelulaissa on velvoitteet lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja ehkäisevään lastensuojelutyöhön (Lastensuojelulaki 2007). Kansanterveystalouden (1972 ja 2005) mukaan kunnan tulee huolehtia väestön terveyden edistamisestä, sairauksien ja tapaturmien ehkäisystä sekä sairaanhoidosta (Kansanterveystaloudenlaki 1972). Lastensuojelulaki velvoittaa kuntia huolehtimaan lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun järjestämisestä sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan tulee järjestää ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. Ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista on kuitenkin lapsen vanhemmilla ja huoltajilla. (Lastensuojelulaki 2007.)

Avohuollon tukitoimien tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea ja vahvistaa vanhempien, huoltajien ja lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kasvatustaloutta ja -mahdollisuuksia. Lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteitä perheiden tukemisessa voivat olla riittävän taloudellisen tuen järjestäminen, asumisoloihin liittyvien puutteiden korjaaminen, kotipalvelun, lasten päivähoiton, perhetyön, vertaistuen tai muun tarpeellisen tuen järjestäminen perheelle. (Lastensuojelulaki 2007.) Varhaisen tukemisen avulla pyritään siihen, että vanhemmuus koettaisiin avartavana ja antoisana roolina jossa olisi mahdollisuus kasvaa ja kehittyä (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 68). Lapsen suotuisan kehityksen kannalta merkittävintä on turvallinen, onnistunut arki. Siksi on tärkeää tukea vanhempia etsimällä niitä tapoja ja toimintamuotoja, jotka mahdollistavat onnistuneen arjen. (Hastrup, Hietanen-Peltola, Jahnukainen & Pelkonen 2013, 19.)

Pohjoismaisessa hyvinvointimallissa lähtökohtana on, että vanhemmat saavat tukea helposti ja varhaisessa vaiheessa. Erilaisten lapsiperheitä tukevien hankkeiden ja toimien punainen lanka on vanhempien opastaminen ja ohjaaminen. Hyvinvointimallin mukaan lapsiperheiden palveluiden tulisi olla tarjottavissa kaikille ilman tarveharkintaa. Vanhemmille tulisi olla tarjolla yleisten palveluiden, kuten vanhempaintuki sekä äitiys- ja

lastenneuvolapalvelut, lisäksi esimerkiksi neuvontakeskustelua, ryhmätukea ja yksilöllistä tukea. Yhdysvalloissa ja Euroopassa tehtyjen tutkimusten mukaan lapsiperheiden varhainen tuki olisi kohdistettava vanhempiin ja erityisesti äiteihin. (Pohjoismainen hyvinvointikeskus 2012, 11, 14, 15, 21.)

3.2 Yksityinen sektori ja kolmas sektori

Yksityisen sektorin palveluilla tarkoitamme yksityisten yritysten tuottamia sosiaali- ja terveysalan palveluja. Yksityisen sektorin toiminta perustuu liiketaloudelliselle ajattelulle. Koska sosiaalisten palvelujen tuottaminen kuuluu yhteiskunnalle, yritykset eivät voi toimia itsenäisinä sosiaalipalvelujen tuottajina. Yritykset toimivat enemmän tai vähemmän yhteiskunnasta riippuvaisina ja saavat osan tuotetun palvelun kustannuksista yhteiskunnalta. Yksityisen sektorin toimintaa sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajana pidetään Pusan, Piironen ja Kettusen mukaan perusteltuna siksi, että ne ovat usein kustannustehokkaampia ja lisäävät asiakkaan valinnanmahdollisuuksia. (Pusa, Piirainen & Kettunen 2005, 48.) Lehdon (2001, 151) mukaan on syytä erottaa toisistaan yksityiset palvelut ja palveluiden yksityistäminen. Yksityisen tuottama palvelu on sosiaalipalvelua silloin, kun kunta ostaa ja rahoittaa palvelun. Silloin, kun palvelu on yksityisesti rahoitettua, se ei ole sosiaalipalvelua. Tällöin on kyse normaalista liiketoimintaan perustuvasta hoiva- tai hyvinvointipalvelusta.

Lapsiperheille suunnatuista yksityisten tuottamista sosiaalipalveluista merkittävimmät toimialat henkilöstön määrällä mitattuna ovat lasten päiväkodit, erilaiset lasten ja nuorten laitokset sekä ammatillinen perhehoito (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2011). Lappeenrannassa Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskus tuottaa lapsiperheiden tilapäisen kotipalvelun sekä omana toimintana että ostopalveluna palveluntuottajilta tai palveluseteliyrittäjiltä. Palveluseteli on vaihtoehtoinen tapa järjestää sosiaali- ja terveyspalveluja. Palvelusetelin avulla asiakas voi hankkia halutessaan yksityiseltä palvelun tuottajalta sellaisia palveluita, jotka kunnan tai kuntayhtymän kuuluu järjestää asukkailleen (Palvelusetelilaki 2009).

Kolmas sektori määritellään usealla eri tavalla. Grönlundin ja Pessin (2011, 229) mukaan kolmas sektori on yksityisen, julkisen ja perheiden väliin jäävä yhteiskunnallinen

sektori. Kolmas sektori on tavallisesti toiminnaltaan voittoa tavoittelematon. Se on itsehallinnollinen, yksityinen ja vapaaehtoiseen osallistumiseen perustuvaa toimintaa. Näin määriteltäessä merkittävimpinä toimijoina pidetään säätiöitä, yhdistyksiä, kansanliikkeitä ja uusosuuskuntia. (Hokkanen 2003, 257.) Harjun ym. (2001, 20) mukaan kolmanteen sektoriin kuuluvat omaiset, järjestöt, seurakunnat eli kirkko, sosiaalinen vapaaehtoistoiminta sekä taloudellinen osuus- ja yhteistoiminta. Evankelisluterilaisen kirkon yhdistäminen kolmanteen sektoriin on herättänyt yhteiskunnallista keskustelua. Kirkolla on monia julkisia tehtäviä. Jos kolmanteen sektoriin liitetään vain ei-julkiset yhteisöt, kirkko ei lukeudu siihen, mutta lauean tulkinnan perusteella evankelis-luterilainen kirkko sisällytetään muiden uskonnollisten yhteisöjen mukaisesti kolmanteen sektoriin. (Juntunen, 2006, 53.) Opinnäytetyössämme evankelis-luterilainen kirkko sijoittuu kolmannelle sektorille.

Hyvinvointiyhteiskuntaan liitetään ajatus, missä julkisten palveluiden lisäksi muidenkin toimijoiden tulisi kantaa vastuuta kansalaisten tarvitsemista tuista. Monet tutkijat ovatkin ilmaisseet huolensa perusturvan ja peruspalveluiden toiminnan laadusta ja tasarvosta. (Hokkanen 2003, 255.) Viime vuosina järjestöjen rooli on noussut yhä näkyvämmiin esille hyvinvoinnin tuottamisessa. Ihmisten elinoloihin vaikuttaminen paikallistasolla nähdään tärkeänä. (Koskinen 2003, 227–229.) Kolmannen sektorin palvelut täydentävät sosiaalisen turvaverkon palveluja, mutta ne eivät voi ottaa vastuuta sosiaaliturvasta (Forss & Vatula-Pimiä 2007, 66–69). Eräät kolmannen sektorin lisääntyvät toimintamuodot ovat erilaiset kohtaamispaikat, kuten kahvilat, tuvat ja kammarit. Näitä on kehitetty yhdistysten ja yhteistyöverkoston kautta erilaisten ihmisryhmien tarpeisiin. Taustalla on huoli ihmisten yksinäisyydestä ja syrjäytymisestä. Esimerkiksi MLL:n perhekahvilat, joiden tarkoituksena on mahdollistaa vanhempien ja lasten keskinäinen kohtaaminen sekä tuen antaminen. (Hokkanen 2003, 259.) Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tarjoamia lapsiperheitä tukevia palveluja ovat esimerkiksi päiväkerhotoiminta, erilaiset perhekerhot, pyhäkoulut ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a). MLL on yksi Suomen suurimmista lastensuojelujärjestöistä, jonka tavoitteena on edistää lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia (Mannerheimin Lastensuojeluliitto i.a.a).

3.3 Welfare mix

Welfare mixillä tarkoitetaan hyvinvoinnin sekamallia, jossa sosiaali- ja terveystalvet tuotetaan monituottajamallilla (Hänninen 2005, 29). Hyvinvointivaltiokeskustelussa keskeisellä sijalla on universalismi. Universalismi viittaa sanoihin *kaikki* ja *kansa*. Universalin sosiaalipolitiikan mallissa perustoimeentulon turva kuuluu kaikille maan kansalaisille. Lisäksi hyvinvointipalvelut on tarkoitettu jokaiselle, ei vain osalle kansalaisia. Kansakunnan jäsenyys oikeuttaa siis määrättyihin etuuksiin ja palveluihin. Suomi, kuten muutkin Pohjoismaat, näyttävät tutkimuskirjallisuudessa universalin sosiaalipolitiikan tärkeimpinä ilmentäjinä. (Anttonen & Sipilä 2000, 149.)

Universalistisen mallin mukaan kaikki saavat samanlaisia etuuksia ja kaikki osallistuvat etuuksien rahoitukseen maksamalla veroja. Valtio supistaa kuitenkin jatkuvasti valtionosuuksia, millä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut rahoitetaan. Palvelujen tarjontaa on jouduttu karsimaan ja palveluja on jouduttu keventämään. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012, 22–23.) Palvelujen tuottamista on jouduttu yksityistämään ja vastuuta siirretään yhä enemmän asiakkaille. Monista etuuksista on tullut maksuperusteisia. (Pusa, Piirainen & Kettunen 2005, 48.)

Yhteiskunnallinen eriarvoisuus on jatkuvasti lisääntynyt Suomessa ja elintason lasku on erityisesti koskettanut työttömiä ja lapsiperheitä (Vaarama 2011, 17). Osa Universalismin antonyymejä ovat partikularismi sekä selektivismi. Partikularismilla tarkoitetaan eri henkilöiden kohtelua eriarvoisesti. Esimerkiksi voidaan ottaa lapsiperheiden erilainen kohtelu kotipalvelun osalta. Kuntaliiton lastensuojelun kuntakyselyn mukaan, lastensuojelun asiakkaille ei pystytty järjestämään kotipalvelua 60 kunnassa ja kotipalvelun järjestäminen oli puutteellista 55 kunnassa (Puustinen-Korhonen 2013, 11). Selektiivisyydessä eli valikoivuudessa tietyt etuudet tai palvelut tarkoitetaan tietyille ryhmille. Selektiiviseen sosiaalipolitiikkaan kuuluu eriyttäminen ja erittely eli yhtenäisten järjestelmien sijaan suositetaan erillisiä suunnitelmia. (Anttonen & Sipilä 2000, 161- 163.)

Tilastojen mukaan lastensuojelun avopalveluiden käyttäjämäärä on kaksinkertaistunut vuosina 1996–2006. Stakesin (Heino 2008) tutkimuksessa selvitettiin keitä ovat ne lapset ja lapsiperheet, jotka palveluja käyttävät, sekä minkälaisia avohuollon palveluja käytettiin. Tutkimuksessa nousi korostuneesti esiin tukihenkilöiden ja tukiperheiden tärkeys

ja niiden riittämättömyys. Kunnan järjestämien ja kolmannen sektorin perhettä tukevien työmuotojen yhteistyömallin luominen on haastavaa. Päällekkäisyyttä tulisi välttää, mutta toisaalta myös toisistaan erillään toimimista tulisi välttää. (Heino 2008, 11, 35–36, 39.)

3.4 Lappeenrannan seurakuntayhtymän palvelut lapsiperheille

Lappeenrannan seurakuntayhtymällä on noin 60 000 jäsentä ja se koostuu viidestä seurakunnasta. Nämä Lappeenrannan, Lappeen, Joutsenon, Sammonlahden sekä Lauritsalan seurakunnat ovat toiminnaltaan itsenäisiä, mutta esimerkiksi niiden henkilöstöhallintoa sekä taloutta hoidetaan keskitetysti yhtymätasolla. (Lappeenrannan evankelis-luterilaiset seurakunnat i.a.) Seurakuntayhtymällä on joitakin yhteisiä työmuotoja kaikkien yhtymän seurakuntien kesken. Selvästi perheille suunnattuja palveluita näistä ovat perheasiain neuvottelukeskukseen ja lapsityön palvelut.

Lappeenrannan perheasian neuvottelukeskukseen tehtävänä on antaa ammatillista keskusteluapua perheen ja parisuhteen sekä elämän kriisitilanteissa. Palvelut on suunnattu Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kunnissa asuville henkilöille. Työmuotoja ovat yksilö- pari- ja perheneuvottelut sekä ryhmien ohjaamiset. Perheneuvojat työskentelevät myös perheasiainsovittelijoina. He ovat käytettävissä erilaisiin perhekasvatustilaisuuksiin. (Lappeenrannan seurakunnat i.a.d.) Perheasiain neuvottelukeskukseen palvelut keskittyvät pariskuntiin. Aikaisemmin eroryhmien yhteydessä on neuvottelukeskuksesta järjestetty myös lapsille oma ryhmä. Mutta koska näitä ryhmiä on tänä vuonna tarjolla toisaalla eikä ryhmiin ole ollut tungosta, ei neuvottelukeskus ole tänä vuonna lasten ryhmää järjestänyt. (Riika Muuronen, henkilökohtainen tiedonanto 25.2.2014.)

Lapsityö sisältää perhekerhot, päiväkerhot, pyhäkoulutyön, koululaisten iltapäivätoiminnan sekä kesätoiminnan ja verkostoyhteistyön. Lapsityön toiminta-ajatuksessa perustehtävänä kerrotaan olevan kasteopetuksen antaminen sekä perheiden ja lasten seurakuntayhteyden ja Jumalan huolenpitoon luottamisen vahvistaminen. Lapsityön tavoitteena on tukea lapsen kehitystä, jossa hengellisyys nähdään osana lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kristillisessä varhaiskasvatuksessa käydään vuorovaikutusta perheiden kanssa. (Lappeenrannan seurakunnat i.a.d.)

Seurakuntayhtymän perhekerhoja järjestetään tällä hetkellä 17 eri paikassa ja päiväkerhoja 14 eri paikassa. Pyhäkouluja seurakuntayhtymä tarjoaa viidessä eri paikassa. Tämän lisäksi on mahdollista käydä kirjepyhäkoulua. Koululaisten iltapäivätoimintaa järjestetään kymmenessä eri paikassa, ja se on suunnattu ensisijaisesti 1-2- luokkalaisille lapsille. Seurakunta tarjoaa myös 6-10 -vuotiaille lapsille kesäkerhoja kesäkuun alussa kahden viikon ajan 12:ista eri paikassa. (Lappeenrannan seurakunnat i.a.a.)

Seurakuntayhtymän lapsityö järjestää moniammatillisessa yhteistyössä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kanssa Mie-ite- vertaistukiryhmää. Ryhmä on suljettu ja se on suunnattu 1-3-vuotiaiden lasten vanhemmille sisältäen viisi tapaamiskertaa. Tapaamiskerroilla käsitellään erilaisia teemoja yhdessä keskustellen. (Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden i.a.a.)

Jokaisella viidellä seurakuntayhtymän seurakunnalla on oma diakoniatyönsä. Jokaisen seurakunnan diakoniatyössä näkyy lapsiperheiden tarvitsema tuki omanlaisenaan. Lappeen seurakunnan diakonissa Kiuru toteaa lapsiperheiden ja yksinhuoltajaperheiden olleen suurin taloudellisesti avustettavien ryhmä viime vuonna. Hän myös toteaa diakoniatyön tekevän yhteistyötä etenkin asiakkaiden taloudellisissa tilanteissa kaupungin sosiaalitoimen kanssa. (Sirkka Kiuru, henkilökohtainen tiedonanto 25.2.2014.) Lauritsalan seurakunnan diakoni Tuikkanen kertoo myös yhteistyöstä kaupungin sosiaalitoimen kanssa vuosittain järjestettävästä varattomien lapsiperheiden retkipäivästä. Diakoniatyöhön liittyvät kotikäynnit suuntautuvat tarpeen vaatiessa myös lapsiperheisiin, taloudellisessa avustamisessa autetaan myös lapsiperheitä, mutta painotus on yksinhuoltajaperheissä. Lisäksi seurakunnan vuosittainen adventtitapahtuma yhteistyössä lapsityön ja aikuistyön kanssa on suunnattu lapsiperheille. (Timo Tuikkanen, henkilökohtainen tiedonanto 25.2.2014.) Joutsenon seurakunnan diakoni Kokki toteaa heidän antavan lapsiperheille taloudellista tukea mm. osto-osoitusten, jouluavustusten sekä EU-avustusten muodossa. Seurakunta tekee myös satunnaisesti kotikäyntejä lapsiperheisiin. (Tuija Kokki, henkilökohtainen tiedonanto 4.3.2014.) Sammonlahden seurakunnan diakoniatyössä lapsiperheitä kohdataan vuosittain isovanhempien ja lasten leirillä. Keskustelu, henkinen tuki sekä sielunhoito ovat diakonian työmuotoja, joiden kautta voimme auttaa perheiden vanhempia. Taloudellinen avustaminen eri muodoissa sekä yhteistyö erilais-

ten järjestöjen kanssa lasten harrastustoimintaan liittyen ovat myös osa diakoniatyötä. (Jaana Svinhufvud, henkilökohtainen tiedonanto 13.4.2014.)

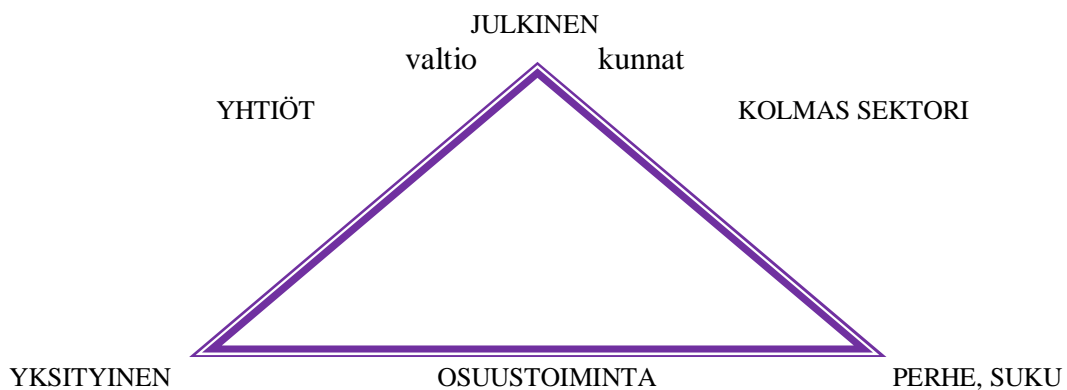
Kasteperheet ovat yksi seurakuntayhtymän palveluja käyttävistä asiakasryhmistä. Kaste-tapahtuma on sisällöltään tärkeä kontaktipinta lapsiperheisiin. Lappeenrannan seurakunnan kirkkoherra Tiihonen kertoo myös seurakuntansa järjestämistä Taaperokirkoista. Sinne kutsutaan edellisenä vuonna kastetut lapset perheineen ja kummeineen. Myös yhtymän muut seurakunnat järjestävät lapsiperheille suunnattuja erilaisia messuja ja jumalanpalveluksia, kuten Mukulamessua, Lasten kirkkoa ja Meiän Pyhää. (Juha Tiihonen, henkilökohtainen tiedonanto 1.3.2014.)

Edellä mainittujen lisäksi yhtymän seurakuntien nettisivuilta löytyy tietoa Sammonlahden (Sammonlahden seurakunta i.a) ja Lauritsalan (Lauritsalan seurakunta i.a). seurakunnan järjestämistä perhetyön palveluista. Näissä mainitaan edellä kerrottujen palveluiden lisäksi vielä perheleirit, parisuhdeleirit, perhekahvilat, parisuhde- ja kasvatusluennot, perhetapahtumat ja seurakuntaretket. Kirkkomuskari on seurakuntayhtymän melko uusi palvelu perheille. Se on suunnattu 0-3 vuotiaille lapsille yhdessä aikuisen kanssa. Kirkkomuskari on kerran viikossa, sitä järjestetään kahdessa eri paikassa ja ryhmiä on tarjolla neljä. (Lappeenrannan seurakunnat i.a.a.)

3.5 Hyvinvointipalvelujen tuottamisstrategiat

Yhteiskunnallisessa muuttuvassa tilanteessa ihmisten toimintatavat hankkia sosiaalista tukea muuttuvat, samoin kuin hyvinvointipalvelujen tuottamisstrategiat. Monet kokevat lähiyhteisön verkostot, sukulaiset ja ystävät merkittäviksi tuenantajiksi. Hyvinvoinnin tuottajana lähiyhteisöön ja kolmanteen sektoriin myös luotetaan enemmän kuin virallisiin palvelujärjestelmiin. Perusajatus on se, että palvelujärjestelmä vastaisi mahdollisimman hyvin ihmisten erilaisten elämäntilanteiden tarpeita. (Kinnunen 1998, 98–100.) Grönlund ja Pessi (2011, 237, 240) toteavat puolestaan yhteiskuntamme jäsenten odotettavan apua eniten julkiselta sektorilta. Tämän lisäksi auttamisen odotuksia asetetaan kolmannelle sektorille sekä lähipiirille. Odotukset ovat kaiken kaikkiaan moninaisia ja kokonaisvaltaisia. Varsinkin nuoret yhteiskuntamme jäsenet puoltavat hyvinvoinnin monituottajamallia.

Sekamallissa hyvinvointipalvelujen tuottaminen tapahtuu yhteistyössä valtion ja kuntien sekä markkinoiden ja perheiden kanssa. Tämän ideaalisen mallin kehittyneemmässä versiossa julkisen ja perheen välissä toimivat järjestöt, yhteisöt ja seurakunta. Näille on ominaista niiden sosiaalinen luonne (kuvio 1) (Niemelä ym. 1995, 39–40.) Valtion ja markkinoiden välissä toimivat erilaiset yhteiskunnalliset yhtiöt. Markkinoiden ja perheen välissä osuustoiminnan sektorit, joilla on taloudellista yhteistoimintaa. (Kinnunen 1998, 98–100.)

KUVIO 1. Hyvinvointipalvelujen tuottamisen subjektit-ideaaliluokittelu (Niemelä ym. 1995, 39)

Jos mitään uutta toimintamallia ei kehitetä samalla kuin jatkuvasti etsitään säästöjä, johtaa vanhan jatkuminen vääjäämättömästi palveluiden heikkenemiseen (Hastrup, Hieta-nen-Peltola, Jahnukainen & Pelkonen 2013, 21). Jyrki Kataisen hallituksen poliittisen ohjelman 2011 tavoite on parantaa kolmannen sektorin mahdollisuuksia tukea hyvinvointia ja terveyttä yhteiskunnan palveluiden rinnalla (Valtioneuvosto 2011, 59).

Tuen hankkimisstrategian mukaan ihmiset voidaan jakaa neljään eri tyyppiin: 1. Ihmi-set, jotka hakevat sosiaalisen tuen sekä lähiyhteisöstä että julkiselta sektorilta ja markkinoilta. Tähän ryhmään kuuluvat ovat hyvätuloisia ja ylemmän koulutuksen saaneita. 2. Ihmiset, jotka käyttävät ainoastaan julkisen sektorin palveluja. 3. Ihmiset, jotka turvautuvat kolmannen sektorin ja yhteisöjen palveluihin. 4. Ihmisiin, jotka turvautuvat perheeseen ja tuttaviiin. Lisäksi näiden neljän ulkopuolelle jäävät ne, jotka eivät osaa tai halua hankkia sosiaalista tukea mistään. Julkisia hyvinvointipalveluja supistetaan ja järjestämisvastuuta siirretään julkiselta yksityisille ja kolmannelle sektorille. Vuonna

2002 yksityiset järjestivät 23 prosenttia kaikista sosiaali- ja terveysalan palveluista. (Hänninen 2005, 33.) Tilastokeskuksen tietojen mukaan yksityisten järjestämät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen osuus oli vuonna 2009 jo 27 prosenttia (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2011, 2). Monet julkiset hyvinvointipalvelut ovat ihmisille välttämättömiä ja osalle käyttäjäryhmistä se on myös ainoa mahdollisuus saada sosiaalista tukea. Miten käy näiden ihmisten, kun julkisia palveluja vähennetään? (Kinnunen 1998, 98–100.)

Monituottajamalli edellyttää tilaajien ja tuottajien eriyttämistä: palvelujen järjestämisvastuu, palvelujen tilaaminen ja palveluohjaus ovat eri toimintakenttää. Monituottajamallin toimiminen vaatii monilla aloilla erityisosaamista. Se edellyttää yksityisen ja kolmannen sektorin organisaatioiden yhteensovittamista kunnan palveluihin ja sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuuteen. Käytännössä se tarkoittaa hyvinvointipalvelujen vastuusuhteiden uudelleen arviointia, palvelukokonaisuuksien järjestämistä sekä asiakas kohtaista palveluohjausta. Kunnanhallinnossa tämä edellyttää uudenlaista yrittäjäosaamista, koska palveluntuottajina käytetään runsaasti alihankkijoita. (Mykkänen-Hänninen 2005, 34.)

Lapsiperheiden palveluja tuotetaan jo nyt monituottajamallilla. Lasten ja perheiden julkiset palvelut tuotetaan Lappeenrannassa monella eri hallintoalalla. Esimerkiksi perheytyö on vakiintunut osaksi kunnan toimintaa. Varhaiskasvatuksen vastuualue huolehtii lasten päivähoidon ja esiopetuksen järjestämisestä. Kunnallisen päivähoidon rinnalla toimii yksityinen päivähoito. Lappeenrannan kaupunki tukee alle kouluikäisten lasten yksityistä hoitoa maksamalla kuntalisää. (Lappeenranta i.a.b.) Kunnan ja seurakunnan avoimet varhaiskasvatuspalvelut täydentävät päivähoidon palveluja.

3.5.1 Avoin varhaiskasvatus

Avoimella varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsiperheille ja lapsille suunnattuja moninaisia toimintoja, jotka vaihtelevat kunnittain. Toimintaan voi osallistua oman elämäntilanteen mukaisesti säännöllisesti viikoittain tai satunnaisesti. Kuntien tarjoamaa avointa varhaiskasvatustoimintaa voivat olla esimerkiksi avoimet päiväkodit, erilaiset kerhot sekä leikkipuistot. Tavoitteena on tukea lapsen ja koko perheen hyvinvointia. Seurakuntien avoin varhaiskasvatustoiminta on myös monipuolista. Seurakunnista riippuen tar-

jolla on erilaisia toimintamuotoja, kuten perhekerhot ja päiväkerhot. Tavoitteena on tukea lapsen turvallista kokonaiskehitystä sekä kotien kristillistä kasvatustyötä. Järjestöt, kuten MLL ja 4H-liiton paikallisyhdistykset tarjoavat omalla sarallaan avointa varhaiskasvatustoimintaa. Näitä ovat muun muassa erilaiset perhekahvilat, leirit ja kerhot, jotka mahdollistavat perheiden välisiä sosiaalisia kontakteja sekä tuovat virikkeitä päiviin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos i.a.)

Lappeenrannan kaupunki tarjoaa avoimina varhaiskasvatustalvakuina ohjattua toimintaa lapsille ja lapsiperheille kolmessa avoimessa päiväkodissa eripuolella kaupunkia. Toiminta on maksutonta. Palvelua voivat käyttää kunnallisen ja kunnan tukeman päivähoiton ulkopuolelle jäävät alle kouluikäiset lapset vanhempineen ja hoitajineen. Avoimessa päiväkodissa lapsiperheille tarjotaan mahdollisuus kohdata toisia samassa elämäntilanteessa olevia perheitä. Toiminnalla halutaan tukea lapsen kehitystä sekä vanhempia ja hoitajia kasvatustehtävässään. Toiminta perustuu yhdessä tekemiseen, kuten leikkimiseen, laulamiseen ja leipomiseen. Yhteisten toimintatuokioiden ja leikin ohessa on mahdollisuus vuorovaikutukseen ja keskusteluun toisten vanhempien sekä henkilökunnan kanssa. (Lappeenranta, i.a.a.)

Kaupungin avoimissa päiväkodeissa järjestetään leikkikerhoja 3-5-vuotiaille lapsille ilman vanhempia. Kerho on kaksi kertaa viikossa 2,5-3 tuntia kerrallaan. Kerhon tavoitteena on tukea perheiden kasvatustehtävää, tarjota lapselle monipuolista tekemistä uutta oppien, opettaa lasta ryhmässä toimimiseen sekä tukea lapsen itsenäistymisen ja itsetunnon kehittymistä. (Lappeenranta i.a.a.)

Lappeenrannan seurakuntayhtymä tarjoaa alle kouluikäisille lapsille vanhempineen ja hoitajineen erilaisia maksuttomia perhekerhoja ympäri kaupunkia 17 eri kerhopaikassa. Perhekerhot ovat kohtaamispaikkoja, joissa lauletaan, leikitään, askarrellaan, tutustutaan Raamattuun ja tavataan muita samassa elämäntilanteessa olevia perheitä. Perhekerhot kokoontuvat viikoittain seurakuntien työntekijöiden ohjaamina. (Lappeenrannan seurakunnat i.a.b.)

Lappeenrannan seurakuntayhtymä järjestää maksuttomia päiväkerhoja 14 eri kerhopaikassa eri puolella kaupunkia. Päiväkerhot ovat tarkoitettu 3-5-vuotiaille lapsille ilman vanhempia. Kerhot ovat yhdestä kahteen kertaa viikossa 2-3 tuntia kerrallaan. Kerhon

tavoitteena on tukea perheiden kristillistä kasvatusta hartauksien, leikin, liikunnan, satujen ja erilaisten luovien toimintojen kautta. (Lappeenrannan seurakunnat, i.a.c.)

3.5.2 Vapaaehtoistyö

Tutkimusten mukaan suomalaiset pitävät vapaaehtoistyötä erittäin tärkeänä. Suomalaiset toimivat myös aktiivisina auttajina, naiset useammin kuin miehet. Asuinpaikalla ja iällä ei ole merkitystä, kun puhutaan auttamisesta. Yli kolmannes suomalaisista on mukana vapaaehtoistyössä. Vapaaehtoistyö kohdistuu pääasiassa lähiyhteisöön, sosiaali- ja terveysalaan, urheiluun, lapsiin ja nuoriin liittyvään toimintaan sekä uskonnolliseen toimintaan. (Pessi & Oravasaari 2011, 85, 87.) Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman toimenpideluettelossa vuosina 2003–2007 todetaan vapaaehtoistoiminnalla sekä vertaistuellalla olevan erittäin iso merkitys yhteiskunnallemme. Niillä on täydentävä merkitys erityisesti haastavissa elämäntilanteissa oleville henkilöille. Vapaaehtoistyö ja vertaistuki eivät voi täysin korvata julkisen vallan vastuuta. (Valtioneuvosto i.a.)

Vapaaehtoistyöllä on aikojen saatossa ollut useita nimiä, kuten talkootyö, hyväntekeväisyys, armeliaisuus, vapaa huoltotyö ja vapaaehtoistoiminta. Vapaaehtoistyö määritellään useissa teoksissa samalla tavalla. Vapaaehtoistyö määritetään työkksi, joka tapahtuu omasta tahdosta, se on palkatonta ja yleishyödyllistä. Se on yksilön tai ryhmien konkreettista toimintaa. Usein taustalta löytyy jokin organisoitunut taho. Vapaaehtoistyön piirteisiin kuuluu, että voi itse päättää ajan jonka siihen käyttää, sekä sen millaiseen toimintaan ja miten on siihen käytettävissä. (Nylund & Yeung 2005, 14–15.) Jos vapaaehtoistyön taustalla on organisoitu yhteisö, tehdään usein keskinäinen sopimus, jossa määritellään toiminnan periaatteet, rajat ja sisältö (Kirkkohallitus 2006, 19).

Tukihenkilötoiminta on perinteistä vapaaehtoistyötä, jossa henkilö sitoutuu toisen ihmisen arkielämään. Toiminta on tavoitteellista, ja tavoitteena on helpottaa toisen ihmisen arkea tukemalla ja rakentamalla sosiaalisen verkoston puutteita. Tukihenkilötoiminnan kestosta päätetään heti alussa. Tukisuhde loppuu kun sovittu aika päättyy, tai sitten kun tavoitteet on saavutettu. (Harju ym. 2001, 56.)

MLL tarjoaa mahdollisuutta osallistua vapaaehtoistyöhön muun muassa perhekummitoiminnassa. Perhekummi toimii perheen tukihenkilönä. Perhekummitoiminta on osa

MLL:n lapsi- ja perhetoimintaa. Se on vapaaehtoistyönä tavoitteellista tukihenkilötoimintaa, jonka tarkoituksena on tukea vanhemmuutta ja perheiden hyvinvointia. Perhekummitoiminta on ammatillisesti ohjattua, ennaltaehkäisevää, perhekummikoulutuksen saaneiden vapaaehtoisten aikuisten toteuttamaa toimintaa. Perhekummi on käynyt MLL:n tukihenkilökoulutuksen ja sitoutunut määrääjäksi mukaan toimintaan. Perhekummitoiminnan ajatuksena on täydentää kunnan tarjoamia palveluita kuuluen samalla ennaltaehkäiseviin perhepalveluihin. Perhekummitoiminta on tarkoitettu raskaana oleville ja neuvolaikäisten lasten perheille, jotka kokevat tarvitsevansa tukea arkeensa. Tavoitteena on arjen voimavarojen ja elämänhallinnan vahvistuminen. Toiminta perustuu vapaaehtoiseen ja tasavertaiseen kumppanuuteen perheen ja perhekummin välillä. Palvelun piiriin voi hakeutua itsenäisesti tai vaihtoehtoisesti kunnan tai joku muu työntekijän neuvomana. (Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.b.)

3.5.3 Vertaistuki

Vertaisryhmällä tarkoitetaan samanlaisessa elämäntilanteessa olevien ihmisten vapaaehtoista ja tasavertaista ryhmää (Nylund 2005, 203). Vertaistuki lisää ihmisten hyvinvointia ja jaksamista. Vertaisryhmän voidaan katsoa tuottavan sosiaalista pääomaa, joka lisää yksilön ja yhteisön toimintamahdollisuuksia. Vertaistuki vaihtelee tilanteen ja tarpeiden mukaan. (Mikkonen 2009, 20–23.) Vertaistukisuhde ei ole asiakkuussuhde, vaan tavallisten ihmisten keskinäinen tasa-arvoinen suhde. Vertaistuen tarkoituksena on saada tukea itselleen, mutta toimia samalla myös itse tuen antajana. (Kuusisto 2010, 60.) Vertaistuen tarkoitus on auttaa sopeutumaan uuteen elämäntilanteeseen ja antaa tukea arjessa selviytymiseen. Äiti²-ryhmät äidit kokivat vertaistuen tukevan vanhemmuutta uudessa haastavassa elämäntilanteessa. Äitien ja lasten väliset myönteiset yhteiset kokemukset siirtyivät myös kotiin uusien leikkien ja laulujen kautta. (Kettunen 2005, 43.) Samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten kanssa keskustelu voi auttaa jäsentämään omia ajatuksia sekä avata kokonaan uusia näkökulmia ja vaihtoehtoja omaan tilanteeseen. Sylkky-äiti vauvaryhmässä vertaisryhmällä koettiin olevan selvästi merkitystä sekä äitiyden että äidin ja vauvan vuorovaikutuksen tukemisessa. (Juutilainen 2005, 52.) Kekkonen (2004, 86) toteaa nykypäivän vanhempien toivovan mahdollisuutta jakaa kokemuksiaan ja tunteitaan. Tiedonsaannin lisäksi tärkeäksi näkökulmaksi nousee vanhempien kokemus tulla kohdatuksi siinä todellisuudessa, jossa he sillä hetkellä elävät. Haarasen (2012, 52–53) väitöstutkimuksessa perheiden tarvitsema vertaistuki nousi

esille eritavoin perhetilanteesta riippuen. Ensimmäisen lapsen saaneet vanhemmat kokivat tarvitsevansa vertaistukea erilaisista ryhmistä nimenomaan vanhemmuuteen liittyvissä taidoissa ja tiedoissa. He kokivat tärkeäksi muiden vanhempien neuvot sekä tuen saamisen omille valinnoilleen. Vertaistuen saaminen muuttuneessa elämäntilanteessa nähtiin voimavarana. Useamman lapsen vanhemmat arvostivat vertaistuessa kokemusten jakamista ja sosiaalisia suhteita.

Yhteiskunnassamme sosiaali- ja terveysalalla on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut selvästi nähtävissä erilaisten vertaisverkostojen- ja ryhmien lisääntyminen. Ihmiset tarvitsevat mahdollisuutta jakaa kokemuksiaan, saaden samalla tietoa samankaltaisessa elämäntilanteessa olevilta. Media on tuonut esille erilaisia vertaistuen muotoja, esimerkiksi keskusteluohjelmissa sekä lehtien henkilöhaastatteluissa. (Nylund 2005, 195.)

4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Lapsiperheiden tukemista on tutkittu monista eri näkökulmista. Opinnäytetyötämme varten olemme etsineet tutkimuksia, joissa on selvitetty lapsiperheiden hyvinvointia ja hyvinvoinnin tukemista, lapsiperheiden palveluja sekä vanhemmuutta ja vanhemmuuden tukemista. Olemme myös selvittäneet sitä, mikä merkitys vanhempien jaksamiseen on tukiverkostolla.

Lapsiperheiden hyvinvoinnin kehitystä ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, sekä tukiverkoston vaikutusta, on tutkittu Lapsiperheen arki ja hyvinvointi tutkimuksessa (Törrönen 2012, 14, 142–163, 151). Törrönen on tutkinut tavallisten alle kouluikäisten lapsiperheiden arkea Varsinais-Suomessa ja pääkaupunkiseudulla. Tutkimuksessa tuli esiin muun muassa se, että vanhempien on joskus haastavaa ottaa tarjottua apua vastaan, saattikka pyytää sitä. Etenkään virallinen perhetyö tai kotipalvelu ei tunnu hyvältä vaihtoehdolta. Tutkimuksessa näkyi myös lapsiperheiden erot sukupolvisuhteissa: joissakin perheissä pidettiin erityisen tiiviisti yhteyttä edellisiin sukupolviin, toisissa taas ei. Törrösen (2012) tutkimuksen perheet erosivat myös siinä suhteessa toisistaan, että osalla perheistä oli ympärillään laaja läheisten piiri, joillakin vain muutama luotettava ihminen. Vanhemmat pitivät kuitenkin oman jaksamisensa kannalta erittäin tärkeänä lähiverkoston tukea.

MLL sekä Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos (THL) ovat tutkineet lapsiperheiden tuen tarvetta sekä palveluiden kohtaamista. MLL on tutkinut pienten lasten perheiden tuen tarvetta vuosina 1996–2000 toteutetun Lapsi-perhe projektin avulla. Tutkimuksen mukaan projektiin osallistuneet perheet tarvitsivat eniten lisätukea vanhemmuuteen, lasten hoitoon ja kasvatukseen, parisuhteeseen, sosiaaliseen verkostoon ja perheenjäsenten terveyteen liittyvissä asioissa. (Häggman-Laitila, Ruskomaa & Euramaa 2000, 28.)

THL on tutkinut lapsiperheiden tarpeiden ja palveluiden kohtaamista. Tutkimus on osa laajaa Lasten ja perheiden palvelut ja niiden johtaminen Lapsi-YTY- tutkimushanketta. Tutkimus on tehty alle yhdeksänvuotiaiden lasten vanhemmille. Raportin 36/2011 mukaan vanhempien huolenaiheet liittyivät pääsääntöisesti lapseen sekä vanhempana olemiseen ja omaan jaksamiseen. Vanhempana toimimisen huolet liittyivät lapsen kanssa

vietetyn ajan riittävyteen, taitoihin ja kykyyn toimia vanhempänä ja maltinmenettämiin ristiriitatilanteissa. (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011, 7-8, 38.) Tutkimuksen mukaan vanhemmat kokivat saavansa lapsen terveydenhoitoon liittyvissä asioissa eniten tukea neuvolan terveydenhoitajilta. Muihin lapsen terveyteen liittyviin ongelmiin vanhemmat kokivat saavansa parhaiten tukea vertaisryhmässä. Pienten lasten vanhemmat olivat erittäin tai melko tyytyväisiä avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan. Yleisimmin hankaliksi koetut tilanteet liittyivät siihen, että vanhemmille ei pystytty tarjoamaan niitä palveluita, mitä he tarvitsivat. (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011, 40, 42, 50, 59, 64.)

Yleisesti ottaen vanhemmat kokivat pärjäävänsä hyvin, mutta heillä oli paljon vanhemmuuteen liittyviä huolia. Vanhemmat tarvitsivat eniten tukea lapsen fyysisen ja psyykkisen terveyden ja kehityksen osalta, sekä lapsen sosiaalisten suhteiden ja tunne-elämän alueilla. Tavallisin huoli vanhemmuuteen liittyen oli oma jaksaminen. Tuen tarve ja palvelujen saatavuus kohtasivat parhaiten fyysisen terveyteen liittyvissä ongelmissa ja vanhempien lasten osalta oppimiseen liittyvissä asioissa. Huonoiten avun riittävyys toteutui psyykkiseen kehitykseen ja terveyteen liittyvissä ongelmissa. Palvelujen ja avun saatavuus vanhempänä toimimisen ongelmiin vaihteli suuresti riippuen tuen tarpeesta. Palvelujen tarjonnassa eniten yksittäisiä käyttökertoja kertyi vapaaehtoisjärjestöjen, seurakuntien ja kerhojen palveluille sekä toimintaterapeutin, perhetyön ja siivouksen palveluille. Eniten käytettyjä avoimen varhaiskasvatuksen palveluja olivat leikkipuistot ja kerhot. (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011, 74–77.)

Paletti-tutkimus on Suomen Akatemian rahoittama ja sen on suorittanut Jyväskylän yliopiston Perhetutkimuskeskus ja kasvatustieteiden laitos vuosina 2006–2010. Aineisto on peräisin 208 perheeltä Keski-Suomesta sekä 32 päiväkodilta. Paletti-tutkimuksessa todettiin, että vanhemmuus koetaan pääsääntöisesti myönteisenä, vaikkakin se on tasapainoilua elämän eri osa-alueiden välillä. Päivähoito vaikutti hyvin myönteisesti vanhempien jaksamiseen ja arjen sujumiseen. Myös työ tuki vanhemmuutta ja perhettä. Haasteita perheen arkeen tuo ajan puute ja pitkät työpäivät. Äidit ja isät kokevat lapsiperheen arjen erilaisena: monille äideille vanhemmuuteen liittyy kokemus uupumuksesta, monet isät taas kokevat jäävänsä sivullisiksi. Naiset kantavat edelleen suuremman vastuun perheen arjen pyörittämisestä. Miehet käyttävät enemmän aikaa työelämään. (Rönkä, Malinen, Lämsä 2009, 274- 277, 282–283.)

Jallinojan mukaan suomalaiselle familismille on tyypillistä, että naiset asettavat perheen tarpeet etusijalle ennen omia tarpeitaan. Lisäksi äidit kokevat, että lastenhoito- ja kodinhoitotöitä ei arvosteta. (Jallinoja 2006, 25, 103.) Rönkä ja Kinnunen (2002, 100) toteavat myös miesten siirtyneen normaalia pitempiin työaikoihin. Etenkin isät tekevät ylittöitä ja perheellistyminen vaikuttaa jopa pidentävän miesten työaika. Selityksenä nähdään naisten työaikojen joustaminen perheen mukaiseksi tai kotona oleminen, mikä luo taas taloudellisia vaatimuksia perheen isän tuloihin. Tutkimuksen perusteella lapsiperheiden arkea voitaisiin parhaiten tukea joustavilla työajoilla, laadukkaalla päivähoidolla, kehittämällä perhevalmennusta ja kotipalvelua sekä perheiden yhteistyön ja tiiminä toimimisen avulla. (Rönkä, Malinen, Lämsä 2009, 289–294.)

Haaranen (2012) tutki väitöskirjassaan alle kouluikäisten lasten vanhemmille suunnattuja vertaisryhmiä ja niiden vaikutuksia perheeseen. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa niistä tekijöistä, joilla on vaikutusta lapsiperheiden terveyteen, missä olosuhteissa ja kenelle. Tavoitteena oli selvittää muun muassa ryhmien ja ryhmiin osallistuvien vanhempien taustatekijöitä sekä ryhmien tarkoitusta ja vaikuttavuutta perheisiin. Tutkimustuloksissa todetaan ryhmien olevan lapsiperheiden tukimuoto, mahdollistaen vanhemmuuden sekä perheen terveyden tukemisen. Ryhmien todetaan tukevan lapsiperheitä erityisesti muuttuvissa elämäntilanteissa ja vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä. Ryhmänohjaajien taidoilla on merkitystä vanhempien kokemukseen onnistuneesta ryhmästä. Tutkimuksen mukaan ryhmät toivat paljon myönteisiä vaikutuksia vanhemmille uusien ystävyysuhteiden, virkistyksen, tiedon sekä hyväksytyksi tulemisen tunteen kautta. Myös lapset saivat tutkimustulosten mukaan sosiaalista hyötyä kohdatessaan toisia aikuisia ja ikäistään lapsiseuraa. Lasten sosiaaliset ja emotionaaliset taidot pääsevät kehittymään omanikäisten seurassa. (Haaranen 2012, 2, 81, 89- 90.)

5 TUTKIMUSPROSESSI

5.1 Tutkimuksen tavoitteet

Aloitimme opinnäytetyömme aiheen etsimisen keväällä 2013. Ajatus opinnäytetyöhömmä lähti alun perin omasta ja lähiyhteisöjemme kokemuksista arjen tuen tarpeesta. Seurasimme päiväkirjan avulla prosessin etenemistä ja arvioimme ratkaisuihin vaikuttaneita tekijöitä. Tutkimusprosessimme eteni seuraavasti: Ensimmäisenä selvitimme kyselylomakkeen avulla perheiden tuen tarvetta. Seuraavaksi analysoimme vastauksia, jolloin niistä nousi esille teemoja. Tämän jälkeen tutkimme tarkemmin kolmea syventävässä haastattelussa esiin noussutta teemaa. Teemat olivat vertaistuki, perheiden ohjattu toiminta sekä lasten ohjattu toiminta. Lopuksi arvioimme tuen tarpeen ja palvelujen tarjonnan kohtaamisen. Ennen kysymysten asettelua olimme perehtyneet teoriaan ja tutkimustietoon.

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää, minkälaista tukea perheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia, kokevat tarvitsevansa arkipäivän elämässään. Onko perheiden tähän asti saama tuki ollut heidän mielestään riittävää? Tutkimuksen avulla selvitimme perheiden näkökulmasta, onko perhekummitoiminnalle tarvetta vai olisiko tuki mahdollisesti joltain muuta. Lapsiperheiden arkeen liittyvistä palveluista ja perheiden kokemasta tuen tarpeesta nousevat tutkimuskysymyksemme olivat.

1. Minkälaista tukea lapsiperheet tarvitsevat arkipäivän elämässään?
 - a. tuen tarve perheissä joissa on tukiverkosto?
 - b. tuen tarve perheissä, joissa ei ole tukiverkostoa?
2. Mikä tai ketkä ovat perheiden tarvitseman tuen palveluntuottaja tai -tuottajat?
 - a. minkälaisia palveluja odotetaan julkiselta sektorilta
 - b. minkälaisia palveluja odotetaan yksityiseltä sektorilta
 - c. minkälaisia palveluja odotetaan kolmannelta sektorilta?
3. Miten palvelujen monipuoliseen kysyntään voidaan vastata parhaalla mahdollisella tavalla?

5.2 Tutkimuksen kohde

Tutkimuksen kohteeksi valitsimme lappeenrantalaisia, alle kouluikäisten lasten vanhempia. Perusteena tähän oli se, että tutkimuksemme yksi lähtökohta on perhekummitoiminnan tarpeen arviointi. Perhekummitoiminta on tarkoitettu perheille, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Vaikka tutkimuksemme perustuu vanhempien ääneen, ei lapsia ole tutkimuksessamme sivuutettu. Kysymysten asettelu on rakennettu niin, että niissä selviää – aikuisen näkökulmasta – myös lapsen tarvitsema tuki.

Tavoitteenamme oli saada tietoa lappeenrantalaisten lapsiperheiden näkökulmasta. Halusimme saada tutkimukseemme mahdollisimman kattavan vastaajien ryhmän, joten valitsimme tutkimukseemme kolme eri tutkimuspaikkaa Lappeenrannan eri alueilta. Tutkimuspaikkamme edustivat sekä julkista että kolmatta sektoria. Keräsimme tutkimusaineistoa kyselylomakkeilla (Liite 3) yhdessä kaupungin avoimessa päiväkodissa ja kahdessa seurakuntayhtymän perhekerhossa. Kyseiset palvelut ovat tarkoitettu perheille, joista löytyy alle kouluikäisiä lapsia. Ensimmäiseen tutkimusosioomme vastaajat valikoituivat palvelun käytön mukaan. He käyttivät vähintään perhekerhon tai avoimen päiväkodin palveluita. Tavoitteenamme oli saada tutkimukseemme vanhempia, jotka edustavat molempia sukupuolia sekä erilaisia perhemuotoja.

Tutkimusluvan kaupungin avoimeen päiväkotiin saimme Lappeenrannan kaupungin varhaiskasvatusjohtajalta. Perhekerhoihin liittyvän tutkimusluvan hyväksyi Lappeenrannan seurakuntayhtymän perhekerhoista vastaava lapsityönohjaaja. Luvat saatuaamme otimme yhteyttä päiväkodin ja kerhojen vastuuhenkilöihin. Sovimme heidän kanssaan ajankohdan, jolloin toteuttaisimme tutkimuksemme. Samalla toimitimme vastuuhenkilöille sähköisesti tutkimuksemme saatekirjeen (Liite 1), jonka he pystyivät laittamaan esille toimipaikkansa ilmoitustaululle. Näin palvelujen käyttäjät saivat ennakkotiedon tulevasta tutkimuksesta pystyen valmistautumaan siihen etukäteen. Tutkimukseen osallistuvat vanhemmat allekirjoittivat kyselylomakkeen täytön yhteydessä suostumuksensa tutkimukseen osallistumisesta (Liite 2). Luvan pyytämisen yhteydessä kerroimme vastaajille tietoa opinnäytetyöstämme sekä siihen liittyvästä tutkimuksestamme ja sen tarkoituksesta. Selvitimme heille myös tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuuden sekä vastausten käsittelyn ja hallussapidon luottamuksellisuuden. Edellä mainitut asiat ilmenivät kirjallisena saatekirjeessä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 12–13.)

5.3 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmä

Tutkimusmenetelmämme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii saamaan kuvaa todellisesta elämästä tutkittavien henkilöiden näkökulman ja tulkinnan kautta. Se pyrkii samankaltaisessa tilanteessa olevien ihmisten kokemuksen kuvaamiseen ja tulkitsemiseen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on enemmänkin kyse tosiasioiden löytämisestä ja paljastamisesta kuin jo ennalta tiedettyjen totuuksien osoittamisesta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 152–153.) Siinä ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Aineiston hankinnassa suositaan tiedon keräämistä todellisissa tilanteissa, jolloin tutkittavien oma näkemys tulee parhaiten esille. Aineiston monipuolinen tarkastelu tuo esille tutkimukselle merkittävät asiat. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 155.) Tutkittavien kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 160). Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimukseen osallistuvilla henkilöillä on omaa kokemusta asiasta tai he tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85).

Laadullista tutkimusta tehtäessä tavanomaisimmat aineistonkeruumenetelmät ovat kysely, haastattelu, havainnointi sekä erilaisiin dokumentteihin nojautuva tieto (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71). Aineistomme on kerätty kahdella erilaisella menetelmällä. Keräsimme tutkimuksemme ensimmäisen aineiston kyselylomakkeilla. Tämän jälkeen syvensimme tutkimustamme haastatteluaineistolla. Kyselylomakkeen suurimpana hyötynä nähdään laaja tutkimusaineisto, jolloin on mahdollisuus saada huomattavasti tietoa tutkittavasta ilmiöstä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 190). Eskolan määritelmän mukaan tiedonantajat täyttävät itse kyselylomakkeen valvotussa ryhmätilanteessa tai omassa kodissa. Haastattelun Eskola käsittää henkilökohtaiseksi haastatteluksi, jossa haastattelija esittää kysymykset suullisesti merkiten samalla tiedonantajan vastaukset muistiin. Kyselyn ja haastattelun erona on siis tiedonantajan toiminta tiedonkeruuvaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Teimme lomakkeen kysymykset avoimiksi. Avoimet kysymykset antavat vastaajan kertoa vastauksensa omin sanoin, jolloin hänellä on mahdollisuus kertoa todelliset ajatuksensa (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2007, 197).

Kyselylomakkeen tekemisessä on huomioitava useita seikkoja. Lomaketta valmistaessa esitutkimus on tärkeää ja välttämätöntä. Näin voidaan tarkistaa kyselyn toimivuus sekä ymmärrettävyys. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 199.) Esitutkimuksella saadaan

myös selville lomakkeen käytön keskimääräinen pituus (Hirsjärvi & Hurme 2000, 72). Koska näin laajan kyselylomakkeen teko oli meille uutta, pyysimme tekemäämme lomakkeeseen kehittämissuhteita ohjaavalta opettajaltamme sekä MLL:n Kymen piirin perhetyöstä vastaavalta ohjaajalta sekä toiminnanjohtajalta. Ennen varsinaisia tutkimusta testasimme lomakkeet myös kahdella vanhemmalla. Näin pyrimme selvittämään kysymysten selkeyttä vastaajan näkökulmasta. Saimme tämän myötä tietoomme myös suuntaa antavan ajan, joka kului lomakkeen täyttämiseen.

Selvitimme kyselylomakkeen kysymyksillä tutkimustehtävämme pääongelmaa, eli lapsiperheiden tuen tarvetta, perheiden kokemuksia perhepalveluista, perheiden tarpeista, odotuksista ja toiveista. Kyselylomakkeiden vastausten hajottamisen ja synteesin eli abstrahoinnin jälkeen, vastauksista nousi selvästi esiin kolme teemaa: vertaistuki, perheiden ohjattu toiminta ja lasten ohjattu toiminta. Ohjaavan opettajamme neuvosta päädyimme syventämään tutkimustamme haastattelemalla pientä otosta vanhemmista näiden esiin nousseiden teemojen pohjalta. Syventävässä haastattelussa ei niinkään ole merkitystä haastateltavien määrällä, vaan perusteellisilla ja aikaisempaa tietoa syventävillä vastauksilla. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 78, 93–97.) Haastattelun hyöty on ennen kaikkea joustavuudessa. Haastattelija voi toistaa kysymyksen, tarkistaa ymmärrettävyyttä, selventää asioita sekä keskustella tiedonantajan kanssa. Kysymysten järjestystä voidaan myös vaihdella, jos haastattelija kokee sen tarpeelliseksi. Koska tärkeintä on saada suurin mahdollinen määrä tietoa tiedonantajalta, niin haastattelukysymysten teemat on tarpeellista antaa vastaajille jo hyvissä ajoin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Toimitimme haastatteluihin osallistuville vanhemmille tutkimustamme syventävät teemat viikkoa ennen haastatteluja (Liite 4). Yksilöhaastatteluun osallistuvat saivat ne henkilökohtaisesti sähköisesti. Ryhmähaastatteluun osallistuvat saivat teemat tietoonsa perhekerhon ohjaajien välityksellä. Syventävä haastattelu on toteutettu teemahaastatteluna.

5.4 Aineiston keruu

Toteutimme tutkimuskyselymme kahdessa seurakunnan perhekerhossa ja yhdessä kaupungin avoimessa päiväkodissa. Kaikki kolme tutkimuspaikkaa sijaitsivat eri puolella kaupunkia. Olimme etukäteen yhteydessä tutkimuspaikkojen työntekijöihin. Toimitimme heille sähköisesti opinnäytetyömme suunnitelman sekä ilmoituksen tutkimustapah- tumasta, jonka he pystyivät laittamaan esille avoimen päiväkodin ja perhekerhojen kävi-

jöille. Ilmoituksessa kävi ilmi päivä, jolloin menemme tutkimusta tekemään sekä lyhyt, informatiivinen tieto tutkimuksen tarkoituksesta sekä tutkimuksemme teemasta. Toteutimme tutkimuksemme siten, että vastaajat olivat läsnä ryhmänä mutta vastasivat kyselylomakkeisiin itsenäisesti.

Keräsimme tutkimusaineiston kahtena eri päivänä. Ensimmäisenä päivänä kävimme yhdessä perhekerhossa sekä avoimessa päiväkodissa. Menimme ensimmäiseen tutkimuspaikkaan aamulla heti perhekerhon alkaessa. Keskusteltuamme ohjaajien kanssa kerhon kulusta päätimme yhteistuumin, että toteutamme tutkimuksemme heti kerhon aluksi salissa tapahtuvan aamukahvin aikana ennen kerhon varsinaista toimintahetkeä. Kerroimme tässä vaiheessa kerhossa olijoille opinnäytetyöstämme ja siihen liittyvän tutkimuksemme tarkoituksesta. Jaoin samalla kyselylomakkeet ja annoimme tarvittaessa lisätietoa kysymyksistä.

Tilanne oli mielestämme levoton, koska vanhemmat tulivat paikalle joustavasti oman aikataulunsa mukaan. Kerroimme samat asiat useaan kertaan sitä mukaan, kun uusia ihmisiä tuli paikalle. Vanhemmat yrittivät täyttää kyselylomakkeita samalla, kun kahvitelivat ja huolehtivat lapsistaan. Kaikilla vastaajilla aamukahviin varattu aika ei riittänyt lomakkeen täyttämiseen. Vanhempien toiveesta sovimme, että lomakkeen voisi täyttää rauhassa kotona ja palauttaa kahden viikon sisällä kerhoon ohjaajalle tai toisen opinnäytetyöntekijän postilaatikkoon. Loppujen lopuksi kerhoon ei palautunut kuitenkaan yhtään täytettyä lomaketta. Toisen opinnäytetyön tekijän postilaatikkoon palautui kolme täytettyä lomaketta. Tältä alueelta saimme yhteensä 11 täytettyä lomaketta.

Siirryimme suoraan toiselle tutkimusalueelle noin kello 10.30. Siellä ohjelman mukainen toiminta oli jo käynnissä. Paikkana tila oli sokkeloinen, ja vanhemmat lapsineen olivat jakaantuneet kahteen eri huoneeseen. Kerroimme paikalla oleville kävijöille opinnäytetyöstämme ja siihen liittyvästä tutkimuksen tarkoituksesta siten, että toinen toimi toisessa ja toinen toisessa huoneessa. Tämän haittana oli se, että lisäselvityksiä kysymyksiin oli antamassa vain toinen opinnäytetyön tekijä. Hyvänä puolena oli pienempi ja yhtenäisempi vastaajien ryhmä. Lapset olivat alkaneet omat leikkinsä, joten vanhemmille jäi mielestämme paremmin aikaa keskittyä kysymyksiin. Mukana olevista vanhemmista kaikki palauttivat kyselylomakkeen. Kysymyksiin vastattiin osin myös yhdessä pohtien, kuten mitä mieltä sinä olet tästä ja muistankos minä nyt näitä palveluja

oikein. Täytettyjä haastattelulomakkeita saimme tästä toisesta tutkimuspaikasta yhteensä 10.

Kolmannelle tutkimusalueelle menimme kahden viikon kuluttua. Ajoitimme sinne menisemme heti toiminnan alkuun. Vanhemmat tulivat tänne pääsääntöisesti yhtä aikaa, joten saimme selostettua opinnäytetyömme ja haastattelulomakkeen tarkoituksen yhdellä kertaa. Kaikki vanhemmat olivat samassa tilassa, ja lapset asettuivat leikkimään omia leikkejään. Jokainen tilassa oleva vanhempi vastasi haastattelulomakkeeseen. He suhtautuivat kokemuksemme mukaan erittäin myönteisesti tutkimukseemme. Eräs vanhempi kertoi tulleensa juuri sen päivän kerhoon, että voisi osallistua tutkimukseemme. Tutkimustilanne sujui kaikin puolin luontevasti. Mielestämme siihen vaikutti oman kokemuksemme karttuminen aikaisemmissa tilanteissa ja tämän alueen fyysinen tila. Rentoutta olosuhteisiin toi myös vastaajien asiantuntijan rooli, sekä se että heitä oli useita samassa tilanteessa olevia. Grönforsin (1982) mukaan vastaajat ovat luontevampia, kun haastattelutilanteessa ei tarvitse olla yksin (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 197). Täytettyjä kyselylomakkeita palautui 10.

Pysyäksemme opinnäytetyömme aikataulussa aloitimme syventävät haastattelut joululoman aikana. Tällöin perhekerhot ja avoimet päiväkodit olivat suljettuina, joten haastattelut tapahtuivat toisen haastattelijan kotona. Olimme olleet ennakkoon yhteydessä kolmeen haastateltavaan henkilöön ja sopineet haastattelu-aikataulut. Tarjosimme haastateltaville mahdollisuutta ryhmähaastatteluun tai yksilöhaastatteluun. Osa haastateltavista toivoi yksilöhaastattelua, joten kunnioitimme toivetta ja toteutimme nämä haastattelut yksilöhaastatteluina. Niille, jotka toivoivat yksilöhaastattelua, toimitimme etukäteen syventävän haastattelun ennakkokirjeen sekä haastattelykysymykset (Liite 5). Yleisin tapa haastattelua käytettäessä on yksilöhaastattelu. Se tuntuu useimmiten kokemattomasta haastattelijasta helpoimmalta tavalta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 61.) Äänitimme haastattelut. Syventävän teemahaastattelun kysymykset olivat enemmänkin ohjavia. Haastattelun pääasiallinen kulku eteni keskeisten teemojen kannattelemana. Varsinaisten teemakysymysten tukena käytimme tarvittaessa lisäkysymyksiä, joiden tarkoitus oli saada laajoihin kysymyksiin täsmällisempiä vastauksia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48, 109.) Kahdella yksilöhaastatteluun osallistuvalla oli lapsi mukanaan, mutta heidän läsnäolollaan ei ollut vaikutusta itse haastattelutilanteeseen.

Yhden tutkimusalueen kävijöiden kanssa saimme sovittua syventävästä haastattelusta joululomien jälkeen, jolloin myös avoimet varhaiskasvatuspalvelut avasivat jälleen ovensa. Tällä alueella haastateltavat päätyivät ryhmähaastatteluun. Tämä ratkaisu tuntui käytännölliseltä vaihtoehdolta myös haastattelijoiden kannalta, koska toiselle haastattelijalle kertyi edestakaista matkaa noin 200 km. Toimitimme myös heille etukäteen enakkokirjeen tulevasta haastattelusta sekä syventävän haastattelun haastattelukysymykset. Ryhmähaastattelu on tietyn tyyppinen keskustelu. Haastatteliija juttelee samanaikaisesti usealle haastateltavalle, suunnaten väliin kysymyksiä ryhmän yksittäisille osallistujille. Haastateltavat kertovat mielipiteitään varsin spontaanisti tehden samalla erilaisia huomioita sekä luovat kattavaa tietoa tutkittavasta asiasta. Ryhmähaastattelu asettaa haastattelijalle tietynlaisia haasteita. Hänen tehtäväkseen jää huolehtia, että tilanteessa pysytään valituissa aihealueissa. Tärkeää on huomioida myös se, että jokainen ryhmähaastatteluun osallistuja pääsee kertomaan omia näkemyksiään. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 61.) Ryhmähaastattelussa korostuu ryhmän dynamiikka ja vuorovaikutus. Haastattelijan roolissa korostuu ryhmän sisäisen vuorovaikutuksen tukeminen ja ryhmän ohjaaminen eli tiedon tuottamisen prosessin ylläpitäminen. (Pietilä 2010, 212–213.)

Ryhmähaastattelun etuna voidaan pitää sitä, että tiedon keruu on nopeampaa kuin yksilöhaastatteluissa. Haittoina voidaan pitää sitä, että ennakolta ei voi tietää, miten ryhmädynamiikka vaikuttaa ryhmän toimimiseen. Suurimpia ongelmia on havaittu ryhmäkeskustelujen purkamisessa, jolloin haastattelun purkajan voi olla vaikea päätellä kuka haastateltavissa on äänessä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 63.) Koska olimme osanneet ennakoida mahdollisen tunnistamisongelman, äänitallennuksen lisäksi videoimme haastattelun. Videoimiseen kysyimme haastateltavilta luvan.

Ryhmähaastattelutilanteeseen osallistui kolme äitiä. Kahdella äidillä oli pieni lapsi mukana. Haastattelun alussa selvitimme haastateltaville, että jatkotutkimuksen avulla pyrimme syventämään lomakekyselyssä esiin nousseita tutkimusilmiöitä. Haastateltavat osallistuivat tasavertaisesti ja innokkaasti keskusteluun. Haastattelutilanne keskeytyi kahdesti lasten levottomuuden takia, mutta mielestämme se ei vaikuttanut haastattelutilanteen kokonaisuuteen.

Yksilöhaastattelussa haastattelu kulkee haastattelukysymysten varassa ja vastaukset ovat haastateltavan henkilökohtaisia näkemyksiä. Ryhmähaastattelussa vastaukset ovat

jokaisen yksilöllisiin kokemuksiin perustuvia yhteisöllisesti jaettua tietoa, joka on syntynyt ryhmän erilaisten mielipiteiden ja ajattelutapojen vertailun tuloksena. Kriittisyys saattaa esimerkiksi nousta korostetummin esille ryhmässä kuin yksilöllisissä haastattelussa. Tällaisessa tilanteessa on syytä pohtia onko kriittisyys oikeasti kohdistunut tiettyyn asiaan vai onko se tapa lisätä ryhmän yhteisyyden tunnetta tai kuvata yleisesti samassa tilanteessa olevien ihmisten tilannetta. Aiheet ovat yleisellä tasolla, kun taas yksilöhaastattelussa vastaukset voivat olla hyvinkin henkilökohtaisia. Haastattelijan tehtävä on saada aikaan monipuolinen keskustelu, jossa on tilaa erilaisille mielipiteille. (Pietilä 2010, 215–219.)

5.5 Aineiston analyysi

Ennen kyselylomakkeiden analysointia poistimme lomakkeen yhteydessä olleen kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta. Analysointia tehdessämme käsitelimme vastaukset nimettöminä ja luottamuksellisesti. Hirsjärven ym. mukaan aineiston järjestämisessä ja tarkastelussa kannattaa ensimmäisessä vaiheessa tarkistaa löytyykö aineistosta selviä virheitä tai puutteita ja vastaako aineisto asetettua tutkimusongelmaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 207.)

Tutkimuksemme analyysimenetelmänä käytimme aineistolähtöistä sisällönanalyysia, joka on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä. Sisällönanalyysissä laajasta ja hajanaisesta materiaalista kootaan selkeä ja tiivistetty tutkimusaineisto jossa erotellaan samanlaisuudet ja erilaisuudet. Aineiston tarkastelussa käytimme induktiivista päättelyä. Induktiivinen päättely lähtee liikkeelle yksittäisistä havainnoista ja muodostaa niistä yleistyksen tai teorian. Induktiiviselle päättelylle on tyypillistä aineistolähteisyys. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 136.)

Aloitimme aineiston analyysin lukemalla saamamme kyselylomakkeiden vastaukset läpi useaan kertaan. Kävimme kertyneen materiaalin läpi niin, että toinen luki vastauksia ja toinen kirjasi ylös, minkälaista tukea vanhemmat tarvitsevat. Sen jälkeen analysoimme, löytyykö niiltä vastaajilta yhteisiä tekijöitä, joilla oli tukiverkko. Ja edelleen löytyykö niistä vastauksista yhteistä tekijää, joissa vanhemmillä ei ollut tukiverkkoa. Onko esi-

merkiksi vanhempien arvio lapsensa tarvitsemasta tuesta erilainen silloin, kun perheellä on tukiverkko tai kun tukiverkko puuttuu.

Syventävässä haastattelussa käytimme sekä yksilö- että ryhmähaastattelua. Ryhmä ja yksilöhaastattelun hyödyntäminen samassa haastattelussa ei ole kovinkaan yleistä. Yksilö- ja ryhmähaastattelujen analysointi perustuu erilaisille oletuksille ja siksi koimme erilaiset haastattelutavat opinnäytetyömme vahvuuksina. Yksilöhaastatteluissa analysoimme kahden rinnakkaisen haastattelun aineistoa. Ryhmähaastattelua analysoimme rinnakkain yksilöhaastattelujen kanssa, mutta sen lisäksi käytimme niitä tukemaan toisiaan. Näiden aineistojen välillä huomattavat erot ja yhdenvertaisuudet saivat meidät pohtimaan niitä syitä, miksi toisen haastattelun asiat on kuvattu eri näkökulmasta kuin toisessa haastattelussa. (Pietilä 2010, 212–213.)

Myös syventävän haastattelun analysoinnissa käytimme aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Ryhmähaastattelujen analysoinnissa emme etsineet ryhmän yhteistä vastausta, vaan erottelimme haastatteluista yksilölliset vastaukset. Otimme kuitenkin huomioon ryhmän vaikutuksen vastauksiin emmekä käsitelleet niitä irrallisina vastauksina. Analysoinnissamme kiinnitimme erityisesti huomiota siihen, miten ryhmä oli päätenyt tietynlaiseen lopputulokseen. Ryhmähaastattelun teemat eivät seuranneet samalla lailla haastattelurunkoa kuin yksilöhaastattelussa ryhmän kollektiivisen toimimisen vuoksi. (Pietilä 2010, 216.)

Aloitimme syventävien haastattelujen analysoinnin hyvin innostuneesti, koska pysyimme itse samaistumaan haastateltavien tilanteeseen ja kokemuksiin. Tutkimusaineisto oli hyvin monipuolinen ja runsas, ja kokeilimme useita erilaisia analysoinnin vaihtoehtoja. Ensimmäiseksi litteroinnin jälkeen luimme haastatteluaineiston läpi useaan kertaan. Olimme sopineet, että merkitsemme aineistossa toistuvat teemat eri väreillä. Vertaistukeen liittyvät vastaukset merkitsimme vihreällä, lasten ohjattuun toimintaan liittyvät asiat punaisella, aikuisten ohjattuun toimintaa liittyvät asiat sinisellä, arjen peruspalvelut mustalla ja palvelujen saatavuuteen liittyvät asiat violetilla. Samalla menetelmällä olimme edenneet kyselylomakkeen vastausten kanssa. Kun aineistosta oli noussut korostetummin esille tietyt teemat, aloimme järjestellä aineistoa lisäkysymysten avulla. Millä tavoin haastateltavat kertovat vertaistuesta? Millä tavoin he perustelevat vertaistuksen merkitystä? Miten he perustelevat mielipiteitään? Pohdimme myös sitä, mistä kaikkes-

ta muusta puhuttiin vertaistuen yhteydessä ja mistä jätettiin puhumatta. Miksi jätettiin puhumatta? Analysoimme ryhmäkeskustelun Stevensin (1996) mallin mukaan (Pietilä 2010, 221). Pohdimme, pysyttiinkö haastatteluissa asetetussa teemassa? Löytyikö uusia teemoja? Missä vaiheessa uudet teemat nousivat esiin? Mitkä asiat synnyttivät kritiikkiä? Millaisia erimielisyyksiä tai yhteisiä kokemuksia ryhmässä nousi esiin? Osallistuivatko kaikki ryhmäläiset keskusteluun? Oliko joku mielipide hallitsevassa asemassa? Millaiset näkemykset herättivät vastustusta? Tunnetilojen käsittely? Näiden kysymysten avulla saimme jo hyvin monipuolisen kuvan keräämämme aineiston rakenteesta sekä siinä esiintyvistä vaihteluista.

Kyselylomakkeiden ja litteroidun tekstin vastausten hajottamisen ja synteessin eli abstrahoinnin jälkeen ryhmittelimme sellaiset alkuperäisilmaisut, joissa edellä mainittuihin teemoihin liittyvät asiat oli tuotu esiin selkeästi ja kuvaavasti. Yhdistimme samaa asiaa koskevat ilmaisut samaan luokkaan. Ilmaisujen sijoittaminen tiettyyn luokkaan oli haasteellista, koska osa pelkistetyistä ilmaisuista olisi sopinut useampaan luokkaan. Käytimme paljon aikaa sen pohtimiseen, mitkä asiat oli mahdollista yhdistää samaan luokkaan ja mitä ei voinut yhdistää. Näistä pelkistetyistä ilmaisuista muodostimme alaluokkia. Edelleen saman sisältöisistä alaluokista muodostimme yläluokkia. Alkuperäisilmaisuista, alaluokista ja yläluokista muodostimme analyysirungon (Liite 6).

6 TUTKIMUSTULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELU

6.1 Taustatiedot

Opinnäytetyömme kyselylomakkeen täytti 31 vanhempaa. Vastaajista 29 asui kahden aikuisen taloudessa ja kaksi yhden aikuisen taloudessa. Kahdessa perheessä oli yksi lapsi, 16 perheessä kaksi lasta, kuudessa perheessä kolme lasta, kuudessa perheessä neljä lasta ja yhdessä perheessä enemmän kuin viisi lasta. Oli mielenkiintoista, että ainoastaan yksi vastaajista oli alle 25-vuotias. Syventävään teemahaastatteluun osallistui yhteensä kuusi, iältään 31–39-vuotiasta äitiä. Heistä neljä oli vastannut jo aikaisempaan kyselylomakkeeseemme. Haastattelututkimukseen uutena osallistuneet äidit täyttivät ennen haastattelua kyselylomakkeen. Vastaajista kaikki olivat äitejä, vaikka tavoitteenamme oli saada vastaajiksi molempien sukupuolien edustajia. Heistä 30 oli kotiäitinä ja yksi työskenteli kotoaan käsin. Havaintojemme perusteella kaikki vastaajat olivat kantasuomalaisia, vaikka kaupungissa asuu paljon myös maahanmuuttajia. Suurin osa vastaajista oli 26–36 vuotiaita. Vastaajat olivat jakaantuneet ikänsä perusteella seuraavasti:

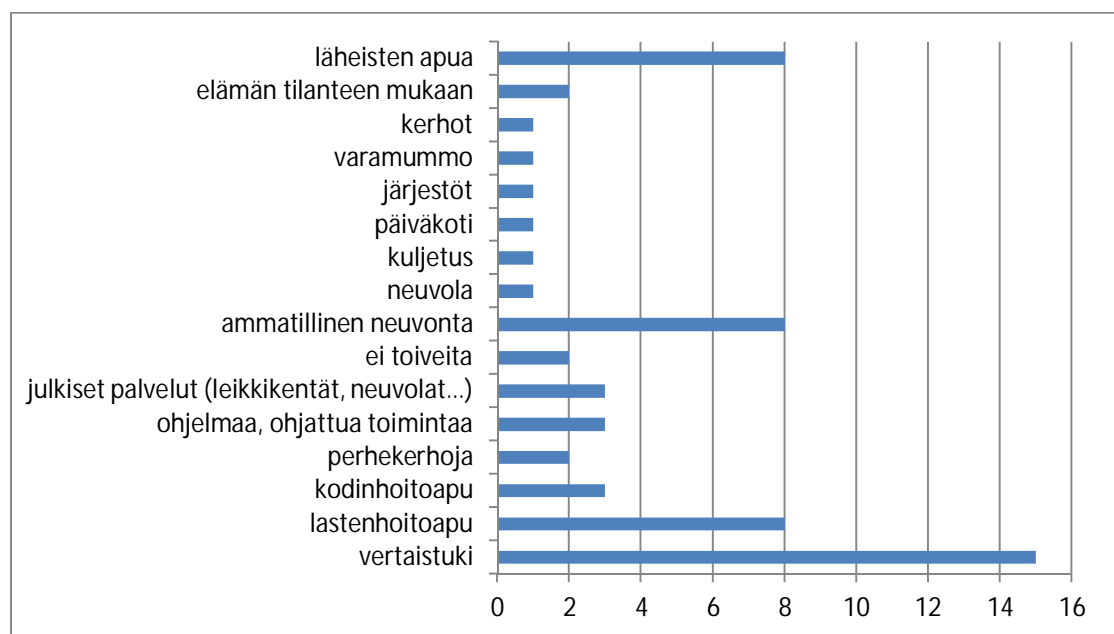
TAULUKKO 1. Vastaajien jakaantuminen ikäryhmiin

ikäryhmä	nainen	mies
20–25-vuotiaat	1	
26–30-vuotiaat	9	
31–35-vuotiaat	12	
36-vuotiaat ja sitä vanhemmat	9	

Tutkimustuloksemme olisivat varmasti olleet erilaiset, jos olisimme tehneet tutkimuksemme jollekin muulle kohderyhmälle, kuin avoimissa päiväkodeissa ja perhekerhoissa käyville vanhemmille tai mikäli vastaajissa olisi ollut molempien sukupuolten edustajia. Naiset käyttävät edelleen suurimman osan perhevapaista. Kotihoidontukea saavissa perheissä lasta hoitava vanhempi on melkein aina (98 %) äiti. (Salmi, Lammi-Taskula & Närvi 2009, 20, 32.) Tämä varmasti selittää sitä, miksi kaikki tutkimukseemme osallistuneet olivat äitejä. Naiset kantavat edelleen suuremman vastuun perheen arjen pyörittämisessä, ja miehet käyttävät enemmän aikaa työelämäänsä. (Rönkä, Malinen, Lämsä

2009, 274- 277, 282–283.) Kukaan vastaajista ei maininnut käyttäneensä lastensuojelun palveluita, joten vastausten perusteella tutkimuksemme ei tavoittanut lastensuojeluperheitä.

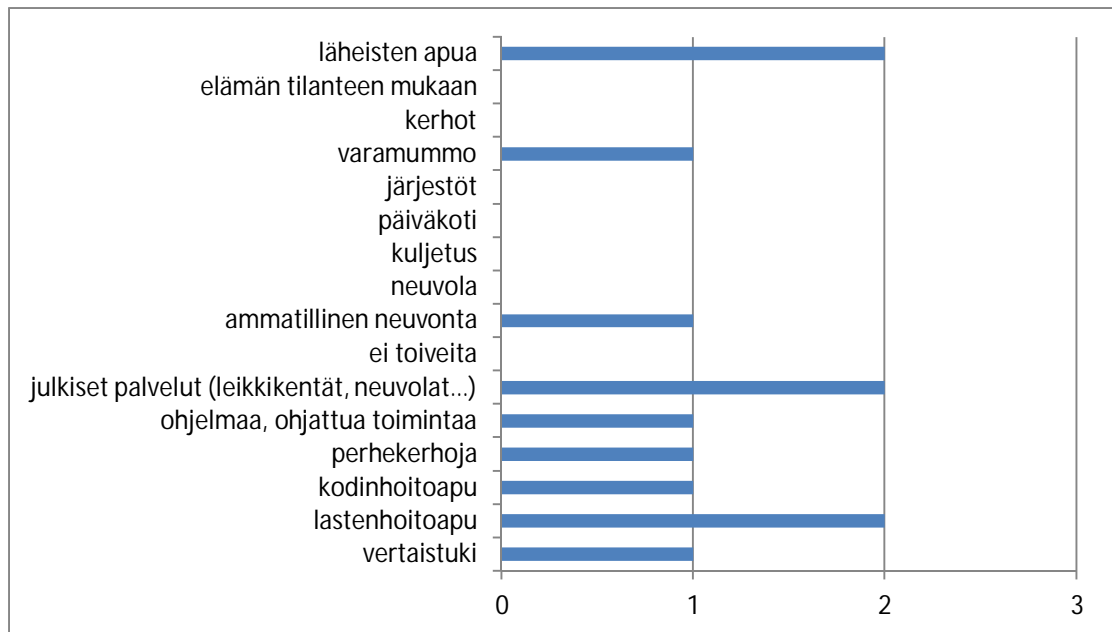
Tutkimukseemme osallistuneista 31 vanhemmasta 27 vanhemmalla oli tukiverkosto. Näistä vanhemmista yli puolet piti vertaistuen tuomaa apua tärkeimpänä tukena sekä vanhemmille että lapsille. Seuraavaksi tärkeimpänä tukena vanhemmille toivottiin lastenhoitoapua, ammatillista neuvontaa ja läheisten apua (kuvio 2). Lapsille toivottiin vertaistuen lisäksi ammatillista neuvontaa ja ohjattua toimintaa.

KUVIO 2. Vanhempien oma kokemus tuen tarpeesta (vanhemmat joilla on tukiverkosto, n=27)

Neljä vanhempaa koki, että heiltä puuttui tukiverkosto Lappeenrannassa. Näistä vanhemmista kaksi piti lastenhoitoapua, läheisten antamaa apua sekä julkisten palvelujen antamaa tukea tärkeimpänä tukena vanhemmille. Vertaistuen antamaa apua pidettiin tärkeimpänä tukena lapselle. Vastausten tulosta ei voi mielestämme nostaa korostetusti esille, koska tähän ryhmään kuuluvien vanhempien määrä oli näin pieni. Jos tässä ryhmässä olisi ollut enemmän vastauksia, hajonta olisi voinut olla suurempi. Sitä vastoin vanhempien toivoma tuki lapsilleen on suuntaa antava, koska kaikki neljä vanhempaa toivoivat vertaistukea lapsilleen. Huomioitavaa myös on, että vertaistuki oli ainoa tuen muoto, jota toivottiin lapsille. Kuviossa 3 on niiden neljän vanhempien kokemus tuen

tarpeesta, joilla ei ole tukiverkostoa. Kysymykset olivat avoimia ja yksi vastaaja on voinut esittää useita vaihtoehtoja toivomalleen tuelle (kuvio 3).

KUVIO 3. Vanhempien oma kokemus tuen tarpeesta (vanhemmat joilla ei ole tukiverkostoa, n=4)

6.2 Lapsiperheiden tarvitsema tuki arkipäivän elämässä

Tutkimuksemme tulosten perusteella vanhemmat tarvitsevat monipuolista tukea ja apua hyvin erilaisissa elämäntilanteissa. Vastaukset olivat samansuuntaiset sekä niillä vanhemmilla, joilla oli tukiverkosto, että niillä vanhemmilla, joilla ei ollut tukiverkostoa. Vanhemmat toivovat palveluja, joista jokainen löytää itselleen sopivan. Vastauksien mukaan tuen tarve korostuu elämään liittyvien muutoksien ja kriisien aikana. Tukea olisi tarvittu enemmän vauva-aikana, uuden perheenjäsenen syntyessä, erityislapsen hoitoon, uhmaikäisen lapsen aikaan, lapsen sairastuessa, vanhemman sairastuessa, asuminen- tai avioerossa tai läheisen kuoleman yhteydessä. Vastauksista selviää myös, että vanhemmat olisivat tarvinneet ja tarvitsevat tukea ja apua arkipäivän tavallisissa tilanteissa. Tällaisina tilanteina mainittiin puolison haasteelliset työajat, ajan puute kodinhoitoon, vanhemman oma aika itselle ja omille menoille sekä lastenhoitoapu vanhempien menojen mennessä päällekkäin. Tukea tarvittaisiin esimerkiksi silloin, kun perheen arjen pyörittäminen jää yksin äidin vastuulle isän ollessa reissuhoimissa.

H3: Kun mies on reissuhommissa niin tunnin parin apu kotihommien ajaksi olisi ihanaa.

H22: Lastenhoitoapua, jotta saisi itse levätä.

Vertaistuen antama apu vanhemmille on hyvin monipuolista. Vastauksien perusteella selviää, että samassa elämäntilanteessa olevilta vanhemmilta saa ymmärrystä ja lohtua eli emotionaalista tukea. Tulokset ovat vastaavanlaisia kuin Kekkonen (2004, 86) on todennut teoksessaan. Tutkimustulosten mukaan vertaistuki antaa uskoa ja toivoa omaan vanhemmuuteen eli psyykkistä tukea. Sosiaalisen tuen eli yhdessä olemisen merkitys koetaan vanhemmuutta ja omaa jaksamista vahvistavana. Pelkästään toisten vanhempien tapaaminen eli kontaktit toisiin vanhempiin arkisen rupattelun merkeissä koetaan kantavana kokemuksena. Kokemus siis siitä, että on oma rinki johon kuulua ja jonka jäsenille voi soittaa tarpeen niin vaatiessa.

Tutkimuksemme mukaan vertaistuki antaa vanhemmille myös tiedollista tukea eli vastauksia kysymyksiin lasten eri kehitysvaiheissa ja usein apu on myös ihan konkreettista. Muilta äideiltä saadaan kasvatuseuvoja. Ymmärrys omaa lasta kohtaan kasvaa, kun omia ongelmia voi verrata toisten samassa tilanteessa olevien ongelmiin. Tämä antaa uusia näkökulmia omaan, haasteelliseen tilanteeseen. Joskus voi saada hyviä neuvoja lasten sairastuessa. Joku tietää paremmin erilaisten hallinnollisten asioiden hoitamisen ja toisilta voi oppia aivan uusia toimintamalleja. Vertaisryhmän jäseniltä on saatu myös ihan konkreettista lastenhoitoapua.

H28: Joskus kun tuntuu että ei kerta kaikkiaan jaksa, ja tuntuu että on ihan surkimus ja huono äiti, niin täällä saa kuulla että on ihan samanlainen kuin kaikki muutkin. Niin, vähentää syyllisyyttä. En olekaan huono. Uskoo omaan äitiyteensä.

H27. Kyllä siinä ymmärtää sitä lastakin. Ymmärtää sitä lastaan toisella tavalla kun kuuntelee näiden muiden kokemuksia, ja minkälaisia heillä on ollu niin sitä on niinku tavallaan, ymmärtää sen lapsen käytöstä, ettei se ole enää sellasta että hitsi kun sen koko ajan pitää käyttäytyä minuu kohtaan noin.

Tutkimukseemme osallistuvien vanhempien mukaan he saivat vertaistuesta apua monipuolisesti. Vertaistuki palvelee perheitä hyvin erilaisissa elämäntilanteissa. Tulokset olivat yhteneviä huolimatta vastaajien iästä tai perheen koosta. Myöskään sillä ei

ollut merkitystä, asuiko vastaaja parisuhteessa vai oliko hän yksinhuoltaja. Vertaistuen merkityksen monipuolisena tukena vahvistaa myös Haarasen (2012, 2, 81, 89-90) tutkimus. Haarasen mukaan vertaisryhmät toivat paljon myönteisiä vaikutuksia vanhemmille uusien ystävyysuhteiden, virkistyneen, tiedon sekä hyväksytyksi tulemisen tunteen kautta. Myös lapset saivat hänen tutkimustulostensa mukaan sosiaalista hyötyä kohdatessaan toisia aikuisia ja ikäistään lapsiseuraa. Lasten sosiaaliset ja emotionaaliset taidot pääsevät kehittymään omanikäisten seurassa. Yksi haastateltava oli samaa mieltä Mikkosen (2009, 35) kanssa, että perhekerhot ja vanhemmille suunnattu yhteinen toiminta ehkäisee myös syrjäytymistä. Omaa jaksamista auttaa, kun voi jakaa ongelmansa ja avartaa omaa näkemystään.

H22: Tää toimii hyvin myös syrjäytymisen ehkäisyssä. Että jos joku jää vain kotiin lapsen tai lasten kanssa ja siellä alkaa oma pää hajota niin se on kallis paikka. Että jos pääsee johonkin jossa voi vähän avautua ja näkee muita niin ehkä se oma pää ei hajoakaan.

Tutkimuksemme mukaan toisilta samassa tilanteessa olevilta vanhemmilta saatu apu koettiin läheisemmäksi ja henkilökohtaisemmaksi kuin ammattiauttajan apu tai läheisten apu. Erityislasten vanhemmat pitivät tärkeinä ammattilaisen neuvoja sekä asiantuntijan näkökulmaa asioihin. Mutta myös ammattiauttajan tuessa nousi esiin vertaistuellinen merkitys. Pitkään alalla työtä tehnyt ja itsekkin vanhemmuuden kokenut neuvolan työntekijä koettiin ymmärtävänä, koska hän tiesi kokemuksesta mistä puhutaan. Uransa alkutaipaleella olevien nuorten neuvolan työntekijöiden todettiin tietävän teoriassa paljon asioita. Muutaman vastaajan mielestä heiltä saama apu ei kuitenkaan kohdannut heidän tarvettaan, koska heiltä puuttuu omakohtainen kokemus.

Tärkeänä nähtiin myös se, että lapsi pääsee jonkun toisen aikuisen seuraan ja ohjaukseen kuin oman vanhemman. Vanhemmat kokivat positiiviseksi sen, että lapsi oppii olemaan hetken erossa äidistään ja toisinpäin. Useat vanhemmat asettivat säännöllisen, ohjatun toiminnan päiväkodin toiminnan rinnalle. Vanhemman ollessa kotona, he katsoivat lapselle riittävän muutama kerhopäivä viikossa sekä mahdollisuus käydä avoimessa päiväkodissa. Vanhemmat pitivät tärkeänä myös sitä, että voi olla lapsen kanssa yhdessä jossain muualla kuin kotona ja saada näin vaihtelua arkeen.

H8: Mukava päästä kerhoissa harjoittelemaan erilaista toimintaa vieraan aikuisen tuella.

H20: Lapseni tarvitsee ammattilaisia kasvattajia avoimessa ja eskarissa.

Vertaistuki koettiin tärkeänä etenkin niissä perheissä joilla oli tukiverkostoa, mutta myös niissä perheissä joissa ei ollut tukiverkostoa. Perheissä, joissa vanhemmilla oli tukiverkosto, toivottiin kaikista palveluista eniten vertaistukea sekä vanhemmille että lapsille. Niissä perheissä joissa ei ollut tukiverkostoa, vanhemmat toivoivat lapsilleen pelkästään vertaistukea.

Vertaistuen lisäksi konkreettisen avun tarve, lastenhoitoapu, korostuu niissä perheissä, joilla ei ole tukiverkostoa. Tämän saman havainnon olimme tehneet myös haastattelujen aikana käydyissä keskusteluissa. Pohdimme, onko tiedotusvälineissä tutkimuksemme kanssa samanaikaisesti esillä ollut uutisointi lapsiperheiden kotipalvelusta, voinut vaikuttaa vastauksiin. Uutisoinnissa kerrottiin Kuntaliiton kotipalveluja koskevasta raportista, jonka mukaan lapsiperheiden saama kotipalvelu oli jyrkästi laskenut vuodesta 1990. (Puustinen-Korhonen 2013, 18.) Pohdimme myös sitä, että niille lapsiperheille jotka hakevat apua arkeensa, saatetaan tarjota apua perhetyön kautta. Tallainen apu on pääasiassa keskusteluapua, eikä konkreettista apua, jota perheet todella tarvitsisivat lasten- ja kodinhoidossa.

Tutkimuksemme tulokset vahvistavat Mikkosen (2009, 20–23) käsitystä, että vertaistuki lisää ihmisten hyvinvointia ja auttaa omassa jaksamisessa. Myös Sylkky-äidit vertaisryhmän äitien kokemusten mukaan samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten kanssa keskustelu voi auttaa jäsentämään omia ajatuksia ja avata kokonaan uusia näkökulmia (Juutilainen 2005, 52). Tutkimuksemme tulokset vahvistavat myös tältä osin Haaranen tutkimusta, jonka mukaan erityisesti muuttuvissa elämäntilanteissa ja vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä ryhmien todetaan tukevan lapsiperheitä. Vertaistuen saaminen muuttuvassa elämäntilanteessa nähtiin voimavarana. (Haaranen 2012, 2, 81, 89- 90.)

Tutkimustuloksissamme vertaistuen merkityksellisyyteen vaikuttaa mielestämme se, että vastaajat olivat pääasiallisesti kotiäitejä. Kotiäitinä ollessa sosiaalinen vuorovaikutus toisiin aikuisiin saattaa jäädä vähäiseksi. Työssäkäyvä äiti saa tyydytettyä ehkä osan vertaistuellisen avun tarpeestaan työkavereiden ja työn kautta tulevien kontaktien kaut-

ta. Tilastojen mukaan 63 % suomalaisen väestön 1-6 vuotiaista lapsista on perheen ulkopuolella hoidossa (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2013b). Suurella todennäköisyydellä työssäkäyvien vanhempien lapset ovat päivähoitossa. Tällöin vanhemmat saavat lasten hoitoon ja kasvatukseen sekä vanhemmuuteen liittyvää tukea päivähoitoyhteisöiltä ja muiden lasten vanhemmilta.

Mielestämme vertaistuellinen apu selittyy yhteisöllisyyden tuoman tuen kautta, jonka myös Marjanen, Marttila & Varsa (2013, 9) ovat todenneet. Samanhenkisten ihmisten kanssa on haastattelemiemme henkilöiden mielestä helppoa ja rentoa olla, eikä kukaan valita lapsista. Vastaajien mukaan uuden ihmisen on helppo tulla mukaan vertaisryhmään. Yhteisössä olemiseen liittyy olennaisesti osallisuus. Osallisuuden voidaan ajatella olevan syrjäytymisen vastavoima. Osallisuus vaikuttaa henkilön kokemukseen kuulumisesta osaksi yhteisöä ja yhteiskuntaa. (Särkelä 2011, 283.) Yhteisöön kuulumisen on todettu kohentavan elämänlaatua sekä lisäävän elinvoimaa (Marjanen, Marttila & Varsa 2013, 9). Tutkimukseemme osallistuneet vanhemmat korostivat vertaistuen merkitystä lapsen monipuolisena tukena. Tulokset ovat samassa linjassa Nurmen ym. (2009, 18) näkemyksen kanssa siitä, että lapsi tarvitsee kasvaakseen perheensä lisäksi myös erilaisien yhteisöjen vaikutusta ja tukea. Lapsen tiedot ja taidot karttuvat, kun hän on vuorovaikutuksessa fyysisen ja sosiaalisen ympäristönsä kanssa. Varhaislapsuuden merkityksellisiä konteksteja ovat koti- ja päivähoitoympäristöt, sekä läheiset verkostot ja niissä vallitsevat vuorovaikutussuhteet.

Jokaisella ihmisellä on tarve kuulua johonkin. Yhteisöjen tärkeyttä on alettu jälleen painottaa yhteiskunnassamme. (Marjanen, Marttila & Varsa 2013, 9.) Mielestämme tämä osoittaa sen, että nykypäivän vanhemmat kokevat yhteisön tuen samalla tavalla merkittävänä kuin ennenkin, mutta tämän päivän vanhemmat kaipaavat erilaista yhteisöllisyyttä kuin ennen. Sosiaaliset verkostot ovat muuttuneet. Nykyajan lapsiperheissä, joissa perhemalli on vakiintunut kahden sukupolven ydinperheeksi, tukea haetaan omaisten ja tuttavien sijaan erilaisista sosiaalisista verkostoista (Vilén 2006, 58).

Vanhemmuuden tukemisella lapsen kehitysympäristössä, eli tutussa ympäristössä tuttu- jen ihmisten kanssa, saavutetaan hyviä tuloksia (Hastrup, Hietanen-Peltola, Jahnukainen & Pelkonen 2013, 19). Erilaiset perheyhteisöt ja palveluyhteisöt tuovat lapsen näkyville erilaista aikuisuutta, vanhemmuutta ja kasvattajuutta. Lisäksi yhteisöt synnyttävät lap-

sen elämään erilaista lapsuutta. (Kekkonen 2006, 20.) Sosiaaliset verkostot tukevat ihmistä kokonaisvaltaisesti ja ehkäisevät syrjäytymistä. Sosiaalisella verkostolla tarkoitetaan ihmisen kaikkia kontakteja. (Mikkonen 2009, 35.)

6.3 Perheiden tarvitsemien tukien palveluntuottaja tai palveluntuottajat

Vastauksissa korostui kaupungin avoimen päiväkodin ja seurakunnan perhekerhojen merkitys, koska tutkimuksemme toteutettiin näissä palveluissa. Näiden lisäksi toivottiin erilaisia kerhoja, perhekahviloita ja leikkipaikkoja. MLL:n perhekahvila toimintaa kaipaavat varsinkin ne vanhemmat, joilla oli aikaisemmin ollut mahdollisuus käydä perhekahvilassa. Varamummoajatus kiinnosti yhtä vastaajaa, ulkoliikuntapaikkoja ja toimivia leikkipuistoja toivottiin muutamassa vastauksessa. Yhdessä vastauksessa toivottiin kolmannen sektorin tarjoavan myös toimintaa, jossa ei näy uskonnollisuuden merkkejä. Muutamissa vastauksissa nousi esille, seurakunnan järjestämässä toiminnassa, vertaistuen antaman avun lisäksi uskonnollisen tuen merkitys sekä vanhemmille että lapsille, eli toisen kristityn vertaistuki. Esirukoustuki nousi yhdessä vastauksessa esille. Yhden vastaajan mielestä vertaistuen syvempi taso voi löytyä vasta sitten, kun tuntee aidosti ihmiset, joiden kanssa on tekemisissä. Vanhemmat pitivät hyvänä sitä, että lapsi pääsee seurakunnan kerhoissa osallistumaan hartaushetkiin sekä osalliseksi sellaisesta uskonnollisesta opetuksesta, josta kotona jää paitsi.

Vanhempien mielestä avoimessa päiväkodissa ja seurakunnan kerhoissa lapset oppivat tulemaan toimeen muiden kanssa, ja sosiaalisten taitojen todettiin harjaantuvan ikäistensä seurassa. Vanhempien mielestä lapset oppivat toisilta lapsilta taitoja mallioppisen kautta, joka ei toteutuisi ilman saman ikäisten seuraa. Ryhmässä työskentelyn taidot kehittyvät vanhempien mielestä nimenomaan erilaisissa kerhoissa. Lapset saavat kaipaamaansa leikkiseuraa silloin, kun ei ole sisaruksia tai naapurin lapsia. Lapsille on hyviä ja turvalliset leikkipaikat ja paljon erilaisia leluja, pelejä ja askartelu mahdollisuuksia. Vastauksissa nousi esille lasten ohjatun toiminnan merkitys nimenomaan silloin, kun lapset ovat kotihoidossa. Ohjatussa ja suunnitellussa toiminnassa lapset oppivat vanhempien näkökulmasta samoja asioita avoimessa päiväkodissa ja perhekerhoissa kuin päiväkodissa.

H31: Oppisi olemaan muiden kanssa luontevasti, rohkeasti, oppisi pitämään puolensa loukkaantumatta.

H9: Tukea kädentaitoihin, sosiaalisuuteen, vuorovaikutukseen, uusien tilanteiden ja ihmisten kohtaamiseen, ystäviä.

H10: On joku juttu mihin lähteä kotoa. Se että on ollu kymmenen vuotta kotiäiti niin perustuu paljolti siihen että on hyvää ohjattua toimintaa.

Vastauksien mukaan neuvolan peruspalveluja ja ammattilaisen asiantuntija apua pidetään tärkeänä lasten terveydenhoitoon ja kehitykseen liittyvissä asioissa. Tämä nousi voimakkaammin esille niissä vastauksissa, joissa perheillä ei ollut tukiverkosta. Muutamissa vastauksissa on todettu, että joskus pelkkä keskusteluapu asiantuntijoiden kanssa riittää. Tutkimustuloksemme vahvistavat myös terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen tutkimustulosta, jonka mukaan vanhemmat kokivat saavansa lapsen terveydenhoitoon liittyvissä asioissa eniten tukea neuvolan terveydenhoitajilta. Muihin lapsen terveyteen liittyviin ongelmiin vanhemmat kokivat saavansa parhaiten tukea vertaisryhmässä. (Perrälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011, 40, 42, 50, 59,64.)

Vanhemmat toivoivat tukea lapsien hoitoon sekä siivousapua julkiselta puolelta niin, että he itse pääsisivät hoitamaan omia asioitaan. Kodinhoitoon ja siivoukseen on käytetty myös yksityisten tarjoamia palveluja. Avun tarve lastenhoidossa on toisella sijalla yhdessä ammatillisen neuvonnan kanssa myös niissä perheissä, joilla on tukiverkosto. Tämä kertoo mielestämme siitä, että tukiverkoston lukeutuvat isovanhemmat ovat tänäpäivänä myös aktiivisia kansalaisia. Heillä ei välttämättä ole antaa aikaa jälkipolvelle niin paljon kuin nämä toivoisivat.

H6: Apua silloin jos pitäisi itse käydä esimerkiksi hammaslääkärillä eli tilanteissa joihin ei ole järkevää mennä lapsen kanssa, siis konkreettista hoitoapua.

H13: Tarvitsisimme erilaista lastenhoito- ja kodinhoitoapua.

H10: Pakko mainita siivooja! korvaamaton, välttämätön perheellemme. Pelastaa täyskaaokselta parin viikon välein.

Tutkimuksemme tulos tukee Niemelän ym. näkemystä siitä, että palvelujen tuottamisessa toivotaan hyvinvointipalvelujen monituottajamallia (Welfare mix). Sekamallissa hyvinvointipalvelujen tuottaminen tapahtuu yhteistyössä valtion ja kuntien, kolmannen

sektorin, markkinoiden ja perheiden kanssa (Niemelä ym. 1995, 39–40). Mielestämme seurakunnan ja erilaisten kansalaisjärjestöjen tuki palvelujen tuottajana korostuu, koska kuntien kyky tuottaa sosiaali- ja terveystalvveluja heikkenee.

Tuloksissa on havaittavissa tottumus universaaliin sosiaalipolitiikkaan, jossa palveluja tarjotaan monipuolisesti kaikille. Universaaln sosiaalipolitiikan mallissa perustoimeentulo turva kuuluu kaikille maan kansalaisille. Lisäksi hyvinvointipalvelut on tarkoitettu jokaiselle, ei vain osalle kansalaisia. Kansakunnan jäsenyys oikeuttaa siis määrättyihin etuuksiin ja palveluihin. Anttosen ja Sipilän (2000, 181) mukaan tämä on passivoinut kansalaisia ja sen myötä sosiaaliset verkostot ovat heikentyneet. Tutkimustulosten perusteella emme kuitenkaan voi olla Anttosen ja Sipilän kanssa samaa mieltä sosiaalisten verkostojen ja niiden merkityksen heikentymisestä. Vastausten perusteella lapsiperheet saavat parhaiten apua vertaistuen eli sosiaalisen verkoston kautta. Perheet myös etsivät näitä palveluja aktiivisesti.

Enää ei voida todeta kaikkien saavan samanlaisia etuuksia. 1990-luvun laman jälkeen palvelujen tarjontaa on jouduttu karsimaan ja palveluja on jouduttu keventämään. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012, 22–23.) Universalismin partikularismi näkyy siinä, että lapsiperheitä ei kohdella tasapuolisesti lapsiperheiden kotipalvelun osalta. Monet perheet jäävät kotiavun ulkopuolelle, koska resurssien puutteessa palvelua ei ole pystytty järjestämään, vaikka palvelun järjestäminen on lakisääteistä (Puustinen-Korhonen 2013, 11). Kotipalvelun osalta selektiivisyys tarkoittaa sitä, että kunnat ovat joutuneet luopumaan yleisestä, ennaltaehkäisevästä kotiavun tarjoamisesta. Nyt sitä saavat esimerkiksi lastensuojelun asiakkaat, mutta monet muut perheet jäävät kotiavun ulkopuolelle. Tutkimustuloksissamme partikularismi näkyy myös siinä, että vaikka avoin päiväkotu on teoriassa tarkoitettu kaikille lappeenrantalaisille lapsiperheille, joiden lapsi ei ole kunnallisessa hoidossa, käytännössä se ei kuitenkaan tavoita heitä kaikkia. Tutkimusvastauksissakin nousi esille, että yhdeltä tutkimusalueelta on lähimpään avoimeen päiväkotiin noin kaksikymmentä kilometriä.

H10: Ei saatu apua heti tarpeeseen ja myöhemmin saatuna meni ohi tarpeen ja oli turhaa.

6.4 Tuen tarve omaisilta ja läheisiltä

Tutkimuksessamme nousi esille omaisten ja läheisten tuen tarve riippumatta siitä asuivatko omaiset lähellä vai kaukana. Kysymykseen keneltä ja minkälaista tukea toivoisitte saavanne lasten ollessa alle kouluikäisiä, kymmenessä vastauksessa oli mainittu omaisten ja ystävien antama tuki. Taustakysymyksistä kuitenkin ilmeni, että 25 perheen tämän hetkisinä tukiverkostoina mainittiint ystävät ja isovanhemmat. Nämä läheisiltään tukea toivoneet vanhemmat olivat kaikki parisuhteessa. Tämän tutkimuksen mukaan läheisten tuen tarve ei korostunut yksinhuoltajaperheissä. Isovanhempien ja ystävien apua kaipailtiin eniten lastenhoidossa.

Läheisten tuen tarpeeseen ei myöskään ollut vaikutusta sillä, oliko perheellä Lappeenrannassa tukiverkosta vai ei. Tukea omaisilta ja läheisiltä toivottiin siitä huolimatta, vaikka omaiset asuivat pitkien matkojen päässä. Pohdimmekin, että nykypäivänä yhteysien pitäminen omaisiin ja läheisiin on helppoa tietoliikenteen avulla, jolloin sosiaalisen ja henkisen tuen saanti on käden ulottuvilla pitkistä välimatkoista huolimatta. Kahdessa vastauksessa, joissa perheellä ei ollut tukiverkosta, toisessa vastauksessa tukea toivottiin yksinomaan isovanhemmilta. Toisessa vastauksessa tukea toivottiin omaisilta ja vertaistukea toivottiin avoimesta päiväkodista. Kahdessa vastauksessa jopa todettiin, että omaisilta ja läheisiltä saatu tuki on riittävä heidän perheen tarpeisiin. Mielestämme tämä kuvaa hyvin isovanhempien ja ystävien tuen merkitystä. Tutkimuksemme vanhemmat toivoivat läheisiltään lastenhoitoapua, että olisi aikaa itselle sekä parisuhteelle. Tukea toivottiin lastenhoitoon, joka mahdollistaisi muutaman tunnin yksinolon kotona tai asioiden hoitamisen yksin. Törrösen (2012) tutkimuksen mukaan vanhemmat pitivät oman jaksamisensa kannalta erittäin tärkeänä lähiverkoston tukea.

H29: Isovanhempien apu ja läsnäolo on meille riittänyt.

H22: Että oppii olemaan vähän aikaa toisten kanssa. Jossain, pienessä määrin siis sitä itsenäistymistä.

MLL:n Lapsi-perhe projektin 1996–2000 mukaan pienten lasten perheet kaipaavat eniten tukea vanhemmuuteen, lasten hoitoon ja kasvatukseen, parisuhteeseen, sosiaaliseen verkostoon ja perheenjäsenten terveyteen liittyvissä asioissa.

Toisin kuin MLL:n Lapsi-perhe projektissa todettiin, tutkimuksessamme ei noussut selvästi esille tuen tarve parisuhteen hoitoon. Kahdessa vastauksessa toivottiin isovanhemmilta tukea, että jäisi omaa aikaa ja aikaa parisuhteelle Vaarasan (2008) mukaan nuoret vanhemmat tarvitsevat tietoa parisuhteen ja perheen ongelmista sekä selkeitä neuvoja ja ohjeita yhdessä elämiseen ja elämänlaadun parantamiseen. Tutkimuksemme vastaajat eivät nostaneet edellä mainittuja tarpeita esille. Toteammekin tuloksista, että tutkimukseemme osallistuneet henkilöt olivat iältään pääosin 26–44-vuotiaita, joten he eivät kuuluneet Vaarasan esille tuoman tutkimuksen kohderyhmään. Ehkä kysymysten asettelu vaikutti tulokseen. Kysymykset olivat enemmän yleisellä tasolla kuin henkilökohtaisella tasolla. Vastauksiin saattoi vaikuttaa myös se, että lomakekyselyt tehtiin yhtä aikaa koko ryhmälle, joten vastaaja ei mahdollisesti halunnut avautua henkilökohtaisista asioistaan.

Mielestämme vastauksissa on nähtävissä sekä familismi että individualismi. Individualistista näkemystä sekä Vilènin ym:n käsitystä tukee näkemys siitä, että lapset sekä aikuiset nähdään yksilöinä. Lapsuus nähdään omana, ainutkertaisena ja erityisenä elämänvaiheena jota vanhemmat haluavat vaalia ja suojella. (Vilèn ym. 2006, 10, 12.) Individualistinen näkemys kasvatuksessa tulee esille siten, että vanhemmat haluavat viedä lapsia avoimeen päiväkotiin ja seurakunnan kerhoihin. Tavoitteena että, lapsi oppisi itsenäistymistä, sekä olemaan toisten lasten ja aikuisten kanssa eikä pelkästään kotona vanhempien kanssa.

Individualismissa painotetaan henkilökohtaista riippumattomuutta ja vapautta toteuttaa itseään (Nätkin 2007, 32–33). Syventävän haastattelun avulla perehdyimme perusteellisemmin siihen, mikä merkitys perheiden ohjatulla toiminnalla on vanhempien henkilökohtaisen hyvinvoinnin tukemisessa. Kysyessämme, mikä ohjatussa toiminnassa on tärkeintä viisi kuudesta haastateltavasta vastasi naurahtaen, että kunhan ylipäättänsä on joku juttu mihin lähteä kotoa. Lapset voivat leikkiä toisten lasten kanssa sekä ammattilaisen ohjauksessa, eikä tarvitse itse olla koko ajan vieressä keksimässä tekemistä. Vanhempi voi rauhassa keskittyä keskusteluun ja kahvin juontiin.

H27: Ja pääsee keskustelemaan aikuisten kanssa. Ei tarvii jutella koko ajan vaipanvaihdoista ja onko puuro kuuma, niin, ite voi keskittyä vaikka juomaan sen kahvikupin.

H9: Että joku muu vetää jotain eikä aina äiti joka komentaa. Toiminnassa pienikin hetki, josta jollakin toisella aikuisella on vetovastuu, "ohjat käsissä."

H2: Avoimesta päiväkodista vertaistukea, neuvoja kasvun haasteisiin. Omaisilta hengähdystaukoja arkeen. Luotettavaa lastenhoito apua, omaa aikaa ja aikaa parisuhteelle.

Tärkeänä nähtiin myös se, että lapsi pääsee jonkun toisen aikuisen seuraan ja ohjaukseen kuin oman vanhemman. Vanhemmat kokivat positiiviseksi sen, että lapsi oppii olemaan hetken erossa äidistään ja toisinpäin.

H8: Mukava päästä kerhoissa harjoittelemaan erilaista toimintaa vieraan aikuisen tuella.

H20: Lapseni tarvitsee ammattilaisia kasvattajia avoimessa ja eskarissa.

H22: Että oppii olemaan vähän aikaa toisten kanssa. Jossain, pienessä määrin siis sitä itsenäistymistä.

Nykyinen kahden sukupolven ydinperheeksi vakiintunut perhemalli (Vilén 2006, 58) kuvaa individualistista pyrkimystä henkilökohtaiseen riippumattomuuteen ja vapauteen. Toisaalta kun perheen laaja lähiyhteisö puuttuu, perhe etsii ja tukeutuu muihin auttaviin tahoihin. Tämä selittää mielestämme sen, että vastauksien mukaan ammattilaisen asiantuntija apua pidetään tärkeänä lasten terveydenhoitoon ja kehitykseen liittyvissä asioissa.

Mielestämme individualistisuus ei sulje pois tai heikennä familistisuutta, vaan päinvastoin. Yhden perheenjäsenen hyvinvoinnin lisääntyminen vaikuttaa koko perheen hyvinvoinnin lisääntymiseen. Pohjoismainen hyvinvoinnin kolmiojaon mukaan ihmisen hyvinvointi sisältää henkilökohtaiset tarpeet, ihmissuhteet eli perheen ja mielekkään vapaa-ajan. (Bardy 2009, 229–230.) Belskyn (1984) mukaan vanhemmuuteen eniten vaikuttava tekijä on vanhemman kokemus omasta henkisestä hyvinvoinnistaan (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 55–56). Tutkimuksemme mukaan vanhemmat panostavat vanhemmuuteen ja lasten hyvinvointiin. Heidän vastauksissaan oli nähtävissä hyvään vanhemmuuteen liittyen halu viedä lapsi ohjattuun toimintaan, sen antaman monipuolisen tuen vuoksi. Tutkimustuloksemme ovat yhteneviä Paletti tutkimuksen kanssa, jonka mukaan vanhemmilla on pyrkimys hyvään vanhemmuuteen. Vanhemmuus ei ole ka-

doksissa eikä vanhemmuutta myöskään koeta kohtuuttomana taakkana. (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 68.) Familistisuus tulee tutkimuksessamme esille myös siinä, että omaisten ja läheisten tuki koetaan hyvin merkittävänä.

Familistisuus näkyy nykypäivän perheiden arvoissa. Kuten Jallinoja (2006, 24-26, 97) toteaa, siihen liittyy kotiäitiys, hyvä vanhemmuus sekä keskittyminen lapseen. Familistiseen kulttuuriin kuuluu lisäksi perhekeskeisyys. Tutkimuksemme taustatietojen perusteella perhekeskeisyys nousee esiin myös tutkimukseemme osallistunneissa perheissä. Perheissä oli lapsia keskimäärin kolme ja suurin osa vastaajista eli parisuhteessa. Mielestämme tämä tulos tukee familismia eli perhemyönteisyyttä. Tutkimuksemme mukaan vanhemmat panostavat vanhemmuuteen ja lasten hyvinvointiin. Heidän vastauksissaan oli nähtävissä hyvään vanhemmuuteen liittyen halu viedä lapsi ohjattuun toimintaan. Lasten kanssa haluttiin viettää yhteistä arkiaikaa menemällä avoimeen päiväkotiin ja seurakunnan kerhoon tapaamaan toisia vanhempia ja lapsia. Lisäksi useamman lapsen perheissä vanhimman lapsen kerhotoiminta mahdollisti ajan ja huomion antamisen pienemmille sisaruksille.

6.5 Palvelujen monipuoliseen kysyntään vastaaminen

Tuloksiamme mukaan vanhemmat toivovat monipuolisia ja vaihtelevia palveluja joista jokainen löytää itselleen sopivan. Näin toimintaan mukaan lähteminen nähdään helppona sekä avun pyytämisen kynnyks pysyy matalana. Avoimia päiväkotia toivottiin useampia, että autottomatkin pääsisivät mukaan. Näin huomioitaisiin myös sellaiset vanhemmat jotka eivät halua osallistua seurakunnan toimintaan. Tukea pitäisi olla saatavilla helposti ja silloin, kun siihen on tarvetta. Moni toivoo palveluja julkiselta puolelta sekä järjestöiltä että yksityiseltä puolelta. Läheisten ja omaisten tuki ja apu on myös tärkeää.

Tutkimuskysymysten avulla selvitimme kohtaavatko lapsiperheiden tarpeet ja palvelut. Selvitimme, mikä osuus julkisella sektorilla on niiden palvelujen tuottamisessa, jotka tukevat eniten haastatteliemme perheitä, ja miltä osin tuen tarpeeseen vastaavat parhaiten yksityinen sektori ja kolmas sektori. Vastausten perusteella suurimman osuuden lapsiperheiden palvelutarpeesta tuottaa julkinen sektori. Mielenkiintoista oli kuitenkin huomioida, että käytännössä yhdellä tutkimusalueellamme ainoastaan seurakuntayhty-

mä tarjoaa perheille säännöllisiä avoimia varhaiskasvatuspalveluita. Tältä alueelta julkisen sektorin, eli Lappeenrannan kaupungin tarjoamaan lähimpään avoimeen päiväkotiin, on matkaa noin 20 km. Vastaajista suurin osa (76 %) oli sitä miltä, että tarjotut palvelut vastaavat hyvin lapsiperheiden tarpeita.

Julkisiin palveluihin tukeudutaan eniten lasten terveydenhoitoon ja kehitykseen liittyvissä asioissa. Tämä todetaan myös THL:n tutkimustuloksessa, jonka mukaan vanhemmat kokivat saavansa lapsen terveydenhoitoon liittyvissä asioissa eniten tukea neuvolan terveydenhoitajilta. (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011, 40, 42, 50, 59, 64.) Julkiselta puolelta toivotaan tukea lapsen tai lapsien hoitoon sekä siivousapua. Kodinhoitoon ja siivoukseen on käytetty myös yksityisten tarjoamia palveluja. Vastauksia analysoidessamme tulimme siihen tulokseen, että perheille ei jää muuta mahdollisuutta kuin ostaa yksityiseltä nämä tarvitsemansa palvelut, koska julkinen puoli ei pysty niitä jokaiselle tarvitsevalle tarjoamaan. Tämä taas asettaa perheet eriarvoiseen asemaan, koska jokaisella perheellä ei ole mahdollisuutta taloudellisen tilanteensa takia ostaa kyseisiä palveluita.

Tutkimustulostamme puoltaa Grönlundin ja Pessin (2011, 237, 240) näkemys . He toteavat yhteiskuntamme jäsenten odottavan apua eniten julkiselta sektorilta. Tutkimuksemme ei sitä vastoin puolla Kinnusen (1998, 98-100) näkemystä siitä, että monet julkiset hyvinvointipalvelut ovat ihmisille välttämättömiä ja osalle käyttäjäryhmistä myös ainoa mahdollisuus saada sosiaalista tukea. Tutkimuksemme mukaan näyttää siltä, että julkisia palveluja on jo nyt vähennetty siinä määrin, että kolmanteen sektoriin kuuluvat seurakunnan tarjoamat palvelut ovat monelle ainoa mahdollisuus saada sosiaalista tukea. Tutkimuksemme osallistuneista 31 vastaajasta 25 oli käyttänyt tai käytti seurakunnan tarjoamia lapsiperheiden palveluita. Kuten edellä jo totesimme, yhdellä tutkimusalueella ainoastaan seurakunta tarjoaa tällä hetkellä säännöllisiä avoimia varhaiskasvatuspalveluita perheille.

Tuen tarpeen ja palvelujen kohtaamiseen voidaan vastata tarjoamalla konkreettiset toimintapaikat, jotka mahdollistavat vanhempien keskinäisen kanssakäymisen. Ulkopuolisen tarjoamat tilat nähtiin perheiden hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta tärkeinä. Vastaajat kokivat mielekkääksi myös sen, että aikuisten tavatessa muita vanhempia, lapset saivat samalla leikkiä tutussa ja turvallisessa ympäristössä. Itse pohdimme, että maan-

tieteellisen sijaintimme ja ilmastomme johdosta tarvitaan paikkoja, joissa voi tavata. Talvipakkasilla sekä syksyn ja kevään sateilla sisätilat ovat välttämättömiä toisten vanhempien ja lasten kohtaamisessa.

H15: Olosuhteet lasten ja aikuisten kohtaamiselle.

H23: Paikkoja, joissa voi tavata muita muita vanhempia, esimerkiksi perhekahvilat.

Tuen tarpeen ja palvelujen kohtaamiseen voidaan vastata riittäväillä resursseilla. Vastauksissa ilmeni, että kotipalvelua toivottiin nopeammin akuuttiin tarpeeseen. Yhdessä vastauksessa todettiin, että perheiden tukemiseen ja jaksamiseen ei ole tarpeeksi aikaa eikä resursseja. Tulos on yhtenevä Laps-YTY-tutkimushankkeen kanssa, jonka mukaan yleisimmin hankaliksi koetut tilanteet liittyivät siihen, että vanhemmille ei pystytty tarjoamaan niitä palveluita, joita he tarvitsivat. (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011, 40, 42, 50, 59, 64.) Useassa vastauksessa nousi esiin, että tietoa lapsiperheille suunnatuista palveluista ei ole saatu tarpeeksi, eikä edes tiedetä mistä tietoa pitäisi kysyä. Eniten tietoa erilaisista perheille suunnatuista toiminnoista ja kerhoista on saatu neuvolasta ja netistä. Jonkun verran tietoa on saatu myös ystäviltä ja naapureilta.

H15: On ollut ihan sattuman kauppaa että tietoa on edes löytenyt.

Tutkimuksemme tuloksissa eniten kritiikkiä sai palvelujen saavutettavuus. Kritiikki koski julkisia palveluita sekä järjestöjen tarjoamia palveluita. Kolmannelta sektorilta seurakuntayhtymän palveluihin oltiin tyytyväisiä. Seurakuntayhtymän palvelut ovat kaikille avoimia huolimatta esimerkiksi seurakunnan jäsenyydestä tai siitä onko lapsella kunnallinen päivähoitopaikka. Lappeenrannan kaupunki on rajannut avoimet varhaiskasvatuspalvelunsa niille lapsille huoltajineen / hoitajineen joilla ei ole kunnallista päivähoitopaikkaa. Tutkimukseemme osallistuneet vanhemmat käyttivät eniten kunnan avoimen päiväkodin ja seurakunnan perhekerhojen palveluja. Monelle ne olivat myös ainoat vaihtoehdot. Vanhemmat toivoivat enemmän perhekahviloita, kunnollisia leikki- ja kerhotoimintaa. Vastausten mukaan tukea ei ole aina saatu julkiselta puolelta, kun sitä olisi tarvittu. Vastausten mukaan perheiden tukemiseen ei ole tarpeeksi resursseja ja tiedotusta palveluiden tarjonnasta pitäisi yhtenäistää. Yhden vastaajan mukaan on ollut sattuman kauppaa jos tietoa saa.

6.6 Tulosten soveltaminen seurakunnan työhön

Seurakuntayhtymällä on, kuten olemme aikaisemmin tuoneet esille, moninaisia palveluja lapsiperheille. Yhdellä tutkimusalueella vain seurakuntayhtymä tarjoaa perheille avoimia varhaiskasvatuspalveluja. Seurakuntayhtymän tarjoamiin lapsiperheiden palveluihin oltiin tyytyväisiä. Erityistä kiitosta sai palvelujen läheinen sijainti. Tutkimuksemme osallistuneista vastaajista 81 % kertoi käyttävänsä seurakuntayhtymän lapsiperheille suunnattuja palveluja. Heistä jokainen mainitsi käyvänsä perhekerhossa. Päiväkerhon palveluja käytettiin kahdeksassa perheessä, kirkkomuskaria sekä seurakunnan järjestämiä muita tapahtumia käyttivät kolme perhettä. Mie ite-vertaisryhmä mainittiin yhdessä vastauksessa. Tutkimuksemme tulos on samansuuntainen Perälän ym. (2011, 74-77) tutkimuksen kanssa, jonka mukaan palvelujen tarjonnassa eniten yksittäisiä käyttökertoja kertyi vapaaehtoisjärjestöjen, seurakuntien ja kerhojen palveluille sekä toimintaterapeutin, perhetyön ja siivouksen palveluille. Eniten käytettyjä avoimen varhaiskasvatuksen palveluja olivat leikkipuistot ja kerhot.

Tutkimuksemme vastausten mukaan seurakunnan tarjoamat palvelut antavat vanhemmille hengellistä tukea, vertaistuellista apua sekä yhteisöllisyyden tunnetta. Vertaistuen antama apu vanhemmille on hyvin monipuolista. Vanhemmat saavat vertaistuesta emotionaalista tukea, psyykkistä tukea, sosiaalista tukea, kasvatuskumppanuutta sekä konkreettista apua ja tiedollista tukea. Vastaajien mukaan seurakunnan tarjoamat kerhot antavat lapsille mahdollisuuden kehittää sosiaalisia taitoja sekä opettavat ryhmässä toimimista. Kerhojen ohjattu toiminta koettiin tärkeäksi kotihoidossa oleville lapsille, etenkin askartelut, pelit ja leikit. Tuloksissa nousi myös esille lapsen mahdollisuus oppia olemaan hetki ilman omaa vanhempaa. Muutamissa vastauksissa nostettiin esille myös hengellisyys, joka koettiin positiivisena asiana. Osa näistä vastaajista koki, että lapsi saa kristillistä kasvatusta kerhossa, johon kotona ei juurikaan panosteta. Jossakin vastauksessa kerhon kristillinen kasvatusta oli jatkumoa kotona tapahtuvaan kasvatukseen.

Tutkimustuloksissa tuli esille erityisesti yhdellä tutkimusalueella, että Lappeenrannan seurakuntayhtymän sekä Lappeenrannan kaupungin tarjoamat avoimet varhaiskasvatuspalvelut menevät osin päällekkäin. Vastausten perusteella seurakunnan ja kaupungin toivottaisiin käyvän keskenään dialogia. Näin lapsiperheille suunnatut palvelut eivät menisi päällekkäin eivätkä myöskään kilpailisi palveluiden käyttäjistä keskenään. Pää-

lekkäisyyden poistuttua perheillä olisi mahdollisuus osallistua useamman palvelun tarjoajan toimintaan, joka taas tukisi paremmin perheiden hyvinvointia. Eräs vastaaja kertoi, että hänen entisen kotikaupunkinsa neuvolassa jaettiin kyseisen asuinalueen avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tarjonnasta koottu vuotuinen viikko-ohjelma. Näkisimmekin, että seurakuntayhtymän lapsityö voisi tehdä yhteistyötä kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen kanssa, tuottamalla vuosittain asuinalueittain avoimien varhaiskasvatuspalveluiden viikko-ohjelman. Ohjelma voisi olla saatavilla neuvolassa sekä alueen avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa. Opinnäytetyötä tehdessämme ja palveluja tutkiessamme totesimme, että kyseisen viikko-ohjelman laatiminen ei ole ylitsepääsemättöntä eikä suuria resursseja vaativa tehtävä. Monipuolinen yhteistyö olisi sekä palveluntuottajien että palveluiden käyttäjien etu.

Tutkimuksemme tuloksissa tuli esille, että osa vastaajista arvostaa erityisesti hengellistä antia, jota seurakunnan kerhoissa tarjotaan. Seurakunnassa varmasti nähdään tämä arvokas erityisalue, joka puuttuu monen muun palveluntarjoajan tarjoamista palveluista. Lähestymistapana pehmeät arvot ja opetus, pitävät varmasti mielenkiinnon yllä seurakunnan tarjoamia palveluita kohtaan myös niissä perheissä, joissa hengellisyyttä ei koeta niin tärkeäksi. Totesimme, ettei missään vastauksessa ollut mainittu kastetapahtumaa, vaikka se on ensimmäisiä seurakunnan tarjoamia palveluja uuden perheenjäsenen synnyttyä perheeseen. Kastetapahtumaa ei ehkä mielletä lapsiperheiden palveluiksi samalla tavalla kuin muita perheille suunnattuja palveluja. Myöskään mahdollinen diakoniatyön asiakkuus ei tullut vastauksissa esille.

Seurakunnan avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tavoite on palvella asiakkaitaan eli perheitä. Toiminnan tulisi perustua aina asiakaslähtöisyyteen ja asiakkaat ovat aina oman asiansa asiantuntijoita omasta näkökulmastaan katsottuna. Tutkimusta tehdessämme pohdimme, onko seurakunnan lapsityön palveluissa, erityisesti perhekerhoissa ja päiväkerhoissa, tehty lähiaikoina asiakastyytyväisyys kyselyä. Kyseisen kyselyn kautta perheiden omat tarpeet ja toiveet saataisiin näkyville ja palvelut voisivat vastata tarpeita vielä paremmin.

7 POHDINTA

7.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden avulla. Validius käsittää tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä tutkimuksessa on pyrkimys selvittää. Reliabiliteetilla tarkoitetaan johdonmukaisuutta ja mittaustulosten toistettavuutta, eli kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa validiteetti tarkoittaa kuvauksen sekä siihen kytkettyjen tulkintojen ja selitysten yhteensopivuutta. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen luotettavuutta. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta nostaa tutkijoiden tarkka selonteko tutkimuksen toteuttamisen kaikista vaiheista. Aineiston analyysissä olennaista on luokittelujen tekeminen sekä se, miten luokittelu on syntynyt. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226–227.) Olemme pyrkineet kertomaan työssämme tutkimuksemme kaikki vaiheet mahdollisimman tarkasti. Kerromme myös kuinka tutkimustulostemme luokittelu on muodostunut. Tutkimuksemme reliaabeliutta voimme perustella sillä, että meitä tekijöitä oli kaksi, ja päädyimme vastauksissa samanlaisiin tuloksiin (Hirsjärvi & Hurme 2000, 186). Tuloksilla tarkoitamme luokitteluamme, jolloin laitoimme vastaukset tiettyihin luokkiin.

Jokaista tieteenalaa ja tutkijaa koskevia tutkimusperiaatteita ovat tieteellinen rehellisyys, joka kieltää huijauksen, tulosten vääristelyn ja puolueellisen esille tuomisen. Täsmällisyys, jonka pyrkimyksenä on mahdollisimman hyvin ja perinpohjaisesti tehty tutkimus. Avoimuus mahdollistaa saavutusten, menetelmien ja teorioiden avoimen jakamisen sekä arvostelevalle tarkastelulle syventymisen. Tieteellinen tunnustus antaa toisten tutkijoiden työlle ja saavutuksille oikeudenmukaisen tunnustuksen. Älyllinen vapaus hyväksyy kriittisen näkökulman vanhoihin ideoihin ja mahdollisuuden uusiin näkökulmiin. Julkinen vastuu käsittää velvollisuuden julkaista tutkimustuloksia, kun ne ovat arvokkaita yleiselle hyvinvoinnille ja, kun johtopäätökset ovat tieteellisen vertaisarvion mukaisesti hyväksytyjä. Eettisesti kestävä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmät sisältävät tutkittavien henkilöiden itsemääräämisoikeuden sekä heille tutkimuksesta aiheutuneen mahdollisen haitan minimoinnin. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 43–44.)

Tutkimuksemme kaikkiin vaiheisiin liittyi eettisiä ratkaisuja aiheen valinnasta loppu raportointiin asti. Aiheen valinnassa eettisyys näkyy pyrkimyksenämme parantaa lapsiperheiden hyvinvointia yhteistyössä julkisen ja kolmannen sektorin kanssa. Tutkimuksen liittyessä ihmisiin, henkilöiden yksityisyyden kunnioittaminen on yksi tutkimuseettisistä kulmakivistä. Tutkimusetiikan lisäksi myös kansainväliset sopimukset sekä lait määräävät näin. Yksityiselämän suoja taataan Yhdistyneiden kansakuntien kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia sisältävässä yleissopimuksessa sekä Euroopan ihmisoi-keussopimuksessa. Perustuslain pykälässä 10 määrittellään yksityiselämän suojan turvaavan yksityiselämän, kotirauhan ja kunnian. Laissa on säädetty lähemmin henkilötietosuojasta. Henkilötietolakia on noudatettava myös laadullisissa tutkimuksissa, mikäli tutkittavaa tietoa hankitaan suoraan tutkittavalta ja kerätty materiaali sisältää henkilötietoja. Henkilötiedoksi määrittellään tieto, jonka perusteella luonnollinen henkilö, hänen perheensä tai samassa taloudessa asuva henkilö on tunnistettavissa. Näihin sisältyy myös henkilökohtaiset ominaisuudet tai elinolosuhteita kuvaavat kirjaukset. Henkilötiedot jakautuvat suoriin ja epäsuoriin tunnistetietoihin. Suoria tunnistetietoja ovat muun muassa nimi, osoite ja syntymäaika. Henkilön kuva ja ääni luetaan myös suoriin tunnistetietoihin. Epäsuoriksi tunnisteiksi määrittellään esimerkiksi työpaikka ja opiskelupaikka liitettynä tutkimusmateriaalin muihin esille tulleisiin tunnisteivihjeisiin. (Kuula 2006, 124, 128–129.)

Tutkimuksemme ensimmäisessä osiossa käytimme kyselylomaketta, joka täytettiin nimettömänä. Kyselylomakkeen liitteenä oli tutkimukseen osallistumisen suostumuslomake, jonka tutkittava allekirjoitti. Erotimme tutkittavan allekirjoittaman tutkimusluvan sekä kyselylomakkeen heti, kun lähdimme tuloksia analysoimaan. Tehtävämme on analysoida vastauksia ja julkistaa tutkimuksemme tulokset siten, että niissä ei ole tunnistettavissa yksittäisiä vastaajia.

Tutkimuksemme toisen haastatteluosion äänitimme puhelimiimme. Ryhmähaastattelu myös videoitiin. Äänitallenne sekä videokuva ovat suoria tunnistetietoja henkilöstä. Kysyimme haastateltaviltamme tallenteisiin suullisen luvan jo etukäteen, ennen haastattelutilannetta. Koimme erittäin tärkeäksi litteroida saamamme haastattelun mahdollisimman pian, koska puhelimet ovat meidän jokapäiväisessä käytössämme. Litteroinnin jälkeen poistimme äänitallenteet puhelimestamme. Ryhmähaastattelun videotallenteen poistimme samoin tabletista.

Suunnitteluvaiheessa ja haastattelutilanteissa eettisyys näkyi toiminnan luottamuksellisuutena. Mietimme myös sitä, mikä on sopiva määrä kertoa tutkimuksemme tavoitteista ja taustoista, ettemme olisi johdatelleet haastateltavia. Pohdimme myös haastattelumme seurauksia, koska monissa kysymyksissämme lapsiperheiden tuen tarve ja perheen tukiverkosto nivoutuivat yhteen.

Yksityisyyden arvostukseen sisältyy tunnistamattomuuden lisäksi tutkimukseen osallistuvan henkilön itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen ja hänen antamiensa tietojen luottamuksellisuuden takaaminen onnistuneita tietosuojakäytäntöjä käyttäen. (Kuula 2006, 124.) Haastattelutilanteessa kerroimme mahdollisille haastateltaville että käsittelemme vastaukset nimettöminä. Tämä tuli esille myös haastattelun suostumuslomakkeessa. Kerroimme myös, että hävitämme täytetyt kyselylomakkeet, kun olemme saaneet vastaukset työstettyä. Luottamuksellisuuden lisäksi korostimme tutkimukseemme osallistumisen vapaaehtoisuutta. Hirsjärven ja Hurmeen (2011, 20) mukaan tutkimuksen lähtökohta ja periaate on vapaaehtoinen osallistuminen sekä haastateltavien suostumus. Halutessaan heillä on mahdollisuus kieltäytyä haastattelusta. Jokaisella tilanteessa olevalla oli mahdollisuus olla osallistumatta tutkimukseemme. Osa käytti tätä itsemääräämisoikeutta ja kunnioitimme heidän päätöstään. Kyselytutkimuksen luotettavuutta lisäsi kysymysten testaaminen etukäteen.

Opinnäytetyömme edetessä totesimme kysymyslomakkeestamme jääneen eräs oleellinen taustakysymys kysymättä. Emme osaa näin ollen varmasti sanoa, olivatko kaikki tutkimukseen osallistujat tällä hetkellä kotiäiteinä. Taustakysymyksissä olisi pitänyt ilmetä käykö vastaaja työssä, onko hän työtön vai esimerkiksi kotona hoitovapaalla. Kotona olevien vanhempien tarpeet ovat erilaiset kuin työssä tai opiskelussa olevien vanhempien. Kyselylomakkeiden keräyksen yhteydessä käymissämme keskusteluissa haastateltavien kanssa sekä havaintojemme perusteella, meille jäi kuitenkin ymmärrys että he olivat kotona olevia äitejä. Syventävässä haastattelussa huomioimme tämän taustakysymyksen.

Mielestämme tämän kaltaisessa tutkimuksessa oli tarkoituksen mukaista käyttää laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmää. Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii saamaan kuvaa todellisesta elämästä tutkittavien henkilöiden näkökulman ja tulkinnan kautta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 152–153). Tutkimuksemme luotettavuutta

lisäsi kyselytutkimuksen avulla kerätty laajahko aineisto jota vielä tarkensimme syventävän haastattelun avulla. Mielestämme tutkimuksen haastavin vaihe oli aineiston analysointi. Pyrimme kuitenkin perehtymään aineistoon tarkasti ja monen näkökulman kautta. Aineiston monipuolinen tarkastelu tuo esille tutkimukselle merkittävät asiat (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 155). Aineiston luotettavuutta lisää päiväkirjan pitäminen, jota olemme pitäneet tutkimusprosessimme aikana.

Tutkimustuloksia analysoidessamme otimme huomioon sen, että tutkittava on voinut jättää mainitsematta esimerkiksi jotain käyttämistään palveluista. Kuula (2006, 125) toteaa tutkimukseen osallistuvalla olevan oikeus itse päättää omat yksityisyyden rajansa. Hän ratkaisee itse mitä haluaa itsestään ja mielipiteistään antaa tutkimuksen tekijöille. Meillä ei kuitenkaan ollut syytä epäillä annettujen tietojen paikkansapitävyyttä, koska haastateltavat kertoivat hyvin avoimesti kokemuksistaan. Lisäksi oma työkokemuksemme ja oma kykymme samaistua haastateltavien elämäntilanteeseen omien kokemusten kautta auttoivat meitä haastattelutilanteessa.

Eettisyyttä pohtiessamme haluamme tarkastella opinnäytetyöprosessia myös meidän tekijöiden henkilökohtaisen elämän näkökulmasta. Tutkijan mittavin eettinen kysymys suhteessa henkilökohtaiseen elämään suuntautuu ajankäyttöön (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 283). Voimme todeta olevamme yhtä aikaa opiskelijoita, työssäkäyviä henkilöitä sekä perheen äitejä. Olemme pyrkineet aikatauluttamaan päivämme ja viikkomme niin että opinnäytetyömme on edistynyt ajallaan. Lähtökohtaisesti olemme ajatelleet, että opinnäytetyö on kokonaisuudessaan oppimisprosessi ja yksi osa opiskeluamme, jonka olemme yrittäneet tehdä parhaalla mahdollisella tavalla. Onnistuneimmillaan tutkimustyö nähdään kokonaisvaltaisena toimintana (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 287). Opinnäytetyömme teema ja siihen liittyvät ajatukset ovat kulkeneet mukanaamme jo vuoden ajan. Olemme lukeneet paljon kirjallisuutta ja etsineet tietoa, keskustelleet siihen liittyvistä asioista tapaamiemme henkilöiden kanssa ja pitäneet silmämme avoimina. Olemme reflektoineet lukemaamme, näkemäämme ja kokemaamme myös muulloin kuin aikataulumme on niin osoittanut. Haluammekin kiittää kaikkia opinnäytetyömme mahdollistaneita ja siihen osallistuneita sekä meitä tukeneita henkilöitä.

7.2 Johtopäätökset ja jatkotutkimus haasteet

Työmme tarkoituksena oli selvittää, minkälaista tukea perheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia, kokevat tarvitsevansa arkipäivän elämässään. Onko heidän tähän asti saamaansa tuki ollut riittävää ja voisiko perhekummitoiminta vastata perheiden tuen tarpeeseen. Yhteiskunnallisessa muuttuvassa tilanteessa ihmisten toimintatavat hankkia sosiaalista tukea muuttuvat, samoin kuin hyvinvointipalvelujen tuottamisstrategiat. Palvelujen tuotanto on hajaantunut julkiselle, yksityiselle ja kolmannelle sektorille. Mielestämme ensiarvoisen tärkeää on pohtia, miten eri sektoreiden välisellä yhteistyöllä pystytään vastaamaan lapsiperheiden tarpeisiin parhaalla mahdollisella tavalla.

Mielestämme olemme saaneet tutkimuskysymykseemme kattavia vastauksia. Monituottajamallin tarjoamat avoimet varhaiskasvatuspalvelut tulee nähdä ennaltaehkäisevinä palveluina, jotka tukevat vanhempien jaksamista ja näin ollen koko perheen hyvinvointia. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut koetaan turvallisina paikkoina. Avoimet päiväkodit ovat tämän lisäksi kodinomaisia. Näissä palveluissa vanhemmat lapsineen kohtaavat samassa elämäntilanteessa olevia vanhempia, joista suurin osa on äitejä. Perheet saavat palveluiden kautta toivomaansa vaihtelua ja ohjelmaa arkeen. Avoimien varhaiskasvatuspalveluiden henkilöstö on koulutettua ja heidän kanssaan voi käydä luottamuksellisia keskusteluja lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä perheeseen liittyen. Kotihoidossa olevalle lapselle avoimet varhaiskasvatuspalvelut antavat mahdollisuuden harjoitella ryhmässä olemista sekä sosiaalisia taitoja. Perheet arvostavat myös palveluja, joita on helppo lähestyä ja jotka ovat helposti saatavilla.

Tarkastellessamme familismia ja individualismia tutkimustulostemme kautta näemme, että ilmiöt ovat nähtävissä yhtä aikaa. Näkemyksemme on, että vastaajien kotiäitiydellä on merkitystä tuloksiin. Toisen vanhemman ollessa kotona perheestä puuttuu samanlaisen aikojen sovittelu kuin perheessä, jossa molemmat vanhemmat käyvät kodin ulkopuolella töissä. Työssäkäyvät vanhemmat joutuvat tasapainottelemaan ansiotyön, perheen ja vapaa-ajan välillä. Familismissä tämä saattaa johtaa siihen että individualismi jää työssäkävien vanhempien perheessä taka-alalle.

Mielestämme familismi näyttäytyy erilaisena nykyisessä kahden sukupolven ydinperheeksi vakiintuneessa perhemallissa. Familistisuus näkyy edelleen pyrkimyksenä hy-

vään vanhemmuuteen ja keskittymisenä lapsen, mutta perinteisten arvojen rinnalle ovat nousseet yksilölliset, individualistiset arvot. Perhe nähdään yhtenäisenä kokonaisuutena jossa jokainen perheenjäsen nähdään erillisenä yksilönä. Aikuiset haluavat tehdä individualistisia päätöksiä omassa elämässään lapsen yksilöllisiä tarpeita sivuuttamatta. Molemmat ilmiöt ovat nähtävissä myös perheiden ja lasten ohjatussa toiminnassa. Ohjatun toiminnan yhteisöllisyys tukee monipuolisesti lapsen kehitystä ja lisää kokemusta hyvästä vanhemmuudesta (familismi) ja sen lisäksi vanhemmat voivat kohdata toisia aikuisia ja saada kaipaamaansa omaa aikaa (individualismi). Tutkimustulosten tarkastelussa totesimme, että nykypäivän vanhemmat kaipaavat erilaista yhteisöllisyyttä kuin ennen. Mielestämme individualismi rakentuu suhteessa yhteisöön.

Johtopäätöksemme tutkimustuloksiin nojautuen ovat, että perheet toivovat saavansa monituottajamallin mukaisia palveluita. Perheillä on erilaisia odotuksia eri palveluntuottajia kohtaan. Perheet ovat seurakuntayhtymän tarjoamiin palveluihin tyytyväisiä. Julkinen sektori, yksityinen sektori sekä muut kolmanteen sektoriin lukeutuvat palveluntuottajat eivät pysty vastaamaan kaikkiin vastaajien odotuksiin. Julkisen sektorin tarjoamat palvelut eivät aina kohtaa perheiden todellisia tarpeita. Perheet odottavat saavansa myös lähiverkostoltaan apua ja tukea arkeensa.

Perhekummitoiminnan kaltaista toimintaa kukaan vastaajista ei osannut nimetä. Perhekummitoiminnasta hyötyvät tulostemme perusteella sellaiset perheet, jotka kokevat saavansa perhekummin kautta vertaisaikuisen arjen keskelle. Toisin sanoen ihmisen, joka on itse ollut joskus samassa tilanteessa, ymmärtäen lapsiperheen arjen haasteet. Lapsen näkökulmasta tarkasteltuna perhekummi voi olla se vanhempien toivoma *muu aikuinen*, jonka seurassa lapsi voi oppia olemaan turvallisesti. Perhekummitoiminta ei vastaa perheen tarpeisiin liittyen lastenhoitoon tai siivousapuun. Perhekummitoiminta tulee varmasti löytämään oman käyttäjäryhmänsä perheiden keskuudesta. Kuten tuloksissa on luettavissa niin nykypäivän vanhemmat ja lapsiperheet toivovat mahdollisimman moninaisia ja laajoja palveluita käyttöönsä. Toisin sanoen, mahdollisuuksia valita ja jokaiselle jotakin. Perhekummitoiminta tuo mukanaan yhden palvelun lisää lapsiperheille.

Opinnäytetyöprosessimme on ollut kokonaisuudessaan mielenkiintoinen. Siihen liittyvä tekemisen mielekkyys on säilynyt koko prosessin ajan. Olemme perehtyneet prosessin aikana aiheeseen liittyvään teoretietoon laajasti, joka on tukenut ammatillista kasvu-

amme. Olemme niin ikään syventäneet tietoaamme teorian tiedon osalta, etenkin monituot-tajamallin sekä perheiden hyvinvoinnin näkökulmasta. Erityisen antoisaksi koimme opinnäytetyöhömmme liittyvän syventävän haastattelun-osion. Pääsimme haastattelun myötä keskustelemaan vanhempien kanssa opinnäytetyömme keskeisistä teemoista. Haastatteluja tehdessämme ja vastauksia analysoidessamme oivalsimme, että perheiden kanssa työskentely voisi olla työ, jota tekisimme mielellämme valmistuttuamme. Vuoropuhelun käyminen haastateltavien kanssa kasvatti ammatillista minäämme. Erään haastattelupalautteen antaja koki haastattelun erittäin mieluiseksi, koska oli saanut sanoa ääneen asioita, joita oli miettinyt mielessään jo pitkän aikaa. Tämän kautta oivalsimme, kuinka tärkeää on muistaa vuoropuhelu asiakkaan kanssa unohtamatta kysyä, miten hän kokee saamansa palvelun.

Yhteistyömme on sujunut alusta loppuun asti mutkattomasti. Meillä molemmilla on omat vahvuutemme ja olemme täydentäneet toisiamme. Parityöskentelyn etuutena näemme toistemme tukemisen ja kannustamisen. Jos toisesta tekijästä joku opinnäytetyö-prosessiin liittyvä tilanne on tuntunut hetkellisesti haasteelliselta, niin toiselta on löytynyt sillä hetkellä positiivista energisyyttä. Haastetta työskentelyymme on tuonut maan-tieteellinen välimatkamme. Toisinaan työn edistymisen kannalta olisi ollut helpompi, jos olisimme voineet istua useammin saman pöydän ääressä ja pohtia yhdessä tutkimus-tuloksia. Pääasiallisesti olemme olleet yhteydessä puhelimitse ja sähköpostitse.

Opinnäytetyömme ohjaajan vaihdos koulun puolelta kesken opinnäytetyö prosessimme vaikutti työskentelyymme. Ohjaajilla oli meidän näkökulmastamme katsottuna erilaiset tavat ohjata sekä omanlaiset painotukset työhömmme liittyen. Toisaalta ohjaajan vaihdok-sen ansiosta olemme miettineet myös kriittisemmin työmme sisältöä sekä joutuneet pe-rustelemaan, miksi esille tuomamme asiat ovat keskeisiä juuri meidän työssämme.

Jatkotutkimusaiheita pohtiessamme mietimme tutkimuksessammekin esille tullutta nä-kökulmaa, jossa vastaajat vertasivat nykyisen asuinkunnan sekä entisen asuinkunnan, erityisesti seurakunnan, tarjoamia palveluita. Jokaisessa seurakunnassa sekä kunnassa toimitaan ja tarjotaan perheille palveluita omien resurssien puitteissa. Suuntaammekin yhden jatkotutkimusaiheen erityisesti seurakunnan tarjoamaan toimintaan. Tutkimusta voitaisiin tehdä siitä, kuinka muut seurakunnat tekevät yhteistyötä julkisen ja yksityisen

sektorin kanssa perhepalveluiden näkökulmasta. Tutkimustuloksia voisi hyödyntää seurakunnan perhepalveluita kehitettäessä.

Tutkimuksemme osallistajat olivat pääsääntöisesti kotiäitejä. Jatkotutkimusaiheena näkisimmekin tähän liittyen vastaavanlaisen tutkimuksen tekemisen perheille, joissa on alle kouluikäisiä lapsia, mutta vanhemmat ovat työssäkäyviä. Heidän kokemansa tuen tarve arkeen olisi varmasti erilainen.

LÄHTEET

- Aaltio, Elina 2013. Hyvinvoinnin uusi järjestys. Helsinki: Gaudeamus.
- Aaltonen, Kimmo (toim.) 2011. Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Anttonen, Anneli & Sipilä, Jorma 2000. Suomalaista sosiaalipolitiikkaa. Tampere: Vastapaino.
- Bardy, Marjatta 2009. Hyvinvoinnin ulottuvuudet – perheen ja yhteiskunnan suhteissa. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula, Sakari, Karvonen & Salme Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus THL, 229–242.
- Clarkeburn, Henriikka & Mustajoki, Arto 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Vastapaino.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus i.a.a. Lastenneuvolat. Tiedote Mie ite-ryhmistä. Viitattu 2.3.2014.
<http://www.eksote.fi/fi/perhejasosiaalipalvelut/neuvolat/lastenneuvolat/sivut/default.aspx>.
- Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus i.a.b. Perhe- ja sosiaalipalvelut. Lapsiperheiden palvelut. Viitattu 7.11.2013.
<http://www.eksote.fi/fi/perhejasosiaalipalvelut/lapsiperheidenpalvelut/sivut/default.aspx>.
- Forsberg, Hannele & Nätkin, Ritva 2003. Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus.
- Forss, Päivi & Vatula-Pimiä, Marja-Leena 2007. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. Helsinki: Edita.
- Grönlund, Henrietta & Pessi Anne Birgitta 2011. 10 Julkista vai kansalaisyhteiskunnan apua? Auttaminen Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa. Teoksessa Hyvien ihmisten maa. Auttaminen kilpailukyky – yhteiskunnassa. Diako-

- nia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Helsinki: 2011: Diakonia-ammattikorkeakoulu 229–244.
- Haaranen, Ari 2012. Realistinen arviointi lapsiperheiden vanhempainryhmistä. Muutokset perheen terveydessä ja vaikuttavuutta edistävät toiminnot. Itä-Suomen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Terveystieteiden tiedekunta. Terveystieteiden väitöstutkimus.
- Harju, Ulla-Maija; Niemelä, Pauli; Ripatti, Jaakko; Siivonen, Teuvo & Särkelä, Riitta 2001. Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä. Helsinki: Edita Oyj.
- Hastrup, Arja, Hietanen-Peltola, Marke; Jahnukainen, Johanna & Pelkonen, Marjaana 2013. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen. Lasten Kaste-kehittämistyöstä pysyväksi toiminnaksi. Terveyden ja Hyvinvoinninlaitos. Raportti 3/2013. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL.
- Heino, Tarja 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Selvitys Lastensuojelun kehittämisohjelmalle. Helsinki: Stakes.
- Helminen, Marja-Liisa & Iso-Heiniemi, Mari 1999. Vanhemmuuden roolikartta. Käyttäjän opas. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hokkanen, Liisa 2003. Vapaaehtoinen ja vertainen auttaminen. Teoksessa Merja Laitinen & Anneli Pohjonen. Sosiaalisen vaihtuvat vastuut. Jyväskylä: PS-kustannus, 254–274
- Häggman-Laitila; Arja; Ruskomaa; Leena; Euramaa, Katri-Ina & Holm, Pekka. 2000. Varhaista tukea lapsiperheille: kokemuksia Lapsiperhe-projektin perhetyöstä. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto.
- Hänninen, Esko 2005. Signaaleja. Stakesin tulevaisuuden raportteja. Aiheita 1/2005. Viitattu 6.11.2013.

- <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/76182/Aiheita1-2005.pdf?sequence=1>.
- Ihalainen, Jarmo & Kettunen, Terttu 2011. Turvaverkko vai trampoliini: sosiaaliturvan mahdollisuudet. Helsinki: WSOY oppimateriaalit.
- Jallinoja, Riitta 1985. Johdatus perhesosiologiaan. Helsinki: WSOY.
- Jallinoja, Riitta 2006. Perheen vastaisku. Familistista käännettä jäljittämässä. Helsinki: Gaudeamus.
- Jokinen, Kimmo & Saaristo, Kimmo. 2006. Suomalainen yhteiskunta. Helsinki: WSOY.
- Juntunen, Elina 2006. Diakoniatyön taloudellinen apu ja viimesijaisen sosiaaliturvan aukot. Teoksessa Juntunen, Elina; Grönlund, Henrietta & Hiilamo, Heikki Viimeisellä luukulla: Tutkimus viimesijaisen sosiaaliturvan aukoista ja diakoniatyön kohdentumisesta. Suomen ev.lut. Kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 1237-279X;2006:7, 51–77.
- Juutilainen, Kirsi 2005. Miten sylkkyyn päästiin. Kuvaus uuden työmuodon synnystä. Vertaisryhmätoiminta varhaisen vuorovaikutuksen tukena. Teoksessa Kirsi Juutilainen; Maarita Kettunen; Eija-Liisa Majamaa & Anna-Maija Martelin. Tukipilari-projekti. Raportti varhaisen vuorovaikutuksen tukemisesta syrjäytymisen ehkäisemiseksi Espoossa 2003–2005. Espoo, 45–55.
- Järventie, Irmeli & Sauli, Hannele (toim.) 2001. Eriarvoinen lapsuus. Helsinki: Sanoma Pro.
- Järvinen, Ritva; Lankinen, Aila; Taajamo, Terhi; Veistilä, Minna & Virolainen, Arja 2007. Perheen parhaaksi: perhetyön arkea. Helsinki: Edita.
- Kansaneläkelaitos i.a. Lapsiperheen tuet. Viitattu 27.1.2014.
<http://www.kela.fi/lapsiperheet>.
- Kansanterveyslaki 1972.28.1.1972/66. Finlex–Valtion säädöstietopankki. Ajantasainen lainsäädäntö Viitattu 7.11.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1972/19720066>.
- Karisto, Antti; Takala, Pentti & Haapola, Ilkka 1999. Matkalla Nykyaikaan. Elintason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos Suomessa. Helsinki: WSOY.
- Karvonen, Sakari; Moisio, Pasi & Simpura, Jussi 2009. Suomalaisten hyvinvointi ja elinolot 2000-luvulla. Teoksessa Johanna, Lammi-Taskula; Sakari, Karvonen & Salme, Ahlström (toim.). Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 20–34.

- Kekkonen, Marjatta 2006. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen. Helsinki: Stakes, Raportteja 281.
- Kettunen, Maarita 2005. Äiti²-ryhmä. Äidit vauvat ja esikoiset yhdessä. Vertaisryhmätoiminta varhaisen vuorovaikutuksen tukena. Teoksessa Kirsi Juutilainen; Maarita Kettunen; Eija-Liisa Majamaa & Anna-Maija Martelin. Tukipilari-projekti. Raportti varhaisen vuorovaikutuksen tukemisesta syrjäytymisen ehkäisemiseksi Espoossa 2003–2005. Espoo, 42–43.
- Kinnunen, Pertti 1998. Hyvinvoinnin ruletti. Helsinki: Sosiaalialan keskusliitto.
- Kirkkohallitus 2006. Enemmän kuin työmuoto. Vapaaehtoistoiminta kirkossa. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Kiuru, Sirkka 2014. Diakonissa. Lappeen seurakunta. Lappeenranta. Sähköpostiviesti 25.2. Vastaanottaja Laura Peltoniemi. Tuloste tekijän hallussa.
- Koivula, Merja 2013. Yhteisöllisyyden rakentuminen päiväkodin arjessa. Teoksessa Marjanen, Päivi; Marttila, Marjaana & Varsa, Marjo (toim.) 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus, 19–45.
- Kokki, Tuija 2014. Diakoni. Joutsenon seurakunta. Lappeenranta. Sähköpostiviesti 4.3. Vastaanottaja Laura Peltoniemi. Tuloste tekijän hallussa.
- Koskinen, Simo 2003. Suomalaisen yhteisösosiaalityön kehitys ja nykysuuntaukset. Teoksessa Merja, Laitinen, & Anneli, Pohjola (toim.). Sosiaalisen vaihtuvat vastuut. Jyväskylä: PS-kustannus, 206–236.
- Kuivakangas, Johanna 2002. Kuuluuko ääni, löytyykö keinot? Lähtökohtia lasten pahoinvoinnin tarkasteluun. Teoksessa Anna Rönkä & Ulla Kinnunen (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 30–48.
- Kuula, Arja 2006. Yksityisyyden suoja tutkimuksessa. Teoksessa Etiikkaa Jaana Hallamaa; Veikko Launis; Salla Lötjönen & Irma Sorvali. Etiikkaa ihmistieteille. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 124–140.
- Kuusisto, Katja 2010. Kolme reittiä alkoholismista toipumiseen. Tampere: Tampere University Press.
- Lainiala, Lassi. Perhepolitiikan uudet tuulet: perheen paluu. Helsinki: Väestöliitto, 2010. Perhebarometri 2010.

- Lammi- Taskula Johanna & Bardy Marjatta 2009. Vanhemmuuden ilot ja murheet. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula, Sakari, Karvonen & Salme Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos , 60–67.
- Lammi-Taskula, Johanna & Salmi, Minna 2009. Työ, perhe ja hyvinvointi. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula, Sakari, Karvonen & Salme Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 38–47.
- Lappeenrannan seurakunnat i.a.a. Viitattu 2.3.2014.
http://www.lappeenrannanseurakunnat.fi/yhteiset_tyomuodot/lapsityo___/.
- Lappeenrannan seurakunnat i.a.c. Viitattu 5.2.2014
http://www.lappeenrannanseurakunnat.fi/yhteiset_tyomuodot/lapsityo___/paivakerhot/.
- Lappeenrannan seurakunnat, i.a.b. Viitattu 5.2.2014.
http://www.lappeenrannanseurakunnat.fi/yhteiset_tyomuodot/lapsityo___/perhekerhot/.
- Lappeenrannan seurakunnat i.a.d. Viitattu 25.2.2014. Toiminta- ja taloussuunnitelma vuosiksi 2013–2015.
http://www.lappeenrannanseurakunnat.fi/hallinto_ja_talous/organisaatiokavaio_strategia_seka_talousarvio_/.
- Lappeenranta i.a.a. Viitattu 5.2.2014.
http://www.lappeenranta.fi/Suomeksi/Palvelut/Varhaiskasvatus/Avoimet_varhaiskasvatuspalvelut.iw3.
- Lappeenranta i.a.b. Viitattu 4.3.2014.
<http://www.lappeenranta.fi/Suomeksi/Palvelut/Varhaiskasvatus/Yksityinen-paivahoito/Kuntalisat>.
- Lappeenranta i.a.d. Viitattu 28.11.2013.
<http://www.lappeenranta.fi/Suomeksi/Kaupunki-info>.
- Lappeenranta, i.a.c. Viitattu 21.2.2014. <http://lappeenranta.smartpage.fi/fi/tilastoiesite/>.
- Lastensuojelulaki 2007. 417/13.4.2007. Finlex - Valtion säädöstietopankki. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 26.8.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.
- Lauritsalan seurakunta i.a. Aikuis- ja perhetyö. Viitattu 2.3.2014.
http://www.lappeenrannanseurakunnat.fi/lauritsala/aikuiset_ja_perheet/.

- Lehto, Juhani; Kananoja, Aulikki; Kokko, Simo; Taipale, Vappu 2001. Sosiaali- ja terveydenhuolto. Helsinki: WSOY.
- Lehtonen, Heikki 1990. Yhteisö. Tampere: Vastapaino.
- Lämsä, Anna-Liisa 2009. Yhteiskunnan muutos ja elämän riskit. Teoksessa Anna-Liisa Lämsä (toim.) Mun on paha olla. Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 21–32.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.a. Mannerheimin lastensuojeluliiton. Onni löytyy arjesta. Viitattu 21.2.2014. <http://www.mll.fi/mll/>.
- Mannerheiminlastensuojeluliitto, i.a.b. Viitattu 21.2.2014. <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/perhekummit/>.
- Marjanen, Päivi; Ahonen, Janica & Majoinen, Linda 2013. Vertaissuhteet ja yhteisöllisyys. Teoksessa Marjanen, Päivi; Marttila, Marjaana & Varsa, Marjo (toim.) 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus, 47–73.
- Marjanen, Päivi; Marttila, Marjaana & Varsa, Marjo 2013. Johdanto. Teoksessa Marjanen, Päivi; Marttila, Marjaana & Varsa, Marjo (toim.) 2013. Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus, 9-16.
- Metsähuone, Pia. Toiminnanjohtaja. MLL:n Uudenmaan piiri. Tiedote 4.10.2013. Viitattu 22.1.2013. http://www.evlsk.fi/jarjestomme/ajankohtaista/mll_n_uudenmaan_piiri_kuntien_saastot_uhkaavat_lapsiperheiden_hyvinvointia.1650.news.
- Miettinen, Sami 2013. Nuori mies kunnan johdossa. Keva (2), 24–25.
- Mikkonen, Irja 2009. Sairastuneen vertaistuki. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 173. Kuopio. Kuopion yliopisto.
- Muuronen, Riika 2014. Vastaanottosihteeri. Lappeenrannan perheasiainneuvottelukeskus. Lappeenranta. Sähköpostiviesti. 26.2. Vastaanottaja Laura Peltoniemi. Tuloste tekijän hallussa.
- Mykkänen-Hänninen, Riitta 2007. Vapaaehtoistyön rajapinnoilla. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.
- Niemelä, Paula; Knuutinen, Mikko; Hyvärinen, Sari; Kainulainen, Sakari; Myllykangas, Markku & Ryynänen, Olli-Pekka 1995. Sosiaali- ja terveydenhuollon priorisointi. Helsinki: Stakes. Raportteja. 174.

- Nurmi, Jari-Erik; Ahonen, Timo; Lyytinen, Heikki; Lyytinen, Paula; Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2009. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY-proOY.
- Nylund, Marianne & Yeng, Anne Birgitta (toim.) 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Marianne, Nylund & Anne Birgitta, Yeng (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino Oy, 13–38.
- Nylund, Marianne 2005. Vertaisryhmät kokemusten ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa Marianne, Nylund & Anne Birgitta, Yeng (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, 195–213.
- Nätkin, Ritva 2007. Kamppailua suomalaisesta äitiydestä. Helsinki: Gaudeamus.
- Paajanen, Pirjo 2007. Mikä on minun perheeni? Suomalaisten käsityksiä perheestä vuosilta 2007 ja 1997. Perhebarometri 2007. Väestötutkimuslaitos Katsauksia E 30/2007. Väestöliitto. Viitattu 16.11.2013. <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/a904b912ed296a1b997a943c421dd797/1387214070/application/pdf/237278/Perhebarometri%202007.pdf>.
- Palvelusetelilaki 2009. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä 2009. 569/24.7.2009. Finlex-Valtion säädöstietopankki. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 27.1.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090569>.
- Pelastakaa Lapset 2013. Kannanotto: Lasten ja nuorten palvelujen leikkaukset tulevat kalliiksi. Viitattu 22.1.2013. <http://www.pelastakaalapset.fi/ajankohtaista/uutiset/?x22896=1393576>.
- Perustuslaki 1999. 11.6.1999/731. Finlex-Valtion säädöstietopankki. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 1.11.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.
- Perälä, Marja-Leena, Salonen, Anne, Halme, Nina & Nykänen, Sirpa 2011. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempien näkökulma. Terveiden ja Hyvinvoinninlaitoksen raportti 36/2011. Viitattu 29.12.2013. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/27f8cfef-8fa8-402a-b3a0-e26dd8a7ba6d>.
- Pessi, Anne Birgitta & Oravasaari Tomi. Suomalaisen altruismin tyypit. Auttamisen kolme muotokuvaa. Teoksessa Hyvien ihmisten maa. Auttaminen kilpai-

- lucky – yhteiskunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Helsinki: 2011: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 71–89.
- Pietilä, Ilkka 2010. Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erilaisina vuorovaikutuksen kenttinä. Teoksessa Johanna, Ruusu vuori, Pirjo, Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 212–241.
- Pohjoismainen hyvinvointikeskus 2012. Pohjolan-lapset. Varhainen tuki lapsille ja perheille. Viitattu 1.11.2013.
http://www.nordicwelfare.org/PageFiles/415/Inspirationsh%C3%A4ften/5FI_LR.pdf.
- Pusa, Olli; Piirainen, Keijo & Kettunen, Aija 2005. Johdatus sosiaalitaloustieteeseen ja sosiaalipalvelujen talouteen. Viitattu 29.1.2014.
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Lisatyt/Pusa_Johdatus_sosiaalitaloustieteeseen.pdf.
- Puustinen-Korhonen, Aira 2013. Erityisasiantuntija. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. Kotipalvelun ja tukipalvelun tilanne Suomessa. Viitattu 1.11.2013.
<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2013/21102013kotipalvelu/kotipalvelun-tilanne-suomessa-lokakuu-2013.pdf>.
- Raina, Liisa & Haapaniemi, Rauno 2007. Yhteisöllinen pedagogia. Helsinki: Arator Oy.
- Rönkä, Anna & Kinnunen, Ulla (toim.) 2002. Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rönkä, Anne; Malinen, Kaisa & Lämsä, Tiina. (toim.) 2009. Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Röpelinen, Anne-Mari 2008. Lähiötyö lapsiperheiden parissa - mukavaa puuhastelua vai ongelmiin tarttumista? Teoksessa Irene, Roivainen; Marianne, Nylund; Riikka, Korkiamäki & Suvi, Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla. Jyväskylä: PS-kustannus, 127–139.
- Salmi, Minna; Lammi- Taskula, Johanna & Närvi, Johanna. 2009. Perhevapaat ja työelämän tasa-arvo. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys. 24/2009.
- Sammonlahden seurakunta i.a. Aikuis- ja perhetyö. Viitattu 2.3.2014.
http://www.lappeenrannanseurakunnat.fi/sammonlahti/aikuiset_ja_perheet
- Sarvimäki, Pirjo & Siltaniemi, Aki 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:14. Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuosi-

tus. Viitattu 13.11.2013.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=D LFE-3685.pdf&title=Sosiaalihuollon_ammattillisen_henkiloston_tehtavarakenn esuositus_fi.pdf.

Sauli, Hannele & Kainulainen, Sakari 2001. Yhteiskunnan muutos ja lapsiperheet. Teoksessa Maritta Törrönen (toim.) Lapsuuden hyvinvointi. Yhteiskuntapoliittinen puheenvuoro. Vantaa: Pelastakaa lapset, 42–57.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2012. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämissohjelma KASTE 2012–2015. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012;1. Viitattu 15.12.2013.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=5197397&name=DLFE-18303.pdf.

Sosiaalihuoltolaki 1982. 17.9.1982/710. Finlex-Valtion säädöstietopankki. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 1.11.2013.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820710>.

Stenroos, Marja- Leena 2012. Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Lapsiperheiden kotipalveluseminaari 16.10.2012. Viitattu 1.11.2013. 12. Saavatko lapsiperheet kotihoitopalveluja kunnissa?

http://www.yvpl.fi/fileadmin/tiedostot/kuvat/16.10.2012_Ylitarkastaja_Stenroos_Kotipalvelun_riittaevyydestae.pdf.

Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a. Viitattu 2.1.2014.

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/86B6984160BF696FC22575C30026DAEA?OpenDocument&lang=FI>.

Svinhufvud, Jaana 2014. Diakonissa. Sammonlahden seurakunta. Lappeenranta. Sähköpostiviesti 16.4. Vastaanottaja Laura Peltoniemi. Tuloste tekijän hallussa.

Särkelä, Riitta 2011. Sosiaali- ja terveysjärjestöt kilpailukyky-yhteiskunnassa. Teoksessa Hyvien ihmisten maa. Auttaminen kilpailukyky –yhteiskunnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Helsinki 2011: Diakonia-ammattikorkeakoulu, 279–309.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2011. Yksityinen palveluntuotanto sosiaali- ja terveyspalveluissa 2009. Viitattu 3.2.2014.

http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/2011/Tr33_11.pdf.

- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2013a. Lastensuojelun käsikirja. Perhetyö. Viitattu 13.11.2013. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2013b. Lasten päivähoito 2012. Tilastoraportti 34/2013. 19.12.2013. Viitattu 9.3.2014. http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/aiheittain/lasten_sosiaalipalvelut/paivahoito.
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos i.a. Kasvun kumppanit. Lasten hyvinvointia vahvistamassa. Varhaiskasvatus. Viitattu 17.12.2013. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut.
- Tiihonen, Juha 2014. Kirkkoherra. Lappeenrannan seurakunta. Lappeenranta. Sähköpostiviesti 1.3. Vastaanottaja Laura Peltoniemi. Tuloste tekijän hallussa.
- Tilastokeskus 2010. Tulonjakotilasto 2010. 3 Kotitalouksien tulokehitys väestöryhmittäin. Viitattu 7.11.2013. http://www.stat.fi/til/tjt/2010/tjt_2010_2012-05-23_kat_003_fi.html.
- Tilastokeskus 2013. Isojen lapsiperheiden määrä pysynyt vakaana. http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/2012/perh_2012_2013-05-24_tie_001_fi.html.
- Tilastokeskus i.a. Käsitteet ja määritelmät. Viitattu 8.1.2014. <http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/kas.html>.
- Tuikkanen, Timo 2014. Diakoni. Lauritsalan seurakunta. Lappeenranta. Sähköpostiviesti 25.2. Vastaanottaja Laura Peltoniemi. Tuloste tekijän hallussa.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.
- Törrönen, Maritta 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.
- Vaarama, Marja 2011. Sosiaalipolitiikan nykytila. Teoksessa Elina, Palola & Vappu, Karjalainen (toim.) Sosiaalipolitiikka. Hukassa vai uuden jäljillä? Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 7.2.2014. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/970d363e-9edf-4b54-a76e-446b81ed34b5>.

- Vaaranen, Heli 2008. Nuori vanhemmuus koetuksella. Viitattu 24.12.2013.
http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/uutta_parisuhhteista/parisuhdetutkimusta_tiiviisti/?x218948=219444
- Valtioneuvosto 2011. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma. Valtioneuvoston kanslia. Viitattu 15.11.2013.
<http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>.
- Valtioneuvosto i.a. Hallituksen politiikkaohjelmat. Demokratia ja kansalaisvaikuttaminen-asiakirja. Viitattu 8.1.2014.
http://valtioneuvosto.fi/tietoarkisto/politiikkaohjelmat_2003-2007/kansalaisvaikuttaminen/fi.jsp.
- Vilèn, Marika; Seppänen, Paula; Tapio, Nina & Toivanen, Riikka 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja.
- Vilèn, Marika; Vihunen, Riitta, Vartiainen, Jari, Siven, Tuula, Neuvonen, Sohvi & Kurvinen, Auli 2006. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY Op-pimateriaalit Oy.

LIITTEET

LIITE 1: Kyselylomakkeen saatekirje

LIITE 2: Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

LIITE 3: Kyselylomake

LIITE 4: Ennakkokirje syventävästä haastattelusta

LIITE 5: Syventävän haastattelun haastattelukysymykset

LIITE 6: Tutkimuksen luokittelu

LIITE 1: Kyselylomakkeen saatekirje

Tervehdys!

Olemme sosionomi ja sosionomi-diakoni opiskelijoita Diakonia ammattikorkeakoulusta, Pieksämäen yksiköstä.

Teemme opinnäytetyötä PERHEPALVELUISTA HYVINVOINNIN TUKENA. Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää onko Lappeenrannassa tarvetta Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL:n) perhekummitoiminnalle vai onko tuen tarve jotain muuta. Tavoittemme on kartoittaa minkälaista tukea perheet ovat saaneet lasten syntymän jälkeen. Oliko se riittävää, mitä he jäivät kaipaamaan. Onko tämän hetkinen tuki riittävä? Jos ei, niin minkälainen tuen muoto palvelisi ja kohtaisi parhaiten lapsiperheet. Tavoite on löytää tarvetta vastaava tukimuoto perheiden omista lähtökohdista.

Opinnäytetyömme tutkimusaineiston keräämme kyselylomakkeilla, jotka täytetään nimettöminä. Vastaukset ovat henkilökohtaisia mielipiteitäsi, joten niissä ei ole oikeita tai väärä vastauksia. Käsittelemme tutkimusaineiston luottamuksellisesti. Tutkimuksella haluamme selvittää perheiden näkökulmaa ja tarpeita, jotta MLL:n tarjoamat palvelut ja perheiden tarpeet kohtaisivat.

Lomakkeeseen vastaaminen vie noin 15-30min. Vastaamalla voit auttaa MLL:n Kymen piiriä tukemaan paremmin lapsiperheen arkea.

Tulemme tekemään tutkimuskyselyä paikka ja päivämäärä.

Ystävällisesti

Laura Peltoniemi ja Sari Tiainen

p.040 4189024/Laura

p.040 7640432/ Sari

LIITE 2: Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Opinnäytetyön alustava nimi:

PERHEPALVELUT HYVINVOINNIN TUKENA

Tutkijat:

Laura Peltoniemi ja Sari Tiainen

Ammattikorkeakoulututkinto

Diakonia ammattikorkeakoulu

Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan tähän tutkimukseen lapsiperheiden palveluihin liittyen. Minulle on selvitetty yllämainitun tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusmenetelmät. Lisäksi minulle on selvitetty, että tutkimukseen liittyvä aineisto käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimustulokset käsitellään siten, että vastaajat eivät ole tunnistettavissa.

Tutkimus julkaistaan sähköisesti ammattikorkeakoulujen verkkokirjastossa (www.theseus.fi).

Lappeenranta _____.____.2013

Vastaajan allekirjoitus_____

LIITE 3:Kyselylomake

TAUSTAKYSYMYKSET

1. Vastaajan sukupuoli

1. nainen _____

2. mies _____

2. Vastaajan ikä _____

3. Vastaajan siviilisäätö:

1 naimisissa__

2 avoliitossa__

3 eronnut__

4 leski__

5 rekisteröidyssä parisuhteessa__

4. perheeseen kuuluu _____ lasta ja _____ aikuista

5. Lasten iät _____

6. Perheemme on asunut Lappeenrannassa _____ vuotta

7. Perheen tämänhetkinen tukiverkosto (omaiset, ystävät ym.)

8. Perheen käyttämät palvelut (esimerkiksi neuvola, perhetyöntekijä, srk, ...)

KYSYMYKSIÄ PERHEPALVELUISTA

Kysymykset koskevat perhepalveluita, joita olette saaneet tai saatte lasten ollessa alle kouluikäisiä.

1. Arvioikaa lapsiperheille tarjottuja palveluita, oletteko saaneet tarpeeksi tietoa niistä?

2. Mistä olette saanut tietoa lapsiperheille tarjotuista palveluista? Onko saamanne tieto ollut mielestänne riittävää?

3. Minkälaisia perhepalveluita perheenne on saanut / saa julkiselta sektorilta? Missä? Arvioikaa saamianne palveluita.

4. Arvionne yksityisen sektorin perhepalveluista. Minkälaisia perhepalveluita perheenne on saanut /saa yksityiseltä sektorilta? Missä?

5. Minkälaisia palveluita perheenne on saanut /saa erilaisilta järjestöiltä tai yhdistyksiltä? Missä?

6. Arvionne siitä, minkälaista tukea koette tarvitsevanne vanhempana?

7. Arvionne siitä, minkälaista tukea lapsenne mielestänne tarvitsee?

8. Missä elämäntilanteessa perheenne tarvitsee tai on tarvinnut tukea?

9. Keneltä ja minkälaista tukea toivoisitte saavanne lasten ollessa alle kouluikäisiä?

10. Arvioikaa vastaavatko saamanne lapsiperheille tarkoitetut palvelut tarpeitanne?

11. Arvionne siitä, kuinka lapsiperheille suunnatut palvelut vastaavat lapsiperheiden tarpeisiin yleisellä tasolla?

KIITOS AVUSTASI!

LIITE 4: Ennakkokirje syventävästä haastattelusta

Hei taas!

Kävimme täällä Joutsenon keskustan perhekerhossa 22.11.2013 tekemässä opinnäytetyöhömmä liittyvää kyselylomaketutkimusta. Tuolloin saitte halutessanne osallistua opinnäytetyömme tutkimukseen täyttämällä kyselylomakkeen liittyen perhepalveluihin hyvinvoinnin tukena. Kiitos siihen osallistuneille!

Olemme työstäneet nyt saamiemme tutkimustuloksia. Mielenkiintoista oli huomata kuinka vastauksista nousi esille kolme teemaa. Näitä olivat vanhempien kokemus vertaistuki toisilta vanhemmilta, lasten ohjattu toiminta (kuten päiväkerhot) ja perheiden ohjattu toiminta (kuten perhekerho ja erilaiset tapahtumat).

Haluaisimme päästä tarkastelemaan vielä syvemmin näitä teemoja vanhempien näkökulmasta ja siihen tarvitsisimme teidän vanhempien apua. Löytyisikö teistä perhekerhon kävijöistä 3-4 vapaaehtoista vanhempaa, jotka voisivat osallistua ryhmähaastatteluun? Tarkoituksena olisi keskustella edellä mainituista teemoista ryhmänä. Ajatuksena on keskustella vapaasti, apuna käytämme kysymyksiä. Nauhoittaisimme haastattelun äänitallenteena. Haastattelu tehdään luonnollisesti anonyymina ja nauhoite tuhotaan kun olemme saaneet aineiston käsiteltyä.

Meillä olisi mahdollista tulla tekemään ryhmähaastattelua perhekerhoon perhekerhon aikana. Mielialpitemme ja näkemyksemme ovat meille arvokkaita ja auttavat meitä syventämään tutkimustamme.

Liitteenä teemoihin liittyviä kysymyksiä.

Ystävällisesti

Laura Peltoniemi sosionomi-diakoni opiskelija 040-4189024

Sari Tiainen sosionomi opiskelijap.040 7640432

Diakonia ammattikorkeakoulu

LIITE 5: Syventävän haastattelun haastattelukysymykset

Vertaistukiryhmällä tarkoitetaan samankaltaisten ihmisten vapaaehtoista ja tasavertaista ryhmää, joilla kaikilla on sama pulma tai samankaltaisia kokemuksia elämästään. Tuki sekä auttaminen ovat vastavuoroista kokemusten vaihtamista perustuen osapuolten omiin kokemuksiin. Samassa elämäntilanteessa olevien ihmisten kanssa keskustelu voi auttaa jäsentämään omia ajatuksia ja avata kokonaan uusia näkökulmia ja vaihtoehtoja omaan tilanteeseen.

VERTAISTUKI

1. Oletteko olleet mukana tukemassa tai saaneet toisten perheiden aikuisilta tukea?
2. Jos olette, niin millaista apua olette antaneet tai saaneet?
3. Vertaile eri vertaistuen lähteitä. Mikä on tärkein vertaistuen antaja? Mistä saatte eniten vertaistukea?
4. Miten olette hyötäneet saamastanne vertaistuesta?
5. Millainen vertaistuki voisi paremmin tukea vanhemmuuttasi? Onko teillä kehittämissuhteita?

PERHEIDEN OHJATTU TOIMINTA

1. Käyttekö perheille suunnatuissa ohjatuissa toiminnoissa? (esimerkiksi perhekerho, avoin päiväkerho, erilaiset tapahtumat?) Jos käytte, kuinka usein?
2. Mikä saa teidät lähtemään kyseiseen toimintaan mukaan?
3. Mikä ohjatussa toiminnassa on teille tärkeintä?
4. Mistä olette saaneet tiedon toiminnasta?
5. Olisiko teillä kehittämissuhteita perheiden ohjattuun toimintaan liittyen?

LASTEN OHJATTU TOIMINTA

1. Käykö lapsenne jossain lapsille suunnatussa ohjatussa toiminnassa? (esimerkiksi srk:n päiväkerho tai avoimen päiväkodin leikkikerho?)
2. Minkälaiseksi toiminnaksi koette sen lapsenne näkökulmasta?
3. Mikä toiminnassa on tärkeintä teille ja lapsellenne?
4. Olisiko teillä kehittämissuhteita lasten ohjattuun toimintaan liittyen?

Kiitos avustasi!

LIITE 6: Tutkimuksen luokittelu

Alkuperäinen ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka
LASTEN TARVITSEMA TUKI		
H1:kerhotoiminta, ohjattu toiminta H3:perhekerhossa voisi olla enemmän ohjattua liikunnallista toimintaa H8:mukava päästä kerhoissa harjoittelemaan erilaista toimintaa vieraan aikuisen tuella	ammattilaisen ohjaama toiminta liikunnallinen toiminta toiminnan harjoittelu	Vertaistuki
H11: lapset oppivat olemaan ryhmässä. Ryhmätaidot	Toisten lasten seura Sosiaaliset taidot Ryhmätaidot	
H4:toisten aikuisten seura H9: uusien tilanteiden ja ihmisten kohtaaminen H31:oppia olemaan muiden kanssa luontevasti	aikuisten malli	
H22:neuvolan peruspalvelut H20:ammattilaisia kasvattajia avoimessa päiväkodissa ja eskarissa H27:selkeät rajat asettavat eskaritädit H30: tukea asioiden oppimiseen, H24:ammattilaisten luentoja lapsenkehityksestä, tarpeista yms.	terveyspalvelut ammatillinen ohjaus	Ammattiapu
VANHEMPIEN TARVITSEMA TUKI		
H11: samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä H19: vertaistukea, muiden äitien ja isien arkista seuraa H20:lähinnä vastauksia kysymyksiin lasten eri kehitysvaiheissa. H2: aikuisia tukena vanhempien kasvatus-työssä	tukea vanhemmuuteen aikuisten seuraa konkreettista apua keskusteluapua	Vertaistuki
H28: myös lastenhoitoapu ollut korvaamaton oman jaksamisen suhteen. H6: siis konkreettista hoitoapua H4: lapsiperheen kotipalvelusta olen saanut apua	lastenhoitoapua kotipalvelua	Ammattiapu
H15:olosuhteet lasten ja aikuisten kohtaamiselle. tarjota monipuolista tekemistä kuten avoimet päiväkodit ja kunnolliset leikkipuistot H23: paikkoja joissa voi tavata muita vanhempia. Esimerkiksi perhekahvila H18: kaikenlaista toimintaa ja ohjelmaa yhdessä lapsille ja aikuisille H23:paikkoja joissa voi leikkiä muiden lasten kanssa turvallisesti	olosuhteet kohtaamiselle paikkoja joissa voi tavata monipuolista toimintaa ohjattua toimintaa	Kohtaaminen
H10: ei saatu apua heti tarpeeseen ja myöhemmin saatuna meni ohi tarpeen ja oli turhaa H9: perheen jaksamiseen ja tukemiseen ei riitä aikaa/resursseja H23: kotipalvelu nopeammin akuuttiin tarpeeseen	tukea silloin kun on tarve tukemiseen riittävästi resursseja	

<p>H3: en ole saanut tarpeeksi tietoa H5: tietoa on saanut netistä ja lähinnä neuvolasta H9: en edes tiedä mistä voi saada tietoa H15: on ollut ihan sattuman kauppaa että tietoa on edes löytynyt H3: alueen viikko-ohjelma johon olisi merkitty kaikki sen alueen kerhot ja piirit.</p>	<p>tietoa ei ole tarpeeksi tietoa netistä tietoa neuvolasta tietoa ystäviltä</p>	<p>Kohtaaminen</p>
<p>H29: avun pyytäminen pitäisi tehdä helpoksi H26: matalan kynnyksen tukea voisi olla enemmän H17: Avoimia päiväkoteja voisi kunnalla olla useampia jotta autottomatkin pääsisivät helpommin</p>	<p>matalan kynnyksen paikkoja palvelut lähellä</p>	
<p>PALVELUIDEN JA TUEN TARPEEN KOHTAAMINEN</p>		
<p>H13: avoin päiväkotiki on tosi kiva H15: avoimet päiväkodit, kunnalliset leikkipuistot, olosuhteet lasten ja aikuisten kohtaamiselle H20: neuvolasta vastauksia. H9: luotettavaa lastenhoitaja apua H21: asiantuntijan neuvoja H23: kerhot, liikuntamaa, lastenhoitoapua H30: seurakunnan kerhot H27: MLL:n perhekahvila H4: varamummoajatus kuulostaisi mukavalta H8: käyttäisin mieluummin kolmannen sektorin tarjoamaa toimintaa uskonnollisävytteisten sijaan H3: keneltä vain luotettavalta aikuiselta joko lasten seuraksi tai kodinhoitoon H9: omaisilta hengähdystaukoja arkeen H22: sukulaisten hoitoapua H30: isovanhemmat ja ystävät H10: pakko mainita siivooja! korvaamaton välttämätön perheellemme, pelastaa täyskääkseltä parin viikon välein H23: siivous ja kotipalvelu. hyvin toimii mutta kallis</p>	<p>kunnan tarjoamat palvelut neuvola palvelut seurakunta järjestöt suvun ja ystävien tuki ja apu yksityisen palveluja</p>	<p>Kohtaaminen</p>
<p>ERILAISISSA ELÄMÄNTILANTEISSA</p>		
<p>H1: arkipäivän tavalliset tilanteet H6: kipeänä ollessa olisi ollut ihana soittaa jollekin, että laittaisi lapsille ruokaa ja ulkoiluttaisi heitä H3: kun mies on reissuhommissa H9: puolison haastavat työvuorot H13: vauva aikana olisimme tarvinneet enemmän tukea H9: uuden perheenjäsenen syntymä, uhmaikä ja sairastaminen, parisuhteen kasvuun liittyvät haasteet, yksinäisyys H26: ensimmäisen lapsen levottomat yönäet väsyttivät koko perheen.</p>	<p>lapsiperheen arkeen puolison haasteelliset työajat uuden perheenjäsenen</p>	<p>Kohtaaminen</p>

H16: muutoksissa kuten asumusero sekä myös normaalissa arjessa kun perheessä erityislapsi. H27: tukea tarvittiin ADHD:n selvittämisen yhteydessä ja opettelussa elämään vauhdin kanssa H29: kriisit lisäsivät tuen tarvetta, läheisien kuolema ja avioero H18: ei vielä missään.	syntymä elämään liittyvät muutokset ja kriisit	
H13: tuen tarve ei kovin hyvin tällä hetkellä kohtaa. H15: palveluita on mielestäni liian vähän. H6: olen kaipaillut jotain varamummo toimintaa H8: käyttäisin mieluusti kolmannen sektorin tarjoamaa toimintaa, H26: matalan kynnyksen tukea voisi olla H13:perhekahviloita lisää		

SYVENTÄVÄN HAASTATTELUN LUOKITTELU

Alkuperäinen ilmaisu

Alaluokka

Yläluokka

LASTEN TARVITSEMA TUKI		
H9: joku muu vetää jotain, eikä äiti aina kokenna. Vuorovaikutuksen vastavuoroisuus. Vaihtelua kotielämään. H9:hirmu innokas menemään, yrittää laskea viikonpäiviä milloin seuraava kerhopäivä on. H7:oppii vastaavasti kuin olisi jossain päiväkodissa, suunniteltua, ohjattua toimintaa ettei vaan olla. H10:lapsi haluaa harrastaa kerhoa H10: saa aikaa keskittyä pienempään kun isompi on kerhossa. H27:lapset rakastaa päiväkerhoa	vaihtelua innostaa rakenteellisuus viihtyy	Vertaistuki
H9:saa ikäisensä leikkiseuraa ja leikit, ryhmäsääntöjä ja ryhmässä olemista. H10:naapurustossa ei ole kavereita H28:yhteistyö H22:näkee miten vanhemmat lapset tekevät ja oppii siinä	sosiaaliset taidot mallioppiminen	
H9: yhdessä oleminen jossain muualla kuin kotona. Vaihteluntarve arkeen. H10: johonkin mihin lähteä kotoa. H27: syrjäytymisen ehkäisy H7:pääasia että toimintaa on, ettei avoimet loppuis. H22:rentoa, kukaan ei valita lapsista verrattuna vaikka tavalliseen kahvilaan	konkreettinen tila tietylle kohderyhmälle	Kohtaaminen
H7:lapset näkee kavereita ja mie nään toisia ihmisiä. Ei pelkästään lapsista juttelemista. H7:hartaushetki ja askartelua. H10:pienetkin pääsee värkäämään. Muut äidit ja kahvi. H10: lapset saa sitä, mitä ne jää paitsi kun ei ole päiväkodissa H27: toimii hyvin syrjäytymisen ehkäisyssä. H28: vaihtelua arkeen H22: täällä toiminta on ohjattua H27:täällä lapsille on tekemistä, ei tarvii koko	yhdessä-erikseen ohjelmaa kasvatusta osallisuus	Vertaistuki

ajan olla keksimässä jottain		
VANHEMPIEN TARVITSEMA TUKI		
<p>H9: aikuiset voisi istua saman pöydän ääreen ja toimia niin kuin ryhmänä. Konkreettista apua, toimintamalleja.</p> <p>H9:ammattilaisen ohjaama vertaisryhmä</p> <p>H22:että toinen ymmärtää</p> <p>H7:kertonut muille kerhoista ja saanut uusia ystäviä</p> <p>H10:esirukoustuki ja jakaminen</p> <p>H27: oma jaksaminen</p> <p>H10:vertaistuen syvempi taso löytyy ehkä siitä että oikeesti tuntee ja on tekemisissä.</p> <p>H27:joku toinen kamppailee näiden samojen asioiden kanssa.</p> <p>H22:konkreettista neuvoja byrokratian kanssa</p> <p>H28:saa kuulla että on ihan samanlainen kuin kakki muutkin, vaikka tuntuu että on ihan surkimus ja huono</p>	<p>tukea toisilta vanhemmilta</p> <p>keskusteluapua ohjattu vertaistukiryhmä</p> <p>tiedonkulku</p> <p>uudet ystävät</p> <p>samanhenkisyys</p> <p>jakamista</p> <p>yhteenkuuluvuuden tunne</p> <p>neuvoja</p>	Vertaistukea
<p>H9: ymmärtää mistä kaikki johtuu ja saa hyviä neuvoja.</p> <p>H27:sieltä sai neuvoja, mutta jos ei ole päiväkään elänyt meidän elämää ne ei tiedä mistä puhuu.</p> <p>H:28 uudelle ei jaksa puhua (taas sitä koko elämää)</p>	<p>apua ammattilaisesta</p> <p>ei apua asiantuntijoista</p> <p>vaihtuvuus, negatiivista</p>	Ammattiapu